

Sisekaitseakadeemia

Päästekolledž

Madis Klaassen

**VABATAHTLIKU PÄÄSTEÜHINGU EESTVEDAJA
HOIAKUD POOLKUTSELISE LIIKMESKONNA
KUJUNEMISEL**

Lõputöö

Juhendaja:
Kairi Pruul, MA
Kaasjuhendaja:
Andre Tammik

Tallinn 2017

ANNOTATSIOON

Päästekolledž	Kaitsmine: juuni 2017
<p>Töö pealkiri eesti keeles: Vabatahtliku päästeühingu eestvedaja hoiakud poolkutselise liikmeskonna kujunemisel Töö pealkiri võõrkeeles: Voluntary firebrigade leader's attitude in shaping semi-professional membership Lühikokkuvõte: Töö on kirjutatud eesti keeles, eesti- ja inglisekeelse kokkuvõttega. Töö koos lisadega on 81 leheküljel, millest 52 lehekülge moodustab töö põhiosa. Töös on kasutatud kokku 48 eesti-, inglise- ja soomekeelset allikat, sealhulgas 12 teadusallikat. Töös on 7 joonist, 2 tabelit ning 17 lisa. Lõputöö eesmärk on välja selgitada vabatahtliku päästeühingu eestvedaja hoiakud poolkutselise liikmeskonna kujunemisel. Lõputöö esimeses osas käsitletakse vabatahtlike motivaatoreid teaduslike allikate näitel ning uuritakse Soome ja Suurbritannia näitel poolkutselise päästja olemust. Töö teises osas viiakse läbi empiiriline uuring, kasutades ankeetküsimustikku. Lõputöö uurimisülesanded on analüüsida eelnevaid teoreetilisi uuringuid ja kirjandust, mis käsitlevad vabatahtlike motivaatoreid ja poolkutselisi päästemudeleid ning viia läbi küsimustiku vormis kaardistav uuring (survey), mille ülesanne on välja selgitada vabatahtlike eestvedajate eelhoiakud poolkutselise liikmeskonna kujunemise suhtes. Viimase uurimisülesandena, lähtuvalt teoreetiliste allikate analüütilisest ülevaatest ja empiirilise uuringu tulemustest, teha ettepanekuid Päästeametile. Lõputöö põhilise uurimistulemusena leiti, et väärtused, mis motiveerivad vabatahtlikke tegutsema, on samasugused nagu mujal maailmas, kuid Eestis peetakse rahalist tasu või maksusoodustusi olulisemaks. Lisaks on päästeühingute eestvedajatel poolkutselise liikmeskonna suhtes positiivsed hoiakud, kuid samas ei soovi nad osutada baasteenust. Lõputöö käigus tehtud uurimuse tulemusena tehakse Päästeametile ettepanekud, mida võiks edasi uurida. Ettepanekud on aktuaalsed ja vajalikud tulenevalt Päästeameti jätkusuutlikkuse uuringu tulemustest.</p>	
Lisad (nt CD, DVD jms):	
Võtmesõnad: vabatahtlik päästja, poolkutseline päästja, päästemudel, motivatsioon, altruism	
Võõrkeelsed võtmesõnad: voluntary firefighter, retained firefighter, model of rescue system, motivation, altruism	
Lõputöö seos riiklike arengukavade ja prioriteetidega: Siseturvalisuse arengukava 2015-2020, Päästeameti strateegia 2015-2025	
Säilitamise koht: SKA raamatukogu	
<p>Töö autor: Madis Klaassen Olen koostanud lõputöö iseseisvalt. Kõik lõputöö koostamisel kasutatud teiste tööde autorite tööd, seisukohad, kirjalikest allikatest ja mujal allikates saadud info on nõuetekohaselt viidatud. Olen nõus oma lõputöö avaldamisega elektroonilises keskkonnas. Allkiri:</p>	
Vastab lõputöö nõuetele	Allkiri:
Juhendaja: Kairi Pruul	Allkiri:
Vastab lõputöö nõuetele	Allkiri:
Kaasjuhendaja: Andre Tammik	Allkiri:
Kaitsmisele lubatud	Allkiri:
Kolledži direktor: Ain Karafin	Allkiri:

SISUKORD

MÕISTETE JA LÜHENDITE LOETELU.....	5
SISSEJUHATUS	6
1. MOTIVATSIOON JA VABATAHTLIKKUS.....	9
1.1. Motiveerivad tegurid ja teooriad.....	9
1.2. Vabatahtlikkus Eestis ja eelnevad uuringud vabatahtlikute motivatsioonist.....	12
1.3. Soome ja Suurbritannia poolkutseliste süsteem.....	19
2. KÜSITLUS VABATAHTLIKE PÄÄSTEÜHINGUTE EESTVEDAJATE SEAS	23
2.1. Uuringu eesmärk, küsimused, läbiviimine ja valim.....	23
2.2. Uuringu tulemused ja analüüs.....	24
2.3. Uuringu järeldused ja ettepanekud.....	40
KOKKUVÕTE	45
SUMMARY.....	47
VIIDATUD ALLIKATE LOETELU	48
LISAD.....	53
Lisa 1. Võrdlustabel Soome ja Suurbritannia poolkutseliste ning Eesti vabatahtlike vahel.....	53
Lisa 2. Küsitluse ankeet	55
Lisa 3. Ankeetküsitluse üldvastused	63
Lisa 4. Arvutuslikud keskmised, mediaanid ja standard hälbed	67
Lisa 5. VPK teenused tulevikus – haridustasemete lõikes.....	69
Lisa 6. VPK teenused tulevikus – vanuste lõikes	70
Lisa 7. VPK teenused tulevikus – regioonide lõikes	71
Lisa 8. Enim motiveerivad väärtused – haridustasemete lõikes	72
Lisa 9. Enim motiveerivad väärtused – vanuste lõikes.....	73
Lisa 10. Enim motiveerivad väärtused – regioonide lõikes	74
Lisa 11. Enim pärssivad tegurid – haridustasemete lõikes	75
Lisa 12. Enim pärssivad tegurid – vanuste lõikes.....	76
Lisa 13. Enim pärssivad tegurid – regioonide lõikes	77
Lisa 14. Mis motiveeriks osalema ÜVT-s – haridustasemete lõikes	78
Lisa 15. Mis motiveeriks osalema ÜVT-s – vanuste lõikes.....	79

Lisa 16. Mis motiveeriks osalema ÜVT-s – regioonide lõikes.....	80
Lisa 17. Näidisleping Päästeameti ja vabatahtliku päästeühingu vahel.....	80

MÕISTETE JA LÜHENDITE LOETELU

Altruism – Valmisolek isiklike huvide ohverdamiseks teiste heaolu nimel. (Monroe, 1996)

Kodanikuühiskond – Ühiskond, kus inimeste põhiõigused ja –vabadused on kaitstud ning kus neil on võimalik teha omaalgatuslikku koostööd. (Siseministeerium, 2016)

Meeskonnavanem (päästemeeskonnajuht) – Päästemeeskonnajuht koordineerib päästemeeskonna tööd päästekomandos ja päästetööl, võtab päästesündmusel vastu otsuseid ja annab korraldusi päästemeeskonnale ja teistele päästesündmusele kaasatud asutustele ja isikutele. (SA Kutsekoda, 2013)

Motivatsioon – Motivatsioon on käitumise põhjendus, motiivide kogum, huvitatus, mis paneb inimesi mingil kindlal viisil tegutsema. (Eesti Keele Instituut, 2012)

Poolkutseline päästja – Päästja, kes ei oma kutselise päästjaga samasugust töölepingulist suhet, kuid vastab kutselise päästja kompetentsidele ning saab oma töö eest tasu vastavalt päästeteenust osutava asutuse kehtestatud korrale. (käesolev töö lk 21-22)

STAK – Siseturvalisuse arengukava

Vabatahtlik pääste – Vabatahtliku pääste valdkond, mis hõlmab vabatahtlikke päästeühinguid, vabatahtlikke päästekomandosid, vabatahtlikke päästjaid, esindusorganisatsioonide ning vabatahtlike päästeühingute lihtliikmeid (Riiklikud suunad vabatahtliku pääste arengus 2013-2016, 2013)

Vabatahtlik päästja – Isik, kes vabatahtlikult osaleb päästetööl või ennetustööl seaduses sätestatud alustel ja korras (Päästeseadus, 2010)

Vabatahtlik tegevus – Oma aja, energia või oskuste pakkumine vabast tahtest ja rahalist tasu saamata. (Eesti Külaliikumine Kodukant, 2016)

SISSEJUHATUS

Aastal 2016 oli Eestis 114 vabatahtlikku päästekomandot (Päästeamet, 2017, lk 3) ja aasta aastalt kandub neile üha suurem roll hajaasustusega piirkondades kutselise päästekomando poolt pakutavate teenuste osutamise osas (Siseministeerium, 2014, lk 46). Suurema rolliga kaasneb ka suurem vastutus, kuid tänasel päeval puuduvad vabatahtlikus päästeühingus meeskonnavanemad kui rollikandjad (Päästeamet, 2015), kes vastaksid oma kompetentsilt ja nõuetelt kutselise meeskonnavanema nõuetele (SA Kutsekoda, 2013). Sellest lähtuvalt tuleks uurida, kas vabatahtlikud ise näevad vajadust organisatsiooni liikmete taseme tõstmiseks.

Lõputöö **aktuaalsus** seisneb kahes asjaolus. Esiteks näeb Päästeameti strateegia ette Eestis vabatahtlike päästekomandode suuremat kaasamist päästetöödele (Päästeamet, 2014, lk 48). Teiseks asjaolul, et Siseturvalisuse arengukava 2015 – 2020 toob välja, et vabatahtlike potentsiaali ei ole Eesti siseturvalisuse tagamisel veel kindlasti täiel määral ära kasutatud (Siseministeerium, 2014, lk 46). Seni on vabatahtlikke kaasatud üsna piiratud kitsas valdkonnas, edaspidi peab riiklikult kindlaks määrama, mis valdkondades soovitakse vabatahtlikke täiendavalt kaasata. Edaspidi võiks vabatahtlikke senisest enam kaasata näiteks elupäästevõimekuse osutamisesse, sealhulgas otsingu- ja päästetegevusse merel. (Oidersalu, 2016, lk 9)

Töö **uudsus** seisneb selles, et varasemalt on uuritud küll vabatahtlike motivatsiooni tegureid (Hinsberg, *et al.*, 2013), kuid pole uuritud vabatahtlike motiveeritust ja hoiakuid saamaks poolkutselisteks päästjateks (Päästeamet, 2016). Lisaks on selle uuringu tulemusena võimalik näha, kas ja millistel tingimustel on vabatahtlikud nõus võtma lisavastutust arengukavade eesmärkide täitmisel.

Siinkohal tõstatub praktilise tähtsusega **uurimisprobleem** – millised eelhoiakud on vabatahtlike päästeühingute eestvedajatel poolkutselise liikmeskonna kujunemise suhtes ning millised faktorid võivad mõjutada hoiakute muutumist ajas?

Lähtudes lõputöö uurimisprobleemist sõnastab töö autor järgnevad **uurimisküsimused**:

1. Mis motiveerib indiviidi osalema vabatahtlikus tegevuses?
2. Milliseid suundumusi (positiivsed või negatiivsed) näitavad vabatahtlike päästeühingute eestvedajate hoiakud ja arvamused poolkutselise liikmeskonna kujunemisel?
3. Milliste hoiakute ning arvamuste poolt mõjutatud indikaatoritega tuleb arvestada hilisemate strateegiliste otsuste tegemiseks, mis kajastuksid Päästeameti (edaspidi PÄA) strateegias ja Siseturvalisuse arengukavas (edaspidi STAK)?

Tulenevalt uurimisprobleemist on lõputöö **eesmärgiks** välja selgitada vabatahtlike päästeühingute eestvedajate hoiakud ja arvamused päästeühingu liikmeskonna poolkutseliseks kujunemisel, kus liikmed vastaksid kompetentsilt ja nõuetelt kutselistega samadele või sarnastele nõuetele. Töö eesmärgi saavutamiseks on püstitatud järgmised **uurimisülesanded**:

1. Analüüsida eelnevaid teoreetilisi uuringuid ja -kirjandust, mis käsitlevad vabatahtlike motivaatoreid ning poolkutselisi päästemudeleid.
2. Viia läbi kaardistav uuring küsimustiku vormis (survey), mille ülesandeks on välja selgitada vabatahtlike eestvedajate eelhoiakud poolkutselise liikmeskonna kujunemise suhtes?
3. Lähtuvalt teoreetiliste allikate analüütilisest ülevaatest ja empiirilise uuringu tulemusest, teha ettepanekuid Päästeametile.

Käesolev lõputöö koosneb kahest peatükist. Esimene peatükk on teoreetiline, kus töö autor käsitleb eelnevaid uuringuid motivatsioonist ning annab Euroopa riikide näitel ülevaate vabatahtlike päästeühingute poolkutselisest liikmeskonnast. Teooria analüüsi käigus võrreldakse erinevate Euroopa riikide kogemust ja poolkutseliste päästeühingute iseärasusi. Töö käigus tuuakse välja aspektid, mida silmas pidada Eestis strateegiliste tegevussuundade elluviimisel.

Teises peatükis viiakse läbi empiiriline uuring, millega kaardistatakse vabatahtlike eestvedajate hoiakud ja seisukohad. Selleks kasutatakse kvantitatiivset andmekogumismeetodit ehk küsimustikku (Virkus, 2010).

Ankeetküsimustikust saadavad andmed töödeldakse ja analüüsitakse statistiliselt programmiga MS Excel ning seejärel võrreldakse tulemusi käesoleva lõputöö esimeses peatükis kajastatud teoreetiliste teadusuuringutega. Töö lõpeb järelduste ja ettepanekutega Päästeametile, võttes aluseks uuringu tulemused.

1. MOTIVATSIOON JA VABATAHTLIKKUS

Selles peatükis uurib töö autor motiveerivaid tegureid, mis ajendavad vabatahtlike tegudele, kuhu liigitub vabatahtlik tegevus ja millises seoses on ta kodanikuühiskonnaga. Samuti annab töö autor ülevaate Eesti vabatahtlikkusest ning sellest, kes liigitub vabatahtlikuks. Peatutakse ka vabatahtliku päästja ning Päästeameti partnerlussuhte juures. Viimases alapeatükis võrdleb autor kahe erineva riigi vabatahtlike päästjate süsteeme Soome ja Suurbritannia näitel.

1.1. Motiveerivad tegurid ja teooriad

Erinevad psühholoogid (Ryan & Deci, 2008; Wilson & Musick, 1999) toovad välja, et inimesi panevad tegutsema nende psühholoogilised vajadused. Et vaimne tervis oleks toidetud ja saaks toimida efektiivselt, siis tuleb rahuldada sisemised motivaatorid ehk psühholoogilised vajadused nagu vabadus, kompetents ja sõltuvus (Ryan & Deci, 2008 pp 182, 184). Frey ja Goette (1999) uuring toob välja, et just sisemised motivaatorid on väga tähtsad vabatahtlikuks tegevuseks.

Läbi vabatahtliku tegevuse väljendatakse oma identiteeti ja oma väärtusi. Neid sisemisi hüvesid, mis kaasnevad vabatahtliku tegevusega, on raske välja tuua põhjuste ja tagajärgedena. Parim seletus oleks eneseavastamine, mis ei ole vabatahtliku tegevuse mõju vaid ongi vabatahtlik tegevus ise. Mõnedes olukordades just need samad vabatahtliku tegevuse hüved julgustavad enam tegelema vabatahtlikkusega ja kui see paistab välja, et see on hea inimesele, siis tahavad ka teised sellega tegeleda. (Wilson & Musick, 1999, pp 141, 153, 167)

Motivatsiooni vabatahtlike seas on uuritud palju ja on leitud, et see hõlmab endas altruistlike, egoistlike ja sotsiaalseid motiive, mis on omavahel põimunud ja võivad ajas muutuda (Goldberg-Glen & Cnaan, 1991, pp 269-277, 282). Eraldi on altruismi, kui motivatsiooni, uuritud eurooplaste puhul, kes riskisid oma eluga Teises maailmasõjas, et päästa juute oma kogukondades. Uuringus selgus, et need „päästjad“ eristusid teistest, kes ei soovinud aidata, sellega, et nad jagasid altruistlike vaateid. Nad tajusid end inimkonna osana ja seletasid teiste inimeste aitamist kui refleksi või instinkti. (Monroe, 1996, pp 198-206)

Vabatahtlikkus on enamasti kui pelgalt soov aidata, sest see eeldab aitamise planeerimist ja prioriteetide paika panemist oma isiklikus elus. See tähendab oma vaba aja, energia ja erinevate vahendite, olgu selleks siis kasvõi raha, ära kasutamist teiste inimeste nimel. Uuringu põhjal pandi kirja, mis paneb inimesi panustama vabatahtlikusse tegevusse ning leiti kuus peamist vabatahtlikke motiveerivat tegurit (Clary, *et al.*, 1998, pp 1526-1529):

- Väärtused, mida väljendatakse humanitarismi ja vähem kindlustatute aitamise näol.
- Maailma tunnetamine ja vähe kasutatud oskuste olulisuse mõistmine.
- Enese sisemiste vajaduste arendamine läbi vabatahtlikkuse.
- Soov saada kasu karjäärile orienteeritud kogemustest.
- Sotsiaalne suhtlus, mis aitab tugevdada ühiskondlikke sidemeid.
- Kaitsemehhanism, millega vähendatakse negatiivseid tundeid nagu näiteks süütunne ja isiklikud probleemid elus.

Thompson ja Bono (1993) leidsid oma uuringus, et läbi eneseteostuse on hea võimalus arendada suhteid teistega, kes jagavad sarnaseid väärtusi. Sedasi suhteid arendades joonistub välja kogukonna identiteet. Thompson ja Bono tõid välja vabatahtlike päästjate seas enamlevinud motivaatorite pingerea (Thompson & Bono, 1993, pp 328, 340):

- kogukonna aitamine;
- anda reaalne panus;
- vabatahtlike sõprussidemed;
- olla juhtival kohal;
- teravate elamuste otsimine;
- enesehinnangu tõstmine;
- staatus ja prestiiž ühiskonnas;
- maksusoodustused;
- karjäärivõimalused.

Oluline roll motiveerimaks vabatahtlike on ka tegevusvaldkonna juhtidel. Tuleb luua vabatahtlike jaoks sobiv keskkond tegutsemiseks ja lasta neil otsustada ning mitte neid tagasi

hoida. See tähendab jagada ülesandeid ja vastutusi ning julgustada neid tagasisidet. Nii tunnetavad nad enda vajalikust ning tehtud töö kasulikkust. (Bidee, *et al.*, 2013, pp 43)

Vabatahtlike motivatsioon võib aja jooksul muutuda, eriti kui nende altruistlikud sihid ei saa täidetud. Ehk see tähendab, et vabatahtlikud soovivad oma oskusi ära kasutada abistamise eesmärkidel ja kui nad ei saa neid sihipäraselt rakendatud, siis nad kas loobuvad või langeb nende motiveeritus midagi teha. Tänu nende tegevusele saavad tunda nad end hästi. (Finkelstein, 2008, pp 1358-1361)

Frey ja Goette (1999) leidsid oma uuringus ühe huvitava asjaolu: nimelt võib vabatahtliku töö eest tasu saamine mõjutada motiveeritust negatiivselt. Otsesed stiimulid võivad anda vastupidise tulemuse ja sellega kaasneb vabatahtliku töö tegemise langus. Seega erinevad maksusoodustused, mis on sihitud vabatahtliku töö taskukohasemaks muutmiseks ei pruugi viia eesmärgipärase tulemuseni. (Frey & Goette, 1999) Seda huvitavat asjaolu märkasid ka Carpenter ja Myers (2010) kui märkisid Saksamaal läbi viidud uuringu tulemusena ära, et makstes vabatahtlikule päästjale väikest stipendiumi väljakutsele reageerimise eest, siis tema aktiivsus vabatahtlikus töös tõuseb, kuid on teatud hulk päästjaid, kes on rohkem motiveeritud päästja reputatsioonist enesest, toob raha maksmine esile vastupidise efekti. Nende jaoks oli tähtsam omada autol silmapaistvat vabatahtliku päästja numbrimärki kui saada oma panuse eest tasu. (Carpenter & Myers, 2010, pp 917-919)

Kokkuvõtvalt võib öelda, et inimese motiveeritus saab alguse temast enesest, ehk indiviidi vajaduste rahuldamisest. See tähendab, et inimene tahab ennast teostada milleski ja kui tal on selleks oskused ning aeg, siis ta püüab leida neile väljundi. Need sisemised motivaatorid tõukavadki inimest tegudele. Tegeledes eneseteostusega väljendab ta oma identiteeti, mis on kujunenud vabatahtliku tegevusena. Oma tegevusega kogub vabatahtlik kogemusi, mida saame käsitleda hüvedena milledest saab ta inspiratsiooni, et tegutseda edasi. Selline identiteedi kuvand temast peegeldub ka lähedastele ja teistele kogukonna liikmetele, kes võivad saada sellest tõuke, et kaaluda ka ise vabatahtlikku tegevust. Et üldse hakata vabatahtlikuks, siis eeldab see ajalist vabadust, ehk aega, mida panustada antud tegevusse, ning lisaks ajale on vaja ka üht eeldust, mis tuleneb sisemistest väärtustest – altruistlikkus. See on sisemine soov anda oma

panus teiste aitamise ja see on eriti omane just päästjatele. Kui need kaks elementi on olemas, siis tulevadki edasi juba tegevust ennast mõjutavad motivaatorid, ehk tegurid, mis mõjutavad vabatahtliku tegevuse tulemuslikkust ja järjepidevust. Nendeks võivad olla tunnustus, sotsiaalne suhtlus, kogukonna aitamine, teravate elamuste otsimine või staatus ühiskonnas. Siikohal tasubki ära märkida, et Frey ja Goette (1999) uurimusest välja tulnud asjaolu, kus vabatahtlike tasutamine võib mõjuda pärssivalt, kehtiski just inimeste puhul, kelle vabatahtlik tegevus oli orienteeritud rohkem prestiižile ja reputatsioonile. Kuigi on alati ka neid, keda väike rahaline tasu motiveerib rohkem osalema vabatahtlikus tegevuses ja selles ei ole midagi halba. Sisemistest vajadustest ajendatud motivaatorid on kõigil siiski samad ja kõik taandub lõpuks eneseteostusele.

1.2. Vabatahtlikkus Eestis ja eelnevad uuringud vabatahtlikute motivatsioonist

Vabatahtliku tegevuse kõige tuntumaks märksõnaks on kodanikuühiskond. Kui kodanikuühiskond jaguneb kolmeks, siis esimene osa sellest on riiklik ehk avalik sektor, mis tegeleb üldiste ja rahvuslike huvidega - riigiparatuuriga. Teine osa on äri sektor, mis tegeleb puhtalt kasumi teenimisega ettevõtluse kaudu. Kolmandas ja viimases kodanikuühiskonna sektoris ongi vabatahtlik tegevus. Selles osas viiakse kodanikualgatust vaba tahte alusel ellu. (Eesti Külaliikumine Kodukant, 2016)

Kolmandat sektorit iseloomustabki vabatahtlikkus – soov teha midagi vabast tahtest ilma selle eest tasu saamata. Veebilehe Vabatahtlike Värava poolt on väljatoodud kolm põhipunkti, mis aitavad lahti mõtestada vabatahtliku tegevuse (Eesti Külaliikumine Kodukant, 2006):

- Kogu tegevus toimub vabast tahtest, mitte kohustusest.
- Oma tegevusega ei saada tasu rahas ega ka materiaalses väärtuses, kuid selle eest on võimalik saada tänu, teadmisi ning uusi tutvusi.
- Üldiselt tegutsetakse laiemas ühiskonna hüvanguks, kuigi esimeseks prioriteediks võib olla oma lähedaste turvalisuse parendamine.

Eestis on olnud enesemääratlemine üks tugev alustala juba rahvuslikust ärkamisest 19. sajandi lõpul, kui oli eesmärgiks oma riigi loomine. Siis olid suurimateks eestvedajateks kultuuriinimesed, kes tegid seda kõike vabatahtlikult: arendades keelt, kirjandust, muusikat ja teatrit. Selle tulemusena loodi Vanemuise selts, mis võttis oma südameasjaks korraldada Eesti esimese laulupeo, mille mõju on tunda ka tänasel päeval eestlaste identiteedis. Samuti on üheks heaks näiteks taasisesiseisvumine, kui tulid tuhanded inimesed vabatahtlikult kokku ning hakkasid piltlikult öeldes Eestit vabaks laulma. Teiseks vaba tahte väljenduseks oli Balti kett, kus miljonid inimesed tegid midagi, millesse nad uskusid, selle eest tasu saamata. Kõikide nende tegude eesmärk oli suurem kui isiklik huvi millestki kasu saada. Panustati laiemalt kogukonna ja ühiskonna arenguks. (Eesti Mittetulundusühingute ja Sihtasutuste Liit, 2010, lk 18-19)

Tänasel päeval panustab kolmandik Eesti elanikkonnast oma aega vabatahtlikusse tegevusse toetades sellega ka avalikku sektorit. (Kodanikuühiskonna sihtkapital, 2015) Ka Frey ja Goette (1999) toovad oma töös välja, et vabatahtlik töö on kvantitatiivselt suur sektor väga paljudes majandustes ja on äärmiselt oluline teada selle võimekust ning otsustavust avalike teenuste tagamisel. Järelikult paljud organisatsioonid, eriti mittetulundus sektoris, ei suudaks tegutseda ilma vabatahtlike abita (Finkelstein, 2008, lk 1353). Nii tegelevad inimesed vabast tahtest sellega, et tulevad appi kohalikule omavalitsusele (edaspidi KOV) ja riigile. Abistades sellega KOV-i kohtades, kus teadmistest ja inimressursist puudu jääb. Tänu sellele on väga paljudes kogukondades tehtud vabatahtliku tegevuse tulemusena korda pargid, majad või korraldatud naabruskondi liitvaid üritusi. Läbi selliste vabatahtlike tegevuste püütakse säilitada avalike teenuste taset läbi vabatahtlike, sest tulenevalt eelarvekärbetele on paljude teenuste finantseerimine vähenenud. Olulistest valdkondades, kus rahastus väheneb, ulatavad riigile abikäe just vabatahtlikud. (Eesti Mittetulundusühingute ja Sihtasutuste Liit, 2010, lk 18-19) Vabatahtliku töö majandusliku ja sotsiaalse väärtuse hindamise raport ütleb, et vabatahtlik tegevus on elujõulise kodanikuühiskonna normaalne koostisosa. Vabatahtlike toel saadetakse igapäevaselt korda suuri ja väikeseid ühiskonna arengule olulisi tegusid. (Kaarna & Noor, 2011, lk 6)

Valdkondi kus vabatahtlikud end teostavad ning mida üldsus hästi teab on palju. Levinud näited on koristustalgud, riigikaitse, naabrivalve ja sisejulgeolekulised tegevused nagu

abipolitseinikud ja vabatahtlikud päästjad. Kõiki neid tegevusi käsitletakse vabatahtliku tegevusena ja neid kõiki ühendavad ühised tunnetused ja arusaam, mida vabatahtliku tegevusega antakse või mida sealt saadakse. Neli enamlevinud vabatahtlikute eesmärki, olenemata organisatsiooni tegevusest (Hinsberg, et al., 2013, lk 19-20, 44):

- saada oma tegemistest ja saavutustest emotsionaalset rahuolu/õnne;
- aidata teisi inimesi;
- tunda ennast ühiskonnas vajalikuna;
- võimalus veeta meeldivalt aega oma sõprade/tuttavatega/perega.

Eesti Mittetulundusühingute ja Sihtasutuste Liit (2010) on teinud PRAXIS-e koostatud uuringu põhjal kokkuvõtte, kus räägib Eesti vabatahtlike motiveerivatest teguritest, mis innustavad neid tegema vabatahtliku tööd. Siinkohal tookski välja seitse motivaatorit mis peaks olema täidetud, et üks inimene tahaks oma aega jätkusuutlikult panustada vabatahtlikule tegevusele (Eesti Mittetulundusühingute ja Sihtasutuste Liit, 2010, lk 18-19):

- Sobiv ja meeldiv tegevus, milles oma oskusi ja teadmisi rakendada. Lisaks peaks see tegevus olema jõukohane. Kui need on täidetud, siis see on juba suur eeldus, et motiveerida vabatahtlikkusele.
- Juhendamine, suunamine ja koolitamine aitavad kaasa teadmiste arendamisele ning annavad juurde kogemusi, muutes protsessi justkui elukestvaks õppeks.
- Kui vabatahtlik on andnud oma panuse, siis tuleks teda tunnustada, sest see annab talle juurde indu, mille najal uusi tegusid teha.
- Kulude katmine on samuti oluline osa vabatahtlikust tegevusest. Väärtuslik aeg ja energia on vabatahtliku jaoks iseenesest mõistetav kulu, aga transport, ööbimine ja töövahendid on juba selline kulu, millega ei ole üks vabatahtlik pruukinud arvestada.
- Nähtav, hea mainega ja valdkonna esindajate poolt tõsiselt võetav organisatsioon tõmbab ligi vabatahtlike.
- Väärtuslikud kogemused, mida saadakse nõ. vastustasuks oma tegevusest vabatahtlikuna.
- Hea suhtlusringkond, kellega koos midagi positiivset korda saata.

Lisaks toob PRAXIS-e uuring välja kümme motivaatorit, mida mainiti läbivalt populaarse vastusena „väga oluline“ (Hinsberg, *et al.*, 2013).

Tabel 1. Kümme motivaatorit, mis märgiti vastusena „väga oluline“ (Hinsberg, *et al.*, 2013; autori koostatud)

Motivaator	%
Tunda ennast vajalikuna	66
Veeta oma aega kasulikult	64
Aidata teisi	63
Võimalus suhelda teiste inimestega	62
Saada oma tegemistest ja saavutustest rahulolu/õnne	61
Võimalus veeta meeldivalt aega teiste inimestega	60
Saada juurde teadmisi/kogemusi või areneda	52
Saada uusi tuttavaid, luua kontakte	51
Parandada oma võimalusi teha meelepärast tööd	44
Panustada Eesti ühiskonna üldisesse arengusse	41

Üheks suurima liikmeskonnaga vabatahtlikuks organisatsiooniks Eestis on Kaitseliit. Liikmeskonna koguarv küündib Kaitseliidus 25 000-ni. (Kaitseliit, 2017) Kaitseliitlaste motivatsiooni läbi isiklike väärtuste on uurinud Silva Kiili ja teinud sellest ka analüüsi. Üks peamisi küsimusi mida uuriti oli, et milliseid väärtusi kannavad inimesed, kes panustavad vabatahtlikult kaitseväge arengusse. Uuringust selgub, et kaitseliitlased jagavad teiste valdkondade vabatahtlikutega sarnaseid väärtusi. Vaadates neid väärtusi tulemustes, siis toodi välja 10 motiveerivate tegurite pingerida (Kiili, 2015, lk 2-3):

- Turvalisus – ühiskonna ja iseenda kindlustunne, stabiilsus ning perekonna turvalisus.
- Heasoovlikkus – ümbritsevate inimeste heaolu hoidmine ja tõstmine.
- Enesejuhtimine – ideede ja tegevuste valimine, loomingulisus ning mõttevabadus.
- Kõikehaaravus – mõistmine, tolerants, aktsepteerimine, kõigi inimeste heaolu ja looduse kaitsmine.
- Konformism – tegevuspiirangute seadmine, hoidumine kõrvalekalletest, mis võivad kaasa tuua teiste pahameele või neile kurja teha ja rikkuda ühiskondlikke ootusi ja norme.
- Saavutus – ühiskonnas valitsevate standarditega isikliku edu ja kompetentsi demonstreerimine.
- Hedonism – nauding ja enese vajaduste rahuldamine.
- Stimulatsioon – uusi väljakutseid esitav elu.

- Võim – sotsiaalne võim ehk staatus ja prestiiž ning domineerimine.
- Traditsioon – traditsioonide, tavade, ideedele või religiooni austamine.

Nagu analüüsi tulemused näitavad, on kaitsevaldkonda panustavate inimeste juhtivaks motiveerivaks väärtusgrupiks turvalisus, mille all mõeldi enim perekonna turvalisust. Kuigi üldiselt on inimeste väärtused kohati erinevad, sõltuvalt geneetilisest pärandist ja isiklikest ning sotsiaalsetest kogemustest, siis turvalisus on ikkagi juhtivaks teguriks. (Kiili, 2015, lk 3-4)

Lisaks Kaitseliidule omab suurt liikmeskonda Eestis ka MTÜ Naabrivalve organisatsioon, kuhu kuulub ligikaudu 11 500 leibkonda (Eesti Naabrivalve, 2016, lk 3). Aastal 2006 MTÜ Naabrivalve poolt koostatud uuringus käsitleti eraldi ka motivaatoreid ning joonistus välja, et põhiliseks ajendiks oli kogukonna turvalisuse tagamine. Seda saab käsitleda kui vajadust tegeleda vabatahtliku tegevusega, sest soovitakse tagada paremat elukeskkonda. Samuti leidsid liikmed, et turvalisema keskkonna loomiseks on vaja panustada aega ning suhelda rohkem naabritega, saavutades sedasi soovitud tulemus – vähendada kuritegevust oma kodukandis. (Eesti Naabrivalve, 2007, lk 6-7)

Lisaks eeltoodule saab välja tuua vabatahtlikud päästjad, kes on võtnud nõuks anda oma panuse iseenda kogukonna turvalisusesse ja nii on nad loonud erinevaid päästeseltse ning koondunud nendega katuseorganisatsiooni Päästeliit alla. See koondab endas 94 vabatahtlikut päästekomandot (edaspidi VPK). (Päästeliit, 2016) Lisaks on veel sellised VPK-d, kes ei kuulu Päästeliidu ühendusse ning koos nende komandodega on Eestis kokku 114 VPK-d, mis on väga suur lisandväärtus PÄA poolt pakutavale kutselisele võrgustikule. Kogu vabatahtlikute päästjate liikmeskond küündib 1770 inimeseni, mis on võrreldav kutseliste päästjate koguarvuga, keda on ligikaudu 1700. (Päästeamet, 2016)

Päästeseadus ütleb, et vabatahtlik päästja on vähemalt 18-aastane, kellel on sobivad kutseoskused, füüsiline ettevalmistus ning ta peab vastama tervisenõuetele. Et saada vabatahtlikuks päästjaks tuleb teha kirjalik taotlus, mille peab esitama PÄA-le. Peale vajalike nõuete täitmist kinnitatakse kandidaat PÄA peadirektori või volitatud isiku käskkirjaga vabatahtlike päästjate üksuse koosseisu. Pärast seda korraldab PÄA vabatahtlikule väljaõppe ja

väljastab tunnistuse selle läbimise kohta. Kui kõik eelnev on läbitud, saab VP sõita välja päästesündmustele ning käia ennetustööl. Päästesündmustel tehakse tööd koos päästeametnikuga või viimase volitusel ja juhendamisel. Sama kehtib ka ennetustöö kohta. (Päästeseadus, 2010)

Lääne päästkeskuse vabatahtlike koordinaator Lauri Lindoja (2015) on kirjutanud, et vabatahtlike päästjate seltsid ja üksused asuvad peamiselt linnast väljas küldes ja alevites, mitte suurematest keskustes ja linnades. Vabatahtlikud on kaalukausiks inimestele, kes liiguvad maalt linnadesse, kus on kõik mugavused ja teenused kiiresti kättesaadavad. Urbaniseerumise keskel leidub neid väheseid inimesi, kes on vastupidiselt linnastumisele kolunud maale elama. Panustatakse koos teistega, kes on sinna püsima jäänud, kohaliku kogukonna arengusse ja turvalisusesse. Osad kohalikud on võtnud kogukonna turvalisuse täielikult enda kanda luues, oma kodukülla turvalisuse parendamiseks vabatahtlikuid päästjaid ühendava päästekomando. Väiksemates asulates ja küldes ei esine pidevalt tulekahjusid, seega täidavad vabatahtlikud komandod küla turvalisuse eestvedaja rolli. Päästeühingusse koonduvad kokku inimesed, kes panustavad kogukonna turvalisusesse läbi ennetuse. Tehes kogukonna elamistes kodukülastusi, et kontrollida tuleohutust ning anda nõu olukorra parandamiseks. Üks ennetuse osa on noorema põlvkonna ohuteadlikuse tõstmine. Selleks korraldatakse noortele päästeringe, kust võib välja kasvada ka ühingu jaoks uut liikmeskonda. (Lindoja, 2015, lk 6)

Lindoja (2015) artikli põhjal võiks öelda, et hetkel on vabatahtlikud päästjad kogukonna alustalad, olles eestvedajad turvalisema keskkonna loomisel ja aidates teisi selle eesmärgi saavutamisel. Samaegselt on vabatahtlikest päästjatest saanud PÄA'le võrdväärset partnerid maapiirkondades, tagades valmisoleku osalemaks päästetöödel ning viimaks ellu PÄA strateegilisi eesmärke ennetuses. Võttes aluseks 2016 aasta, siis käisid vabatahtlikud päästjad 4346 sündmusel, mis moodustas kõikidest päästesündmustest 23% (3647). Esmareageerijatena olid vabatahtlikud 1167 päästesündmusel. (Oidersalu, 2017 lk 3)

Võib öelda, et vabatahtlike päästjate iseseisvalt lahendatavate sündmuste arv on tõusnud, sest 2015 aastal lahendati iseseisvalt 486 päästesündmust ning aastal 2016 oli see arv juba 697. Kui 2015 olid vabatahtlikud päästjad esmareageerijatena kohal 696 väljakutsel, siis 2016 aastal oli see arv juba 1167. Aastal 2014 aastal oli see arv 424. Ka see näitab, et aasta aastalt suureneb

vabatahtlike päästjate roll päästesündmustel. (Oidersalu, 2017 lk 3) Ka Kuno Tammearu (2012) on öelnud, et viimastel aastatel on olnud vabatahtlike päästjate roll PÄA eesmärkide elluviimisel suur ning vabatahtlike päästjate areng on olnud pidevas liikumises. Sellest tulenevalt on saamas vabatahtlikud PÄA lahutamatuks osaks nii päästetöödel kui ka õnnetusi ennetavate meetmete rakendamisel.

Käesolevas peatükis selgitas töö autor vabatahtliku tegevuse paiknemist Eesti majandussektorites ja panusest kogukondade arengusse. Samuti uuris autor Kaitseliitu panustavate vabatahtlike motivatsioone, kus selgus, et peamiseks põhjuseks, miks oma aega riigikaitsele panustatakse, on turvalisus. Sooviti anda omapoolne panus turvalisema riigikaitse rajamise ning tunda, et oled osa millestki suuremast. Peale turvalisuse peeti oluliseks inimeste omavahelisi suhteid, ehk sooviti suhelda teiste omasugustega. Sarnaseid väärtuseid jagasid ka MTÜ Naabrivalve liikmed, kes samuti leidsid, et põhilisteks teguriteks on turvalisus ja suhtlemine. Turvalisus hõlmas oma kogukonna turvalisuse tagamist läbi naabruskonna jälgimise ning kogukonna liikmetega suhtlemise. Selline turvalisuse tagamine kogukonnas oli tingitud vajadusest, ehk soovist vähendada naabruskonnas kuritegevust. Sellest ka siis oli ajendatud soov anda oma panus turvalisema elukeskkonna loomisele.

Vabatahtlike päästjate puhul tuli selgelt välja, et peamiseks ajendiks oli samuti oma lähedaste ja kogukonna liikmete turvalisuse tagamine. Selline tulemus on tulnud välja erinevatest Eestis läbi viidud uuringutest, kus peamiseks läbivateks teemadeks oli soov tunda end vajalikuna; anda panus turvalisuse tagamisse ja saada tunnustatud tehtud töö eest; aidata teisi; olla osa ühiskonna poolt tunnustatud organisatsioonist ning laiendada oma suhtlusringkonda.

Käesolevas peatükis käsitletud uuringute põhjal saab öelda, et Eesti vabatahtlikud ei erine oluliselt teiste riikide vabatahtlikutest. Neil on ühised sisemised väärtused, mis ajendavad tegudele ning motivaatorid, mis mõjutavad nende osavõtlikkust vabatahtlikust tegevusest üldisemalt. Vabatahtlike puhul tõi töö autor välja vabatahtlike kaasatuse päästesündmustele viimasel kahel aastal, kus selgus, et võrreldes kahte viimast aastat, siis aina enam osalevad vabatahtlikud päästjad päästesündmustel koos kutselistega ning tõusnud on ka esmareageerijatena kohalejõunud kutsete arv (Oidersalu, 2017 lk 3). See näitab selgelt, et aasta

aastalt kandub vabatahtlikele päästjatele suurem roll päästesündmustel, kuhu jõutakse kohale ka esimestena. Ühiskonna silmis kasvab samuti nende tuntus ning ka üldine arusaam vabatahtlikust päästest ja nii on nad üha enam pildis. See on ka hea punkt mille põhjal saab ja motiveeritakse vabatahtlike edasisele tegevusele.

1.3. Soome ja Suurbritannia poolkutseliste süsteem

Soome

Alustades kõige kõrgemalt, ehk ministeeriumist, siis seadusandluse, päästeteenustega seotud tegevuste, järelevalve ning personali koolituse eest vastutab Siseministeerium. Terve Soome haldusala ise jaguneb kahekümne kaheks regionaalseks päästekeskuseks. Kõik need keskused on KOV hallata. (Pelastuslaki, 2011) Regionaalsed päästekeskused reguleerivad ja tegelevad elanikkonna ohutusealaste koolituste, ennetuse ja õnnetuste ärahoidmise eest ning õnnetuste lahendamise eest. Osades päästekeskustes on ka kiirabi teenus tagatud nende endi poolt. (Suomen Sopimuspalokuntian Liitto, 2015) Päästeteenus kuulub Soomes iga kodaniku tasuta abi teenuste hulka. Küll aga selle teenuse tagamine on ühiskonnale suur ettevõtmine. Nimelt suurt osa Soome territooriumist katavadki vabatahtlikud päästeühingud. Vabatahtlikud vajavad seega head koolitust ja väljaõpet, et tagada päästesündmuse lahendamine ohutult ja võimalikult väikse kahjuga omanikule. Päästjate treeningud korraldatakse koostöös regionaalse päästekeskusega. (Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö, 2016)

Vabatahtlikud omavad väga suurt rolli kogu Soome päästesüsteemis. Nad panustavad tuletõrjumisse ja päästetöodesse vastavalt oma lepingule, mis on sõlmitud regionaalse päästekeskusega. Vabatahtlikud osalevad päästetöodel umbes 90% Soome territooriumil. Seega on vabatahtlike kanda umbes 46% Soome elanikkonna turvalisusest. See eest suuremates linnades on vabatahtlikud päästjad kutselistele abijõududeks. Eriti just suurematel sündmustel kus on vaja korraga palju päästjaid. Keskel läbi osalevad vabatahtlikud 60%-l kogu päästesündmustest. (Sisäministeriön pelastusosasto, 2016)

Suurbritannia

Suurbritannias jaguneb päästevaldkond riigiti, mis teeb siis piirkondadeks Šotimaa, Põhja-Iirimaa, Wales ja Inglismaa. Kui Šotimaa ja Põhja-Iirimaa on tervik regioonid, siis Wales ja Inglismaa jagunevad ise veel omakorda väiksemateks päästekeskusteks. Walesis on 3 eraldi piirkonda ja Inglismaal on 46 piirkondliku päästekeskust. (The Chief Fire Officers Association, 2016) Suurbritannias nimetatakse selliseid päästjaid, kes on valmisolekus väljakutsele liikuma osalise tööajaga päästjateks. Selline päästesüsteem on vähem kulukas kui kutseliste süsteem, ent samas on nõuded päästjatele samasugused kui kutselistele. Ehk kohalikule omavalitsusele on selline päästemudel, kus on vähem kutselisi ja rohkem professionaalseid osalise tööajaga päästjaid, kokkuvõttes säästlikum. Päästjad läbivad kutselistega samaväärsed kursused, kuid pikema aja jooksul. Nii on nad oma oskustelt sama moodi professionaalid. Ainuke erinevus on nende tööaeg. Nimelt enamus päästjatest töötab põhikohaga kuskil mujal ning kui tuleb väljakutse, siis nad peavad jõudma 5 minuti jooksul päästeautoga välja. Sellest tulenevad piirangud nende elukohale, töökohale ning töö iseloomule.

Suurbritannias on osalise tööajaga päästjaid suurusjärgus 18 000 inimest ja kõik nad pakuvad efektiivset ning vähem kulukat päästeteenust umbes 60% kogu riigi territooriumil. Enamik osalise tööajaga päästjaid asuvad suurlinnadest väljaspool piirkondades kuigi on ka komandosid, mis asuvad linnastunud piirkondades. Olles sedasi kutselistega ühes samas rajoonis. Osalise tööajaga päästja süsteemi puhul ei pea kartma, et päästjal jääb põhitöö tegemata. Kuna eesmärk on värvata liikmeskonda rohkem päästjaid kui tegelikult vaja on, siis ei pea igale kutsele reageerima ning sedasi saab aeg ajalt end nõ. arvest maha võtta. See tähendab, et kuna liikmeid on piisavalt, siis on alati keegi olemas, kes saab kutsele reageerida. Lisaks on selle süsteemi puhul lihtne liikuda edasi kutseliseks päästjaks, sest osalise tööajaga päästja on oma pädevuselt ja väljaõppelt samaväärne kutselisega. Sellest tulenevalt paljudes päästekeskustes aktsepteeritakse kutseliseks päästjaks kandideerimisel ka osalise tööajaga päästja väljaõpet. (UK Fire Service Resources Group, 2017)

Poolkutseline

Analüüsitud materjalide põhjal võib väita, et inimesed, kes töötavad poolkutselise päästjana, tulevad erinevatelt elualadelt – ehitajad, koduperenaised, poepidajad või farmerid. Kõiki neid ühendab üks ja sama soov olla päästjad. Põhitööna teevad need inimesed midagi muud ning kui juhtub kuskil tulekahju või mõni teine õnnetus, siis reageeritakse kodus või töölt. Sellise päästemeeskonna liikmed on saanud korraliku väljaõppe ning on kõrgelt motiveeritud. Seega vastavad nad samadele nõuetele nagu kutselised päästjad ja seetõttu oodatakse neilt ka samaväärset professionaalsust nii liiklusvariidel, tulekahjudel kui ka kogukonna ennetustöödel. (Humberside Fire and Rescue Service, 2016)

Poolkutselised päästjad on inimesed, kes jagavad oma aega pere, põhitöö ja päästesüsteemi panustamise vahel. Nad on justkui ootel olevad päästjad, kes on oma nõuetelt ja varustuselt kutseliste päästjatega võrdsed. (Fire & Rescue NSW, 2016) Samuti on kunagine Päästjate direktori asetäitja lahti mõtestanud poolkutselise päästja olemuse. Nii ütles Alo Tammsalu, et suurem osa päästjatest Kesk-Euroopa väiksemates piirkondades ongi poolkutselised. Ehk neile inimestele makstakse valmisolekutasu ning lisaks iga väljakutse eest veel eraldi tasu. Loomulikult on valmisolekutasu väiksem kui kutselise tunni tasu ja põhilise tasu moodustaksidki väljakutsete pealt laekuvad summad. Seega kui kutseid on vähe, siis teenib ka poolkutseline vähem. (Paas, 2006)

Läbi töötades Soome ja Suurbritannia poolkutseliste päästemudelid koostas autor võrdlustabeli Soome ja Suurbritannia poolkutseliste ning Eesti vabatahtlike vahel (Lisa 1). Peamiselt võrdles autor seal kolme riigi päästemudelit mittekutseliste päästjate vaates, kus käsitleti andmeid osalise tööajaga ning vabatahtlike päästjate kuuluvusest, lepingulistest suhetest ja nõuetest liikmetele. Võrdluse põhjal saab öelda, et sisuliselt on osalise tööajaga päästja mõiste sama poolkutselise päästjaga. **Termin poolkutseline** on laialt kasutust leidnud ja seda nii meedia väljaannetes kui ametlikul tasandil. Küll aga pole keegi täpsemalt lahti seletanud selle sõna sisu. Autor kasutab sõna poolkutseline tulenevalt sellest, et kui kutseline päästja ongi elukutselt professionaalne päästja, siis päästja, kes omab hoopis teistsugust elukutset, aga samas tegutseb selle põhitöö kõrvalt päästjana on poolkutseline. Olles poolkutseline päästja omab ta siiski

kutselise päästjaga sarnast oskuslikkuse taset, kuid tema töötunnid ei ole kutselise päästjaga samad. Sealt tuleb ka kahe heal tasemel päästja erinevus olenevalt lepingutest.

26.04.2017 Päästeameti Päästetöö osakonnas peetud kohtumisel Häli Allasega võrreldi erinevatest analüüsides selgunud osajalise päästjate olemust. Nimelt on PÄA-s uurimisel poolkutselise päästemudeli olemus ning infot on hangitud peamiselt Taanist, Soomest, Suurbritanniast, Saksamaa, Rootsi ja Norrast. Uuritakse poolkutselise päästemudeli maksumust ja iseärasusi. Samuti võrreldakse poolkutselise päästemudelite miinuseid ja plusse ja kas neid mudeleid on Eestisse võimalik üle kanda. 26.04.2017 PÄA-s toimunud kohtumisel leiti, et töö autor on Soome ja Suurbritannia puhul uurinud osalise tööajaga päästjate olemust sarnaselt. Peamine erinevus seisnes nimetuses: kui autor kasutab terminit poolkutseline, siis PÄA-s on kasutuses termin osajaga päästja.

Selle põhjal saab öelda, et poolkutseline päästja on päästja, kes igapäevaselt käib mujal tööl, kuid samas omab piisavalt head ettevalmistust, et sündmustel professionaalselt hakkama saada. Eesti kontekstis eristab vabatahtlikust päästjast teda rahaline tasu, mida meil vabatahtlikule ei maksta. Nimelt on vabatahtlik päästja ainult siis vabatahtlik, kui ta ei saa oma teenete eest tasu. Öeldakse, et vabatahtlikkus on see kui inimene teeb midagi ning ei saa selle eest tasu. Ehk teeb midagi vabast tahtest. Poolkutselise sarnaneb selles osas vabatahtlikuga, et teeb samuti oma tegevust vabast tahtest, kuid saab selle eest tasu. Vabatahtlik ja poolkutseline erinevad selles osas, et poolkutselisel on kohustus reageerida päästesündmusele, tulenevalt lepingust päästeüksusega, aga vabatahtlikul on jäänud suurem vabadus mitte reageerida.

Autori hinnangul on tänasel päeval Eesti vabatahtlikud päästjad kohati poolkutselised. See tuleneb sellest, et vabatahtliku päästeühingu leping (Lisa 2) sätestab ära kohustuse väljakutse osas. Kui tuleb väljakutse, siis peaks tulenevalt lepingust vabatahtliku päästeühingu tehnika ka välja liikuma. Poolkutseliseks ei saa Eesti vabatahtlikuid päästjaid nimetada seetõttu, et vabatahtlikute päästjate kompetents ja oskuslik tase ei ole piisav, et teostada kutseliste päästjatega võrdselt päästetöid. Kokkuvõtvalt saab öelda, et poolkutseline päästja on oskustelt ja kompetentsilt sarnane või võrdväärne kutselise päästjaga ning neid kahte eristab töö korralduslik pool, kus poolkutseline ei ole pidevas kohapealses valmisolekus komandos vaid on valmisolekus kas kodus või teise tööandja juures.

2. KÜSITLUS VABATAHTLIKE PÄASTEÜHINGUTE EESTVEDAJATE SEAS

2.1. Uuringu eesmärk, küsimused, läbiviimine ja valim

Autor kasutas uuringu läbiviimiseks kaardistavat uurimust ehk veebipõhist küsitlust. Selle abil püütakse selgitada tegelikkuses valitsevaid tingimusi ja asjaolusid ehk välja selgitada mingil ajahetkel valimis valitsevaid arvamusi, hoiakuid ja hinnanguid (Virkus, 2010). Uuringu eesmärgiks oli kaardistada ja analüüsida vabatahtlike päästeühingute eestvedajate motiveeritust ja hoiakuid poolkutseliste süsteemi rakendamise osas, millega kaasneb lisavastutus arengukavade eesmärkide täitmisel ning suuremamahulisem väljaõpe. Veel sooviti teada saada, millised on eri vanusega vastajate hoiakute ja arvamuste erinevused ning kas erinevused tekkivad ka haridustaseme ja regioonide vahel. Valimi moodustasid VPK-de eestvedajad, kes esindavad oma päästeühingu liikmeskonna huve ning otsustavad päästeühingu arengusuundade üle.

Käesolev uuring viidi läbi ajavahemikul 27.01.17 – 02.03.17. Kuna uuringuga soovis autor kaardistada vabatahtlike päästeühingute eestvedajate hoiakuid, siis sellest lähtuvalt moodustasid valimi kõik päästeühingute eestvedajad, kes olid ära märgitud PääA vabatahtlike eestvedajate kontaktnimekirjas. PääA andmetel oli uuringu koostamise hetkel lepingulises suhtes 115 vabatahtliku päästeühingut. Küsitluse läbiviimisest teavitas autor ka PääA kontaktisikut, kes soovis ka enne küsitluse avaldamist isiklikult sellega tutvuda. Kokkuleppena sai uuringu autor ka PääA-st vabatahtlike päästeühingute eestvedajate kontaktnimekirja. Küsitlus saadeti laiali läbi PääA vabatahtlike meililistide, mille tulemusena kogunes küsitluse vastuseid esimese kahe nädalaga ligi 40. Pärast kahte nädalat hakkas uuringu autor PääA-st saadud kontaktnimekirja alusel läbi helistama eestvedajaid, et tõsta uuringu osalejate arvu. Otseste suhtluste tulemusena tõusis uuringus osalenute arv 84-ni. Eesmärgiks oli algselt saada kokku 89 täidetud ankeeti 115-st, et oleks tagatud ka usaldusnivoo. Raosoft keskkonna kalkulaatori järgi oleks andnud 89 täidetud ankeeti usaldusnivooks 95. Seega tuli 84 täidetud ankeedi põhjal usaldusnivooks 92, mis on autori arvates siiski piisavalt hea tulemus, et teha tulemuste põhjal järeldusi. Pärast

uuringu lukustamist connect.ee keskkonnas laadis autor saadud andmed Excel failina alla, et teostada vastuste analüüs ning koostada tabelid/joonised. Lõputöö käsitluses teostas autor kaheksale küsimusele MS Excelis T-Testi, mis tõi välja konkreetse küsimuse vastustes keskmiste olulise erinevuse statistilises võtmes. T-test näitas seega kui oluliselt erines vastuste keskmised üksteisest.

Ankeetküsimustikule (Lisa 3) vastas 82 meesterahvast ja 2 naist. Vastajad jäid vanusevahemikku 24-77 eluaastat ning keskmine vanus oli 47,6 aastat. Naiste ja meeste vahelist vastuste erinevust autor eraldi ei käsitlenud kuna uuringus osalenute naiste arv oli väike. Samamoodi ei uurinud autor rahvuse põhjal erinevusi kuna 84-st vastajast märkis 83 end eestlasena ja ainult üks vastaja märkis oma rahvuseks venelane. Vanuselisel jagas autor vastajad kolme vanuserühma. Generatsioonide erinevuste põhjal toob Beekman (Beekman, 2011, pp. 15-18 ref Metsaru, 2016, lk. 9-10) välja neli vanuserühma: vaikne generatsioon (vahemikus 1920 kuni 1944 sündinud inimesed), beebi buumerid (vahemikus 1945 kuni 1964 sündinud inimesed), X generatsioon (vahemikus 1965 kuni 1981 sündinud inimesed) ja millenniumi lapsed, keda nimetatakse ka Y generatsiooniks (vahemikus 1982 kuni 2002 sündinud inimesed). 84-st vastajast kuulus 31 inimest Beebi buumerite generatsiooni, 40 inimest X generatsiooni ja Y generatsiooni esindajaid oli 13. Vaiksest generatsioonist oli üks vastaja, seega piirdus autor kolme vanusegrupiga ja liigitas selle ühe vastaja beebi buumerite vanuserühma, sest ühe vastaja põhjal ei ole võimalik tuua välja erinevusi. Haridustaseme lõikes jagunesid vastajad samuti kolme rühma: põhiharidusega vastajad oli 5; kesk- ja kutseharidusega vastajaid oli 49; kutsekõrg-, bakalaauruse- ja magistriharidusega vastajaid oli 30. Päästekeskuse lõikes olid vastajad (Lisa 2 küsimus 1): Põhja päästekeskusest (edaspidi PPK) 16, Ida päästekeskusest (edaspidi IPK) 15, Lõuna päästekeskusest (edaspidi LõPK) 19 ja Lääne päästekeskusest (edaspidi LääPK) oli vastajaid 34. Järgnevalt on analüüsitud 84 vastaja hoiakud ja arvamused.

2.2. Uuringu tulemused ja analüüs

Esmalt küsiti kas Päästeamet on piisaval määral kaasanud vabatahtlike päästeühinguid oma strateegiliste eesmärkide elluviimiseks. Vastustest (Lisa 4 küsimus 2) selgus, et 84-st inimesest

46 märkis vastuseks „Pigem jah“ ning 15 inimest „Jah“. Protsentidena vastavalt 54,8% ja 17,9%. „Pigem ei“ märkis ära 20 inimest ning „Ei“ vastuse märkisid ära 3 inimest. Protsentidena vastavalt 23,8% ja 3,6% vastanutest. Keskmiste erinevuses võrreldi kõiki kolme hariduse taset (Lisa 5). Statistilise keskmiste põhjal analüüsidis tuli põhiharidusega vastajate arvutuslikuks keskmiseks „Pigem jah“, mis oli väga ebakindel ning mediaan tuli vastuseks „Pigem ei“. Keskkharidusega vastajate puhul tuli arvutuslikuks keskmiseks „Pigem jah“ ning ka mediaan tuli „Pigem jah“. Kõrgharidusega vastajate seas tuli arvutuslikuks keskmiseks samuti „Pigem jah“ ning ka mediaan oli „Pigem jah“. Autor tegi selle küsimuse osas ka tulemustele T-testi ning testi tulemusena olid kõikide haridustasemetega vastused selle küsimuse osas sarnased. Põhihariduse mediaan küll erines oluliselt teistest, kuid see on põhjendatav põhiharidusega vastajate vähesuse tõttu.

Sarnaselt haridustasemele uuris autor sama küsimust ka vanuseliste gruppide vaates (Lisa 5). Keskmiste põhjal analüüsidis tuli Y generatsiooni vastajate arvutuslikuks keskmiseks „Pigem jah“ ning ka mediaaniks tuli „Pigem jah“. X generatsiooni vastajate seas tuli nii arvutuslikuks kui ka mediaaniks samuti „Pigem jah“, kuigi arvutusliku keskmise järgi võiks öelda, et „Pigem jah“ oli natukene kahtlev. Beebi buumerite puhul olid nii arvutuslik kui ka mediaan keskmised üsna kindlalt „Pigem jah“. T-test näitas, et Y generatsiooni ja beebi buumerite vahel polnud erinevusi kuid erinevus oli selgesti näha Y generatsiooni ja X generatsiooni vahel. Nimelt Y generatsiooni arvutuslik keskmine oli kindlam kui X generatsiooni keskmine.

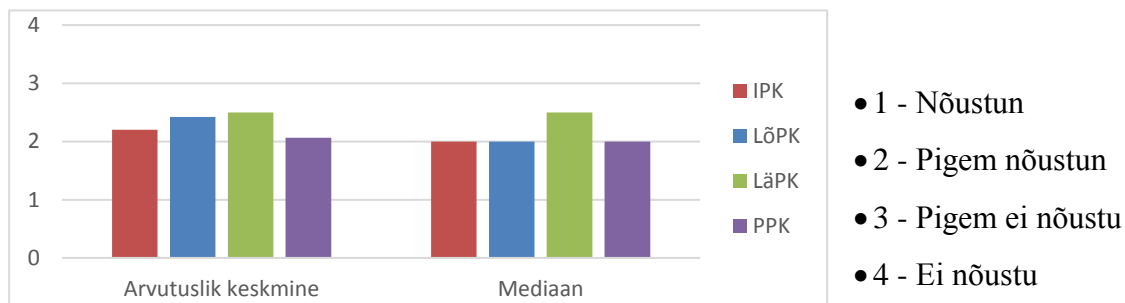
Nagu haridustaseme ja vanuseliste gruppide osas analüüsidis autor küsimust regioonide vahel. Regioonide keskmiseid võrreldi nelja regiooni vahel (Lisa 5). Keskmiste põhjal analüüsidis tuli nii IPK, LõPK kui ka LääPK arvutuslikuks keskmiseks „Pigem jah“. Samamoodi tuli eelnimetatud regioonides ka mediaaniks „Pigem jah“. Ainukesena tuli PPK-s arvutuslikuks keskmiseks väga ebakindel „Pigem jah“ ning mediaaniks tuli „Pigem ei“. Ka T-test näitas selgelt, et PPK keskmine erineb nii IPK-st kui ka LõPK-st. Statistiline erinevus LääPK ja PPK vahel ei olnud määrav.

Seejärel sooviti teada kuidas suhtutakse plaani, milles kandub lähitulevikus vabatahtlikele päästjatele suurem ja vastutusrikkam roll. (Siseministeerium, 2014 lk 46) Vastustest (Lisa 4

küsimus 3) selgus, et 12 inimest (14,3%) oli täiesti nõus, 37 inimest (44%) oli pigem nõus, 29 inimest (34,5%) pigem ei olnud nõus ning 6 inimest (7,1%) oli täiesti selle plaani vastu. Hariduse põhjal analüüsitud keskmiste (Lisa 5) järgi vastasid põhiharidusega vastajad vastuseks „Pigem nõustun“, seda nii arvutusliku kui ka mediaan keskmise puhul. Samasugused vastused tulid nii keskharidusega kui ka kõrgharidusega vastajate seas, kus arvutuslik keskmine küll erines vähesel määral, kuid mediaan oli mõlemal samasugune. T-test ei näidanud antud küsimuse juures, et vastused oleks statistiliselt erinevad.

Ka generatsioonide keskmisi (Lisa 5) võrreldes nähtus Y generatsiooni puhul ebakindlat vastust, mis oli märgitud „Pigem nõustun“. Mediaan oli kindel „Pigem nõustun“. X generatsiooni puhul oli nii arvutuslik keskmine kui ka mediaan „Pigem nõustun“. Beebi buumerite puhul olid keskmised sarnased Y generatsioonile ning tehtud T-test ei leidnud ka nende statistiliste keskmiste vahel erinevusi.

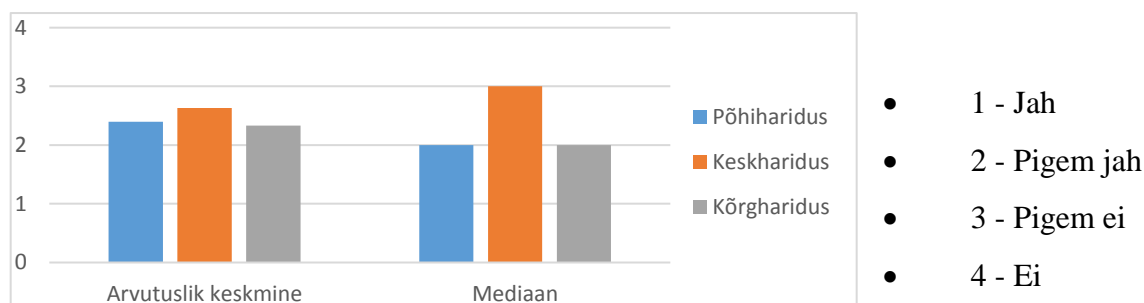
Regioonide vahelises keskmiste võrdluses (Joonis 1; Lisa 5) näitas arvutuslik keskmine, et nii IPK-s, LõPK- ja ka PPK-s märgiti vastuseks „Pigem nõustun“. Ka mediaan oli kõigi kolme regiooni puhul „Pigem nõustun“. LääPK-s oli nii arvutuslik keskmine kui ka mediaan väga ebakindel „Pigem nõustun“. Hoolimata sellest ebakindlusest ei kajastanud T-testi tulemusel erinevusi. Pigem olid seisukohad kõigis regioonides sarnased.

Joonis 1. Vabatahtlikele päästjatele kanduva rolli regioonide keskmised (autori koostatud)

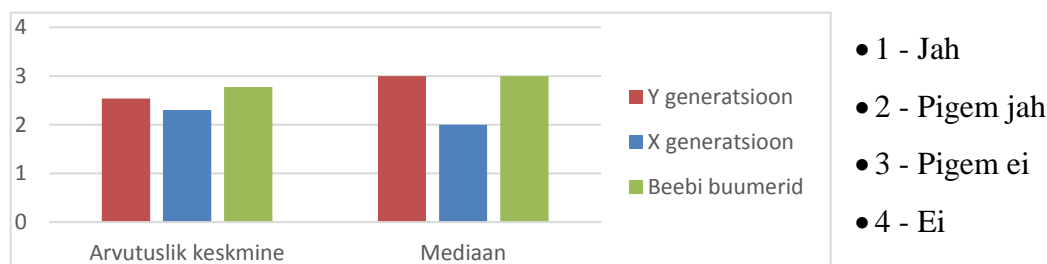
Järgmisena sooviti teada, kas nähakse oma ühingut pikas perspektiivis jätkusuutlikuna läbi liikmete arvu suurenemise, mis võimaldaks osutada lisanduvaid teenuseid. Vastustest (Lisa 4 küsimus 4) selgus, et 8 inimest (9,5%) vastasid „Jah“, 34 inimest (40,5%) vastasid „Pigem jah“, 33 inimest (39,3%) vastasid „Pigem ei“ ning 9 inimest (10,7%) vastasid „Ei“. Hariduse põhjal analüüsitud keskmiste (Joonis 2; Lisa 5) põhjal näitas arvutuslik keskmine, et

põhiharidusega vastajate puhul oli tegemist „Pigem jah“ vastusega. Sama oli ka mediaan keskmise puhul. Keskkhariduse puhul oldi arvutusliku keskmise järgi väga kahe vahel. Jaguneti pooleks vastuste „Pigem jah“ ning „Pigem ei“ vahel. Mediaan näitas, et tegemist oli rohkem „Pigem ei“ vastusega. Kõrghariduse puhul oli nii arvutuslik keskmine kui ka mediaan rohkem „Pigem jah“ vastuse poolt. T-testi puhul oli autori jaoks üllatus, et statistiliselt keskmised ei erinenud. Seda võib põhjendada sellega, et mõningal määral olid kõigi haridustasemetel puhul arvutuslikud keskmised „Pigem ei“ poole kaldu. See tähendab, et ühtset selget väljajoonistuvat vastust ei olnud ühelgi haridustasemel

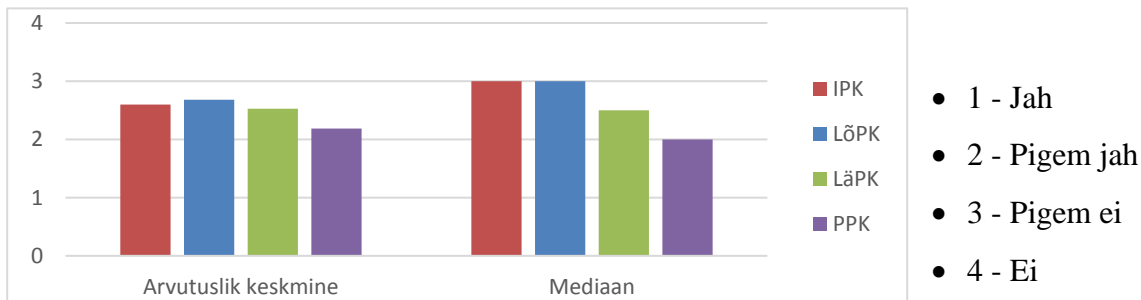
Joonis 2. Ühingu jätkusuutlikkuse haridustasemetel keskmised (autori koostatud)

Generatsioonide keskmised (Joonis 3; Lisa 5) näitasid, et Y generatsiooni puhul oli arvutuslik keskmine väga ebakindel ja isegi, et kahe vahel. Keskmiste põhjal võib öelda, et vastused jagunesid „Pigem jah“ ning „Pigem ei“ vahel. X generatsiooni puhul oli arvutuslik keskmine „Pigem jah“ ning ka mediaan oli „Pigem jah. Beebi buumerite puhul oli jällegi arvutuslik keskmine rohkem „Pigem ei“ poole kaldu ja seda kinnitas ka mediaan, mis oli kindel „Pigem ei“. T-test näitas, et selged erinevused vastustes olid X generatsiooni ja Beebi buumerite vahel. Selles küsimuses olid selgelt kõige kriitilisemad Beebi buumerid.

Joonis 3. Ühingu jätkusuutlikkuse generatsioonide keskmised (autori koostatud)

Regioonide keskmiste võrdluses (Joonis 4; Lisa 5) tuli välja, et arvutusliku keskmise järgi oli IPK suhteliselt kahe vahel. Jaguneti „Pigem jah“ ning „Pigem ei“ vahel. Samas mediaan näitas kindlat „Pigem ei“ valikut. LõPK puhul olid nii arvutuslik keskmine kui ka mediaan väga sarnased IPK-le. LõPK arvutuslik keskmine oli kahe vahel, nagu ka mediaan. Mõlema puhul oli näha, et valikud jäid „Pigem jah“ ning „Pigem ei“ vahele. See eest PPK puhul näitas nii arvutuslik keskmine kui ka mediaan, et tegemist oli „Pigem jah“ valikuga. Samuti näitas T-test, et PPK erines oma kindla valikuga ja erinevus tuli välja eriti LõPK ja PPK vahel.

Joonis 4. Ühingu jätkusuutlikkuse regioonide keskmised (autori koostatud)

Edasi sooviti teada milliseid teenuseid ollakse nõus tulevikus oma vabatahtlikus päästekomandos teostama? (Lisa 4 küsimus 5) Võimalik oli valida mitmeid vastusevariante. Vastusevariandid jagunesid tulemuste põhjal järgnevalt: ennetusteenuse poolt vastas 60 inimest (28,2%); 47 inimest (22,1%) soovis jätkata praeguse tulekustutusteenusega; 44 inimest (20,7%) soovis liiklusavariide teenust; 27 inimest (12,7%) soovis veepäästet; 16 inimest (7,5%) soovis baasteenust täies mahus; 13 inimest (6,1%) märkis ära ka suitsusukeldumise. Välja oli toodud ka muud teenused, mida märkis ära 6 inimest (2,8%). Muud teenused jagunesid järgnevalt: otsingutööd ja suurõnnetustel abi osutamine; merepääste teenus; loomapääste; eri- ja rasketehnika teenuse; vesivarustus paakautoga; veevariide likvideerimine; puksiirteenused; veepääste 1 km raadiuses. Autor analüüsis küsimust sarnaselt teistele küsimustele samuti hariduse (Lisa 6), vanuse (Lisa 7) ja regiooni (Lisa 8) põhjal.

Hariduse põhjal (Lisa 6) joonistus välja, et põhiharidus tasemega vastajatest 40% soovis jätkata senise tulekustutusteenusega, 20% soovis baasteenust täies mahus, 60% vastajaid soovis reageerida liiklusavariidele, 40% soovis teostada veepääste teenust ning 20% soovis tegeleda ka ennetusega. Keskkhariduse põhjal oli suurimaks erinevuseks ennetustöö, mida soovis teostada 76% vastajaid. Teised vastused jagunesid järgnevalt: tulekustutusteenus 53%; baasteenus 16%;

liiklusavariid 49%; veepääste 29%; suitsusukeldumine 16% ja 8% märkis ära ka vastusevariandi „Muu“. Kõrghariduse osa sarnases suures osas keskharidusega vastajatele ning vastusevariandid jagunesid järgnevalt: tulekustutusteenus 60%; baasteenus 23%; liiklusavariid 57%; veepääste 37%; suitsusukeldumine 17%; ennetusteenus 73% ja vastusevariant „Muu“ märkis ära 7% kõrgharidusega vastajatest.

Generatsioonide lõikes (Lisa 7) jagunesid Y generatsiooni vastused järgnevalt: soov jätkata tulekustutusteenusega 31%; baasteenus 15%; liiklusavariid 54%; veepääste 46%; suitsusukeldumine 8%; ennetusteenus 62% ning 8% muid teenuseid. X generatsioon ei erinenud märkimisväärselt nooremast põlvkonnast ning nende vastused jagunesid järgnevalt: tulekustutusteenus 43%; baasteenus 23%; liiklusavariid 55%; veepääste 40%; suitsusukeldumine 20%; ennetusteenus 78% ja 13% muid teenuseid. Beebi buumerite vastustes oli näha erinevusi teiste generatsioonide osas ja vastused jagunesid järgnevalt: tulekustutusteenus 68%; baasteenus 16%; liiklusavariid 48%; veepääste 16%; suitsusukeldumine 13% ning ennetusteenus 68%. Seega Beebi buumerid sooviksid rohkem jääda praeguse tulekustutusteenuse juurde kui teised generatsioonid. Samuti ei tundu neile veepääste eriti atraktiivse väljundina võrreldes nooremate meestega.

Regioonide lõikes (Lisa 8) olid vastused suurel määral sarnased välja arvatud kahe teenuse osas. Nendeks kaheks teenuseks olid veepääste teenus ja ennetusteenus. Vaadates lähemalt kuidas ja jagunesid vastused regiooniti, siis IPK puhul olid vastused järgnevad: tulekustutusteenus 67%; baasteenus 27%; liiklusavariid 40%; veepääste 40%; suitsusukeldumine 13%; ennetusteenus 40% ning muid teenuseid soovis 7%. LõPK puhul jagunesid vastused järgnevalt: tulekustutusteenus 63%; baasteenus 16%; liiklusavariid 53%; veepääste 16%; suitsusukeldumine 11%; ennetusteenus 63% ja muud teenused said 5%. Siin joonistus välja ka LõPK vähene huvi veepääste vastu. Kuna teised regioonid omavad rannikuäärseid alasid, siis sellest võib ka tuleneda LõPK vähene huvi veepääste teenuse vastu. LõPK puhul jagunesid vastused järgnevalt: tulekustutusteenus 50%; baasteenus 15%; liiklusavariid 53%; veepääste 32%; suitsusukeldumine 12%; ennetusteenus 76% ning muud teenused said 9%. Suures plaanis on see teiste regioonidega sarnane. Samamoodi ka PPK puhul, kus regioonide vahel tuli vahe sisse suitsusukeldumise osas. Nimelt PPK-st pärit vabatahtlikud olid teistest regioonidest

avatunud selle teenuse osas. Tõsi küll protsent oli suures plaanis väike, kuid siiski märgatavalt suurem kui teistes regioonides. Vaadates PPK vastuseid, siis jagunesid need järgnevalt: tulekustutusteenus 50%; baasteenus 25%, liiklusavariid 63%; veepääste 44%; suitsusukeldumine 31%; ennetusteenus 69% ning muud teenused 6%. Ehk kui IPK-s, LäPK-s ja LõPK-s oli suitsusukeldumise osas protsendid vahemikus 11-13, siis PPK puhul oli protsent lausa 31.

Järgmiseks palus autor, et VPK-de eestvedajad järjestaks väärtused, mis enim motiveeriks edasist osalust/tegevust vabatahtliku päästjana. Autor andis omalt poolt ette 9 väärtust ning palus vastajatel panna väärtused tulenevalt tähtsusest pingeritta. Kõige tähtsam väärtus sai tuli ära märkida kõige väiksema numbriga ning kõige vähemtähtsam väärtus tuli märkida kõige suurema numbriga. Kõigi vastajate lõikes (Lisa 4 küsimus 6) jagunes tulemus sedasi, et kõige olulisemaks peeti kogukonna aitamist ning sealt järgmistena reaalse panuse andmist, vabatahtlike sõprussidemeid, rahalist tasu või maksusoodustusi, staatust ühiskonnas, enesehinnangu tõstmist, elamuste otsimine ja karjäärivõimalused. Kõige vähem oluliseks väärtuseks peeti vajadust olla juhtival kohal.

Selle küsimuse koostamisel võttis autor aluseks Thompson ja Bono (1993) uuringu, kus oli välja toodud vabatahtlike päästjate motiveerivate väärtuste pingerida (käesolev töö lk 9). Selle küsimusega soovis näha autor, kui oluliselt erinevad Eestis vabatahtlike väärtused Thompson ja Bono (1993) uuringus välja selgitatud pingereast (käesolev töö lk 9). Samuti analüüsis töö autor vastajate poolt tekkinud pingerida sarnaselt teistele küsimustele hariduse (Lisa 9), vanuse (Lisa 10) ja regiooni (Lisa 11) põhjal. Põhihariduse põhjal joonistus pingerida selliselt, et kõige olulisemaks peeti kogukonna aitamist ning sellele järgnes reaalse panuse andmine. Pingereast järgmistega peeti oluliseks sõprussidemeid, enesehinnangu tõstmist, staatust, rahalist tasu ja kõige viimaseks märgiti soov olla juhtival kohal. Keskkaridusega eestvedajate puhul oli esimesed kolm väärtust samad, mis põhi ja kõrgharidusega vastajate puhul, kuid neljandaks oluliseks motivaatoriks peeti rahalist tasu või maksusoodustusi. Kõrgharidusega vastajate pingerida ei erinenud oluliselt.

Generatsioonide järgi tekkinud pingerida (Lisa 10) vaadates, on Y generatsiooni puhul on märgata, et peeti olulisemaks rahalist tasu kui vabatahtlike vahelisi sõprussidemeid. Samamoodi oli Y generatsiooni puhul staatus ja prestiiž ühiskonnas olulisem kui sõprussidemed. Selline pingerida tuli autori jaoks üllatusena. X generatsiooni puhul oli jällegi üllatus, et rahaline tasu oli pingereas alles seitsmes ning staatust ühiskonnas peeti sarnaselt Y generatsiooniga oluliseks. Beebi buumerite pingerida üllatusi ei pakkunud, sest see sarnanes enamjaolt haridustasemetee joonises välja kujunenud pingereaga.

Regioonide võrdluses (Lisa 11) oli pingerida oluliselt kirjum kui eelnevate võrdluste puhul. IPK-s kujunes pingerida järgnevalt: kogukonna aitamine, reaalse panuse andmine, rahaline tasu, sõprussidemed, staatus, teravad elamused, karjäärivõimalused, enesehinnang ja lõpuks soov olla juhtival kohal. LāPK, LōPK ja PPK puhul olid vāärtused suures osas sarnased ning ei erinenud teineteisest olulisel māāral. IPK puhul oli aga nāha kuidas peeti rahalist tasu olulisemaks kui sõprussidemed. Samal ajal kui teised regioonid ei pidanud rahalist tasu nii oluliseks ning eelistasid sõprussidemeid, enesehinnangut ning staatust ühiskonnas olulisemaks kui rahalist tasu.

Vōrreldes Thompson ja Bono (1993) uuringus selgunud pingerida (kāesolev tōō lk 9) autori poolt koostatud uuringu pingereaga, siis selgub, et esimesed kolm vāārtust on mōlemas uuringus tāpselt samasuguses jārjestuses. Neljanda motivaatori puhul tekkib oluline erinevus. Nimelt Thompson ja Bono (1993) uuringus oli neljandaks vāārtuseks soov olla juhtival kohal, siis autori uuringus tuli neljandaks vāārtuseks rahaline tasu vōi maksusoodustus. Thompson ja Bono (1993) uuringus oli see vāārtus alles kaheksas. Autori tehtud uuringus oli vastajate soov olla juhtival kohal viimane, ehk ūheksas. Seda erinevust peab autor vāga oluliseks ning mārkimisvāārseks.

Edasi palus autor VPK eestvedajatel pingeritta seada kōige enam vabatahtliku pāāste tegevust pārssivad tegurid. Jāllegi tuli reastada tegurid tāhtsuse jārjekorras, kus 1 – kōige olulisem, 5 – vāhem oluline. Kūsitluse kōikide vastajate tulemusena (Lisa 4 kūsimum 7) moodustus pingerida jārjnevalt: ajapuudus, vāhene rahastus riigi poolt (sh hūvede puudumine), kogukonnas on vāhe aktiivseid ja/vōi nōuetele (tervis ja fūüsis) vastavaid inimesi, isiklik

majanduslik olukord, elukoha kaugus komandost ning viimaseks märgiti puuduv kogukonna tunne. Uurides pingerida haridustasemete põhjal (Lisa 12) erines põhiharidusega vastajate pingerida nii keskharidusega kui ka kõrgharidusega vastajate omast. Viimaste pingerida oli täpselt ühesugune. Ühe põhjusena, et miks erines põhiharidusega vastajate pingerida teistest võib tuua vähese põhiharidusega vastajate arvu. Vaadates lähemalt põhiharidusega vastajate pingerida, siis see kujunes järgnevalt: ajapuudus, kogukonnas väheste sobivate inimeste arv, isiklik majanduslik olukord, puuduv kogukonna tunne, elukoha kaugus komandost ning viimaseks märgiti vähene rahastus riigi poolt. Huvitavaks võib pidada asjaolu, et põhiharidusega vastajad pidasid olulisemaks pärssivaks teguriks isiklikku majanduslikku olukorda kui riigi poolset rahastust. Seevastu kesk- ja kõrgharidusega vastajad pidasid olulisemaks just riigi poolset rahastust. Isiklik majanduslik olukord ei olnud isegi kolmas tegur vaid neljas. Sellest saab järeldada kahte asja: põhiharidusega vastajate isiklik sissetulek võib olla väike ning seetõttu ei ole võimalik panustada piisaval määral vabatahtlikusse tegevusse (nähaakse rohkem vaeva oma isikliku sissetuleku suurendamisega); kesk- ja kõrgharidusega inimeste sissetulekud on veidi suuremad ning eeldatakse riigilt suuremat panust vabatahtliku tegevuse rahastamisse.

Vanuseline pingerida (Lisa 13) moodustus küllaltki sarnaselt haridustasemete lõikes kesk- ja kõrgharidusega. Nimelt peeti ikkagi olulisemaks riigi poolset rahastust ning kogukonna liikmete vähesust. Alles peale neid tegureid tuli isiklik majanduslik olukord. Y generatsiooni puhul küll peeti isiklikku majanduslikku olukorda olulisemaks kui kogukonna liikmete vähesust. See on ka mõistetav sellega, et nooremad inimesed sarnaselt põhiharidusega vastajatele näevadki rohkem vaeva isikliku elujärje parendamisega. Puuduv kogukonna tunne ja elukoha kaugus jäid mõlemad viimasteks mõjutavateks teguriteks.

Regioonide osas erinesid pingeread oluliselt teineteisest (Lisa 14). IPK puhul võib ära märkida, et esimeseks mõjutavaks teguriks märgiti vähene riigi poolne rahastus ja järgmiseks tuli ajapuudus, mis teistes regioonides oli kindlalt esimene tegur. Kolmandaks märgiti IPK-s kogukonna vähene sobivate liikmete arv ning neljandaks tuli üllatavalt puuduv kogukonna tunne. Isiklik majanduslik olukord oli alles viies mõjutav tegur ning kuuendaks teguriks tuli elukoha kaugus komandost. LõPK puhul tuli esimeseks kindlalt ajapuudus ning peale seda märgiti enim vähest sobivate kogukonna liikmete arvu. Kolmas ja neljas olid vastavalt vähene

rahastus riigi poolt ning elukoha kaugus komandost. Viimased kaks tegurit olid LõPK puhul puuduv kogukonna tunne ja isiklik majanduslik olukord. LõPK puhul jagunes pingerida järgnevalt: ajapuudus, vähene rahastus riigi poolt, sobivate liikmete vähesus kogukonnas, isiklik majanduslik olukord, elukoha kaugus komandost ja viimasena puuduv kogukonna tunne. PPK osas tuli jällegi üllatusena, et peale ajapuuduse märgiti kohe järgmiseks isiklik majanduslik olukord, mis seostub hästi ajapuudusega. Ilmselt nähakse rohkem vaeva isikliku elujärje parendamisega ning sellest on tingitud ka ajapuudus. Kolmandaks märgiti ära kogukonnas sobivate liikmete vähesus, mis oli läbivalt igas regioonis olulisuselt teisel või kolmandal asetusel. Vähene rahastus riigi poolt oli PPK puhul alles neljas. Teistes regioonides peeti seda olulisemaks. Viies ja kuues olid PPK pingereas vastavalt elukoha kaugus komandost ning puuduv kogukonna tunne. Selle põhjal saab väita, et läbivalt oli kõikides regioonides kõige pärssivam tegur vabatahtliku tegevuse juures ajapuudus ning peale seda peeti oluliseks kas sobivate kogukonna liikmete vähesust või vähest riigipoolset rahastust. Kogukonna tunde osas ei olnud, peale IPK üheski regioonis probleeme. See on tingitud ilmselt sellest, et kogukonnad on kokkuhoidvad.

Järgmiseks uuris autor, kas VPK eestvedajate arvates on vabatahtlikud päästeühingud motiveeritud ja valmis teostama baasvõimekuse teenust, kus tegevustena oleks esindatud ka suitsusukeldumine, liiklusavariid ja veepäaste. Kõikide vastajate lõikes (Lisa 4 küsimus 8) selgust, et 6 vastajat (7,1%) märkis ära „Jah“, 29 vastajat (34,5%) märkis vastuseks „Pigem jah“, 38 vastajat (45,2%) märkis vastuseks „Pigem ei“ ning vastusevariandi „Ei“ märkis ära 11 inimest (13,1%). Vaadates sama küsimust hariduse põhjal (Lisa 5) selgus, et põhiharidusega vastajate seisukohaks kujunes „Pigem ei“. Seda näitas nii mediaan, mis oli selgeks „Pigem ei“, kui ka arvutuslik keskmine, mis oli rohkem „Pigem ei“ poole. Arvutusliku keskmise põhjal saab öelda, et see oli veidi ebakindel „Pigem ei“. Keskkharidusega vastajad olid selles küsimuses kõige kindlamad. Mediaan tuli „Pigem ei“ ning arvutuslik keskmine tuli kindlamalt „Pigem ei“. Kõrgharidusega vastajad olid selles küsimuses arvutusliku keskmise järgi isegi rohkem ebakindlamad kui põhiharidusega vastajad ning ka mediaani järgi oldi vastuste „Pigem jah“ ning „Pigem ei“ vahel. Vastustest lähtuvalt saab öelda, et haridustasemete lõikes olid selles küsimuses põhi- ja keskkharidusega vastajad pigem ühel meelel. Kõrgharidusega vastajad olid

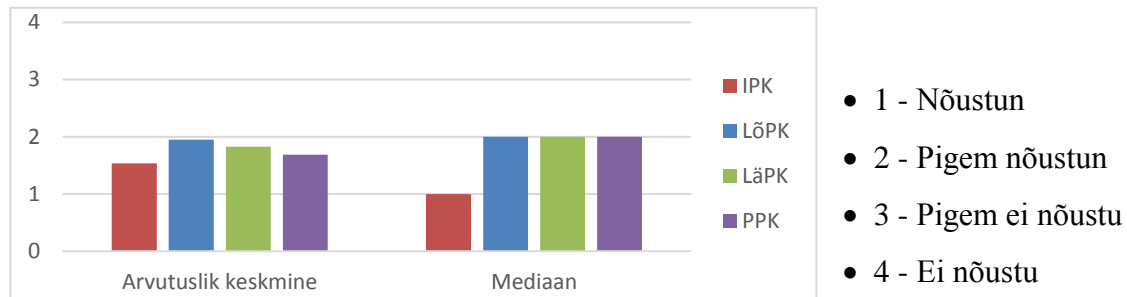
ebakindlad ning ühest kindlat vastust neilt ei tulnud. Kuigi T-testi põhjal ei tulnud vastuste osas välja statistilist erinevust ja seega saab öelda, et vastused olid statistiliselt sarnased.

Generatsioonide lõikes oli näha, et vastused olid üpriski sarnased ja nii joonistusid välja ka väga ühesugused keskmised (Lisa 5). Nii Y ja X generatsiooni ning Beebi buumerite osas tuli arvutuslik keskmine „Pigem ei“ poolde kaldu ja seda kinnitas ka mediaan, mis oli kindel „Pigem ei“. Nii ei tulnud ka T-testis välja, et vastuste vahel oleks olemas statistilist erinevust. Nii võib väita, et generatsioonide lõikes oldi pigem negatiivselt meelestatud.

Sama küsimus regioonide lõikes näitasid vastuste keskmised, et kõik peale IPK on enamjaolt sarnasel arvamusel. Nagu generatsioonide lõikes, kus keskmised olid „Pigem ei“, olid ka regioonide lõikes nii arvutuslik keskmine kui mediaan „Pigem ei“. IPK puhul näitas arvutuslik keskmine ebakindlust kuid mediaan oli kindlalt „Pigem jah“. Samas jällegi T-testi tulemus ei näidanud statistilist erinevust. Seega olid statistiliselt seisukohad samaväärsed.

Sealt edasi uuris autor, et kui vabatahtlik päästekomando soovib teostada baasteenust, kas sellisel juhul oleks õigustatud nõue omada vabatahtlikus päästeühingus eraldi nõuetele vastavat autovanemat/meeskonnavanemat? Kõigi vastajate lõikes (Lisa 4 küsimus 9) tuli välja, et 36 vastajat (42,9%) olid sellega nõus, 34 inimest (40,5%) oli sellega pigem nõus, 11 inimest (13,1%) pigem ei nõustunud ning 3 inimest (3,6%) polnud sellega üldse nõus. Juba nende arvude põhjas on näha, et üldiselt oldi sellise nõudega nõus. Vaadates seda küsimus haridustasemete lõikes, siis joonistus keskmistena välja, et pigem oli „Pigem nõustun“ sisukoht ühtne. Nii oli näha et põhi-, kesk- ja kõrghariduse arvutuslik keskmine oli kindlalt „Pigem nõustun“ ning ka mediaan oli sama vastuse juures. See annab selge märgi sellest, et hariduse põhjal ei joonistunud välja erinevusi. Seda kinnitas ka T-test, mis ei näidanud statistilist erinevust. Generatsioonide lõikes olid keskmised suures osas samasugused nagu haridustasemete keskmised. See tähendab, et läbivaks seisukohaks selles küsimuses oli „Pigem nõustun“. Küll aga tuli regioonide osas keskmistes (Joonis 5; Lisa 5) sisse väike erinevus. Nimelt IPK oli selles küsimuses kindlam ning selle regiooni liikmete vastus oli kindlam nõustumine. Teiste regioonide osas näitas nii arvutuslik keskmine kui ka mediaan pigem nõustumist. Samuti ei näidanud T-test statistilist

erinevust. Seega saab öelda, et olenemata haridusest, vanusest või regioonist oldi selle küsimusega pigem nõus.

Joonis 5. Nõue omada meeskonnavanemat regioonide keskmiste järgi (autori koostatud)

Järgmiseks uuris autor, et millistele nõuetele peaks vastama vabatahtliku päästeühingu autovanem, kui ühing osutaks baasteenust? Kõikide vastuste tulemusena jagunesid vastajate arvamused järgnevalt (Lisa 4 küsimus 10) : 18 vastajat (21,4%) arvas, et autovanem peaks vastama kutselise meeskonnavanema nõuetele; 51 vastajat (60,7%) arvas, et autovanem peaks vastama lihtsustatud nõuetele, 13 vastajat (15,5%) vastajatest arvas, et praegusest vabatahtlike meeskonnavanemate tasemest piisab ning 2 vastajat (2,4%) arvas, et pole üldse vajadust määratleda eraldi meeskonnavanemat. Üldise tulemuse põhjal saab öelda, et tugev enamus soovib, et meeskonnavanem vastaks lihtsustatud nõuetele, kus on tõendatud päästetöö juhtimise ja riskide hindamise kompetents. Analüüsis seda küsimust läbi haridustasemete keskmiste (Lisa 5), siis tuleb välja, et kõikide haridustasemete juures olid arvutuslikud keskmised ning mediaanid väga sarnased. See tähendab, et olenemata haridustasemest vastati sarnaselt. Seda näitas ka T-test, mis ei tuvastanud keskmiste osas erinevusi. Küll aga vaadates natukene lähemalt põhiharidusega vastajate arvutusliku keskmist, siis on näha, et see oli ebakindel. Küll aga võis see tuleneda põhiharidusega vastajate vähesusest.

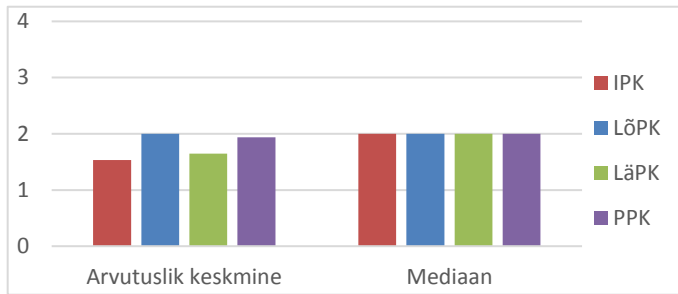
Generatsioonide lõikes ei erinenud keskmised (Lisa 5) samuti ning keskmised näitasid üsna kindlat soovi, et meeskonnavanemale peaks kehtima lihtsustatud nõuded.

Regioonide põhjal analüüsitud keskmised (Lisa 5) näitas, et ka selles osas puudusid erinevad seisukohad. Kõikides regioonides oldi arvamused, et meeskonnavanematele peaks kehtima lihtsustatud nõuded, kus oleks kaetud päästetöö juhtimise ja riskide hindamise kompetentsid. Ka T-test kinnitas, et vastustes puudusid erinevused. Selle põhjal saab järeldada, et olenemata

haridusest, vanusest või regioonist, ollakse arvamusel, kus meeskonnavanemale peaks kehtima lihtsustatud nõuded.

Sealt edasi uuris autor, et millistele nõuetele peaks vastama vabatahtliku päästeühingu päästjad, kui ühing osutaks baasteenusena suitsusukeldumist? Kõigi uuringus osalenud vastajate vahel jagunesid vastused järgnevalt (Lisa 4 küsimus 11): 23 vastajat (27,4%) arvas, et päästja peaks vastama kutselise nõuetele, 58 vastajat (69%) arvas, et päästja peaks vastama lihtsustatud nõuetele ning ainult 3 vastajat (3,6%) oli seisukohal, et praegusest vabatahtliku päästja tasemest piisab. Selle tulemuse põhjal saab öelda, et VPK eestvedajate arvates peaks vabatahtliku päästja tase olema oluliselt kõrgem kui see on praegu. Autor analüüsis seda küsimust ka hariduse, vanuse ja regioonide lõikes. Sealt selgus, et haridustasemete keskmised (Lisa 5) olid kõik sarnased. Näiteks põhihariduse arvutusliku keskmise järgi olid vastajad rohkem lihtsustatud nõuete poolt ning mediaan näitas samuti, et soovitakse lihtsustatud nõudeid. Samasugused näitajad olid nii kesk- ja kõrgharidusel. Küll erines vähesel määral arvutuslik keskmine põhiharidusest. Nimelt olid vastajad rohkem kindlad lihtsustatud nõuete osas. Seda kinnitas ka T-test, mis ei tuvastanud keskmiste osas erinevusi.

Generatsioonide lõikes olid keskmised peaaegu identsed, mis tähendab, et erinevused keskmistes olid väga väikesed. Selle põhjal saab öelda, et olenemata vanusest olid vastajad pigem arvamusel, kus vabatahtlikule päästjale peaks kehtima pigem lihtsustatud nõuded. T-test ei näidanud samuti erinevusi keskmistes. Regioonide keskmiste (Joonis 6; Lisa 5) analüüsis tuli välja, et IPK ning LõPK on rohkem kahtleval seisukohal. Kas vabatahtlik päästja peaks vastama kutselise nõuetele või lihtsustatud nõuetele. Nii joonistusid ka IPK ja LõPK arvutuslikud keskmised rohkem kahe vastusevariandi vahele. LõPK ja PPK olid see vastu äärmiselt kindlal seisukohal, et vabatahtlik päästja peaks vastama lihtsustatud nõuetele. Ka T-test tõi selle erinevuse keskmistes välja ning selle põhjal saab öelda, et LõPK ja PPK vastajad olid oluliselt kindlamad oma arvamuses.

- 1 - Kutselise nõuded
- 2 - Lihtsustatud nõuded
- 3 - Praegune tase
- 4 - Pole vaja eraldi määratleda

Joonis 6. Vabatahtliku päästja nõuded regioonide keskmiste järgi (autori koostatud)

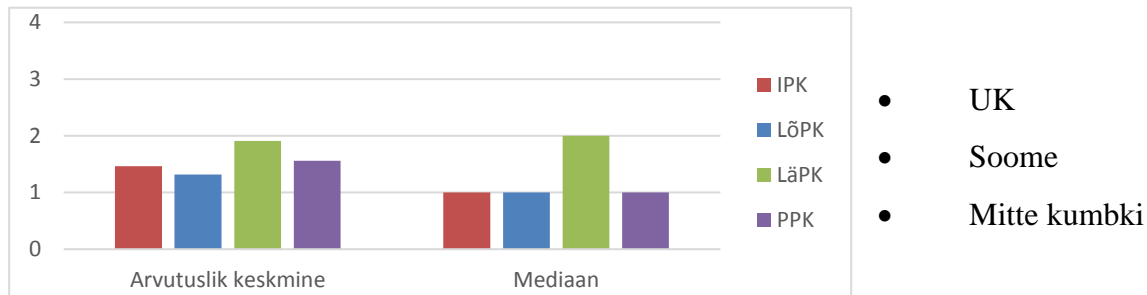
Eelviimase küsimusena soovis autor teada päästeühingute eestvedajate arvamust, et kumb vabatahtliku päästesüsteem on neile atraktiivsem. Autor tõi näidetena välja kaks riiki, kus on erinevad vabatahtlikkuse vormid ning lühidalt ka tutvustas neid oma küsimuses. Pikemalt on antud riikide süsteemid kirjeldatud käesolevas töös lehekülgedel 18-21. Autor liigitas vastused parema analüüsimise eesmärgil kolmeks. Nimelt vastusevariante „UK“ ja „Pigem UK“ käsitles autor analüüsis ühe ja sama vastusena. Sama toimis autor ka „Soome“ ja „Pigem Soome“ puhul. Vastused jagunesid kõigi uuringus osalenute vahel järgnevalt (lisa 4 küsimus 12): 48 vastajat (57,2%) arvas, et UK mudel oleks Eestis paremini rakendatav, 19 vastajat (22,6%) arvas, et Soome mudel on parem ning 17 vastajat (20,2%) arvas, et kumbki mudel pole sobiv.

Hariduse põhjal analüüsitud keskmised näitasid (Lisa 5), et põhiharidusega vastajad olid kindlalt Soome süsteemi poolt. Nii näitasid nii arvutuslik keskmine kui ka mediaan vastusevarianti „Soome“. Keskkhariduse põhjal jagunesid vastused rohkem UK süsteemi poole, kuigi arvutuslik keskmine näitas ebakindlat valikut. Mediaani puhul oli kindel UK. Samamoodi oli ka kõrgharidusega vastajate seas. Kui arvutuslik keskmine näitas ebakindlust, siis mediaan oli selgelt UK süsteemi poolt. Nende keskmiste põhjal saab öelda, et kesk- ja kõrgharidusega vastajad olid kahe vahel ja selget süsteemi välja ei joonistunud. T-test näitas, et vastused olid statistiliselt sarnased. Tulenevalt põhiharidusega vastajate vähesusest ei joonistunud erisus välja.

Generatsioonide lõikes näitasid keskmised (Lisa 5), et Y generatsioon oli rohkem Soomes rakendatava süsteemi poolt. X generatsioon oli samas kahe vahel, kus ei olnud selgelt näha kumb süsteem nende eelistuseks on. Nimelt näitas arvutuslik keskmine ning mediaan, et ollakse selles küsimuses generatsiooni lõikes kahe vahel. Beebi buumerite puhul näitas arvutuslik

keskmise, et eelistatakse pigem UK süsteemi. Sama kinnitas ka mediaan. Üllatuslikult ei näidanud T-test generatsioonide lõikes erinevusi. Erinevused küll olid, aga mitte nii märkimisväärsed, et see testi põhjal oleks välja joonistunud.

Sama küsimust regioonide lõikes (Joonis 7; Lisa 5) uurides selgus, et kõige sarnasemalt vastasid IPK, LõPK ja PPK, kus arvutuslik keskmine näitas, et ollakse küll ebakindlad, kuid võttes arvesse ka mediaani, siis kaldutakse rohkem UK süsteemi poole. LämpK puhul tuli nii arvutuslik keskmine kui ka mediaan ilmselgelt Soome süsteemi kasuks. T-test tulemusel joonistusid suurimad erinevused välja LämpK ja IPK vahel ning LämpK ja LõPK vahel. Selle põhjal saab öelda, et LämpK seisukoht oli selles küsimusest teistest regioonidest nii palju erinev. PPK puhul ei tulnud välja erinevusi teiste regioonide osas.

Joonis 7. Vabatahtlike mudelite eelistus generatsioonide keskmiste lõikes (autori koostatud)

Viimase küsimusena uuris autor, et milline motivaator on eestvedajate arvates kõige tähtsam, et ollakse nõus osalema ühisvalveteenistuse (edaspidi ÜVT) formaadis kutselise komando koosseisus. Küsimusele vastas kokku 85 inimest, millest 1 oli ekslik. Seega kõikide vastuste osas arvestas autor selle vastaja välja. Kui vaadata lähemalt kõikide vastajate vastuste tulemust (Lisa 4 küsimus 13), siis jagunesid vastused järgnevalt: 29 (34,5%) inimest vastas töökogemus, 5 (5,9%) inimest vastas, et soov panustada turvalisusesse, töötasu märkis ära 21 vastajat (25,1%) ning 29 (34,5%) vastajat märkis vastuseks, et nende ühing ei soovi osaleda ÜVT-s.

Vaadates selle küsimuse jagunemist haridustasemete lõikes (Lisa 15), siis on näha, et põhiharidusega vastajate seas jagunesid vastused järgnevalt: töökogemus (40%), soov panustada turvalisusesse (20%), töötasu või kompensatsioon (20%), ei soovita osaleda ÜVT-s (20%). Keskharidusega vastajate seas oli populaarseim vastus samuti töökogemus (39%). Sealt järgnesid soov mitte osaleda ÜVT-s (33%), töötasu (27%) ning soov panustada turvalisusesse

(2%). Kõrgharidusega vastajad pidasid olulisemaks mitte osaleda ÜVT-s (40%) ning alles siis tuli töökogemus (27%). Töötasu oli kolmas vastusevariant (23%) ning viimaseks jäi soov panustada turvalisusesse (10%). Selle põhjal saab öelda, et suures osas jagunetigi kaheks. Kas ei oldud nõus osalema ÜVT-s või kui oldi nõus, siis töökogemuse pärast. Mingis osas muutus ka töötasu selle eest tähtsaks.

Generatsioonide lõikes ei tulnud vastuse järjekord väga palju erinevam kui see oli haridustasemetel lõikes. Autor uuris sama küsimust ka generatsioonide lõikes (Lisa 16) ning Y generatsioon pidas kõige olulisemaks motivaatoriks töökogemust (38%) ning sealt kohe järgmisena märgiti ära, et ei soovita osaleda ÜVT-s (31%). Töötasu oli tulemuselt kolmas (23%) vastus ning kõige vähem häält sai soov panustada üldisesse turvalisusesse (8%). X generatsiooni puhul jagunesid vastused järgnevalt: töökogemus (40%), ei soovita osaleda ÜVT-s (28%), töötasu (25%) ning panus üldisesse turvalisusesse (8%). Seega võib öelda, et X generatsiooni puhul ei olnud vastajad nii negatiivselt meelestatud ÜVT osas kui seda olid nooremad vastajad. Beebi buumerite puhul joonistus välja, et ÜVT osas ollakse veel rohkem negatiivselt meelestatud kui Y generatsioon. Vastused jagunesid Beebi buumerite puhul järgnevalt: ei soovi osaleda ÜVT-s (45%), töötasu (26%), töökogemus (26%) ning soov panustada üldisesse turvalisusesse (3%).

Regioonide lõikes (Lisa 17) selgus, et IPK vastajad pidasid kõige olulisemaks töötasu ja kompensatsiooni (53%). Sealt edasi tuli töökogemus (13%) ja soov mitte osaleda ÜVT-s (13%) ning soovi panustada üldisesse turvalisusesse ei märkinud IPK-st mitte keegi. LõPK-s oli samuti kõige rohkem vastajaid ära märkinud töötasu (42%) ning sealt kohe järgmisena märgiti ära, et ei soovita osaleda ÜVT-s. Töökogemuse märkis ära 16% vastajatest ning kõige vähem märgiti ära üldisesse turvalisusesse panustamine (5%). LõPK-st vastajate enim hinnatud motivaatoriks ÜVT-s osalemise puhul märgiti töökogemus (53%). Sealt järgnesid töökogemus (32%), soov panustada turvalisusesse (9%) ning kõige vähem märgiti ära töötasu (6%). PPK puhul jaguneti enamjaolt kaheks, kus kõige rohkem vastajaid märkisid ära töötasu (38%) ja soovi mitte osaleda ÜVT-s (38%). Sealt edasi märgiti juba töötasu (19%) ning soov panustada üldisesse turvalisusesse (6%). Selle küsimuse regioonide võrdluse põhjal saab öelda, et IPK ja LõPK pidasid ÜVT-s osalemise kõige olulisemaks motivaatoriks töötasu ja kompensatsiooni. Saadav

töökogemus ei olnud määrav kui see oli LäPK ja PPK vastajate jaoks. LäPK, LõPK ja PPK vastajad olid ÜVT-s mitte osalemise suhtes väga sarnaselt meelestatud ning selle põhjal saab öelda, et üldiselt märkimisväärselt paljud on selle vastu ja ei soovita ÜVT-s osaleda.

2.3. Uuringu järeldused ja ettepanekud

Käesoleva uuringu eesmärgiks oli kaardistada vabatahtlike päästekomandode eestvedajate hoiakud ja arvamused poolkutselise organisatsiooni kujunemisel. Uuringus selgus, et millised on erinevate haridustasemetega, regioonide ning generatsioonide hoiakud ja arvamused erinevate küsimuste suhtes. Uuringuks kasutas autor küsimustikku, mis koosnes kolmeteistkümnest küsimusest ning lisaks vastajate sotsiaal-demograafilised taustaandmed. Küsimustikule vastas 115-st 84 vabatahtliku päästekomando eestvedajat, ehk 73.04% valimist. Autori arvates on see piisav, et teha üldistavaid järeldusi. Kõikide uuringus osalenute vastajate vastused analüüsiti MS Excel programmis. Tuginedes teaduskirjandusele ning uuringutele võtab autor tulemused kokku ja lisab omapoolsed ettepanekud.

Töö autor tõi teoreetiliste materjalide käsitluses välja Thompson ja Bono (1993) uuringu, kus märgiti ära vabatahtlike päästjate seas enamlevinud motivaatorite pingerida (käesolev töö lk 9). Töö uurimuslikus osas kasutas autor Thompson ja Bono (1993) uuringus väljajoonistunud pingerida. Sellega sooviti näha kas tekib erinevus, Eesti vabatahtlike päästeühingute eestvedajate ja Ameerika vabatahtlike päästjate, motivaatorite pingeridade vahel. Kui Thompson ja Bono (1993) uuringus tekkinud pingereas olid esikohal kogukonna aitamine ning soov anda reaalne panus, siis selles osas ei erinenud Eesti vabatahtlike eestvedajate kuidagi. Erinevused tulid sisse rahaliste motivaatorite ja maksusoodustuste ning staatuse ja prestiiži osas. Autori läbiviidud uuringus selgus, et Eesti vabatahtlike eestvedajad pidasid ameeriklastest olulisemaks maksusoodustusi (sh. ka rahalist tasu) ning prestiiži ühiskonnas. Thompson ja Bono (1993) läbiviidud uuringus olid need väärtused viimaste seas. Sotsiaal-demograafiliste andmete analüüsis selgus, et X generatsiooni puhul polnud rahaline tasu kõige olulisemate motivaatorite seas. See eest Y generatsioon ning Beebi buumerid pidasid rahalist tasu üheks olulisemaks teguriks. Samuti tuli välja, et regioonide võrdluses pidas IPK rahalist tasu samuti olulisemaks kui teised kolm regiooni. Üldises plaanis siiski peetakse nii rahalist tasu kui ka prestiiži Eestis

olulisemaks kui ameeriklaste seas. Kuna uuriti suurimaid motivaatoreid, siis soovis autor teada saada ka enim pärssivaid tegureid (käesolev töö lk 31-32). Küsimustiku analüüsi käigus joonistus välja, et suurimaks probleemiks on ajapuudus. Sealtsi olid suhteliselt võrdsel kohal vähene rahastus riigi poolt ning sobivate liikmete vähesus kogukonnas. Neid küsimusi uuris autor ka sotsiaal-demograafiliste andmete põhjal ning selles osas ei erinenud vastused olulisel määral. Siiski tulid erinevused vastuste jagunemises sisse regiooniti, kus IPK eestvedajad märkisid ära vähese riigipoolse rahastuse. See oli isegi olulisem kui ajapuudus. Teistes regioonides peeti ajapuudust ka vaieldamatult enim pärssivaks teguriks. Nende kahe küsimuse raames joonistus selgelt välja, et rahastust peetakse oluliseks motivaatoriks, kuid mitte kõige suuremaks. Altruistlikud väärtused, kus soovitakse teisi inimesi aidata, on siiski esikohal. Selle kõige juures jääb puudu ainult ajast mis oli läbivalt suurim vabatahtliku tegevust pärssiv tegur. Lähtuvalt eeltoodust teeb töö autor ettepaneku uurida lähemalt vabatahtlike päästjaid motiveerivaid maksusoodustusi (või rahalisi tasusid), et välja selgitada täpsemad tegurid, mis mõjutaksid vabatahtlike töö panuse kasvu.

Lisaks eeltoodule uuris autor, et kas PÄA on piisaval määral kaasanud vabatahtlike päästeühinguid PÄA strateegiliste eesmärkide saavutamisele ning kuidas ollakse nõus lähitulevikus vabatahtlikele kanduva suurema vastutusega (käesolev töö lk 24-26). PÄA kaasamise osas ollakse pigem ühisel meelel, mis tähendab, et seni on PÄA kaasanud piisaval määral vabatahtlike päästeühinguid PÄA eesmärkide elluviimisele. Enamjaolt ollakse ka nõus sellega, et lähitulevikus kandub vabatahtlikele suurem roll. See tähendab, et vabatahtlikud on nõus tulenevalt STAK-st lähitulevikus panustama rohkem kogukonna turvalisusse. Nende kahe olulise küsimuse puhul ei tuvastanud autor olulisi erinevusi sotsiaal-demograafiliste andmete analüüsis. Seega saab öelda, et nende küsimuste puhul ollakse üksmeelel. Küll aga ühe järgneva küsimuse raames selgus, et üheks võimalikuks takistuseks suurema rolli kandmisel võib saada liikmete arv. Nimelt kui autor uuris, et kas eestvedajad näevad päästeühinguid pikas perspektiivis jätkusuutlikuna läbi liikmete arvu suurenemise, mis võimaldaks tagada näiteks lisanduvaid teenuseid. Selles küsimuses läksid arvamused suures osas pooleks. Pooled arvasid, et ühing leiab liikmeid ning teised jälle ütlesid, et ei nähta enda ühingut jätkusuutlikuna sellises võtmes. Sotsiaal-demograafiliste andmete põhjal analüüsid selgus, et enim kahtlesid selles küsimuses nooremad vastajad. See tähendab, et Y generatsiooni esindajate puhul ei joonistunud

kindlat vastust välja. X generatsiooni puhul pigem nähti oma ühingu jätkusuutlikuna. Samas Beebi buumerid olid seisukohal, et pigem pole ühing jätkusuutlik. Selle põhjal saab öelda, et ühiskonnas palju räägitud olukord kus noored lahkuvad maalt linnadesse on ka päästeühingute jätkusuutlikkuse osas oluline probleem. Lähtuvalt eeltoodust teeb töö autor ettepaneku uurida, kas vabatahtlikud on valmis kandma suuremat vastutust. See tähendab, et kas vabatahtlikud on võimelised kandma suuremat vastutust. Samuti teeb autor ettepaneku uurida, et kas päästeühingutel on ühist värbamissüsteemi või otsib iga VPK ise oma kogukonnas endale liikmeid.

Teenuste osas uuris autor, et milliseid teenuseid ollakse tulevikus nõus pakkuma (käesolev töö lk 42). Selles osas tuli selgelt välja, et soovitakse jätkata tulekustutusteenusega ning ennetusega. Samuti soovitakse rohkem panustada liiklusavariidele reageerimises. Sealt edasi pakuti ka veepäästet, kuid mitte nii palju kui esimest kolme. Suitsusukeldumine ja baasteenus said küll hääli, kuid mitte piisavalt, et lugeda neid populaarseteks vastusteks. Pigem ei pooldata neid teenuseid ja et selles kindel olla uuris autor eraldi veel, kas vabatahtlikud päästeühingud on motiveeritud ja valmis teostama baasvõimekuse teenust. Kindla vastuse „Jah“ andis kõigest 6 vastajat ning „Pigem jah“ andis 29 vastajat. Analüüsides seda küsimust sotsiaal-demograafiliste andmete põhjal selgus, et haridustasemete lõikes oldi pigem seisukohal, et vabatahtlikud päästeühingud ei ole selleks valmis. Samuti näitasid generatsioonide lõikes vastuste keskmised, et pigem ei olda selleks valmis. Regioonide puhul tuli samuti vastuseks „Pigem ei“, välja arvatud IPK-s, kus keskmiste järgi võib öelda, et vastajad olid pigem nõustusid. Nii erines IPK teistest regioonidest ja pigem arvatakse seal, et ollakse valmis pakkuma baasteenust. Sellest hoolimata võib lugeda selle küsimuse puhul, et analüüsist lähtuvalt pole enamik vabatahtlike ühinguid valmis teostama baasteenust. Lähtuvalt eeltoodust teeb töö autor ettepaneku uurida, et millistel tingimustel on VPK-d valmis pakkuma baasteenust täies mahus. Kui küsitlusest selgus, et seda ei soovita, siis jääb küsimus, et millistel põhjustel pole see vabatahtlike jaoks soovitud teenus, mida pakkuda PÄA-le.

Lisaks sellele uuris autor, et kas oleks õigustatud nõue omada vabatahtlikus päästeühingus eraldi nõuetele vastavat autovanemat, kui soovitakse pakkuda baasteenust (käesolev töö lk 34). Samuti uuris autor, et millistele nõuetele peaks vastama autovanem ning päästja kui päästeühing osutaks

baasteenust (käesolev töö lk 35). Uuringust selgus, et baasteenust osutades oleks õigustatud nõue omada autovanemat. Selles osas ei tekkinud mingisuguseid kahtluseid, sest 83% vastajatest pidas seda õigustatuks. Kui baasteenust osutades on autovanem vajalik, siis oldi ka sellel arvamusel, et autovanem peaks vastama lihtsustatud nõuetele, kus päästetöö juhtimise ja riskide hindamise kompetentsid on nõuetele vastavalt tõendatud. See tähendab, et päris kutselise meeskonnavanema nõuet ei pea enamus õigeks ning praegusest vabatahtliku meeskonnavanema tasemest jääb väheks. Ka vabatahtliku päästja puhul tuli välja, et enamus vastajatest (70%) pooldas päästja puhul samuti lihtsustatud nõuet, kus baasõppe käigus omandatakse nõuetele vastav kompetents. Kutselise päästja taset pidas vajalikuks 27% vastajatest. See näitab, et kui vabatahtlik päästeühing sooviks pakkuda baasteenust või sellega sarnaseid teenuseid, siis VPK eestvedajate arvates jääb tänasest vabatahtliku päästja ja meeskonnavanema tasemest väheks. Lähtuvalt eeltoodust teeb töö autor ettepaneku uurida vabatahtlike päästjate koolitusmudelit. Nimelt kas tänane koolitusmudel on jätkusuutlik võttes arvesse vabatahtlike aasta aastalt kasvavat panust.

Ühisvalveteenistuse osas uuris autor, et milline motivaator on kõige tähtsam, et osaletaks ÜVT formaadis (käesolev töö lk 38). Selgus, et vastused jagunesid peamiselt kolmeks, kus ühe osana märgiti ära, et ühingu liikmed ei soovi osaleda ÜVT formaadis. Ülejäänud vastused jagunesid töökogemuse ja töötasu vahel. Selle küsimuse põhjal saab öelda, et ÜVT ei ole väga populaarne vabatahtlike päästeühingute liikmete seas. Samuti saab selle tulemuse pealt lugeda, et ÜVT formaadist ollakse huvitatud kui töökogemuse omandamise võimalusena. Töötasu osas on võib seletuse leida sellest, et inimesed näeks selles võimalust teenida natukene lisaraha ning toetaks ka läbi selle kutseliste ridasid. Siit edasi võib välja tuua ka uuringu ühe viimase küsimuse tulemuse, kus autor uuris vastajate käest, et kumb vabatahtlike või poolkutseliste mudel oleks Eestisse paremini rakendatav. Autor tõi võrdlusena välja Soome ja Suurbritannia päästemudelid. Selles osas läksid enamuses arvamused Suurbritannia kasuks. Seda võib seletada sellega, et Suurbritannias on poolkutselistele konkreetne ja kõigile arusaadav rahastamismudel, kus iga tegevus on tasustatud. Kõige selle juures on ka väljaõppe kutselistega samal tasemel, ent pikema aja vältel. Lähtuvalt eeltoodust teeb töö autor ettepaneku uurida, et kas ÜVT formaati oleks võimalik kasutada edaspidiselt vabatahtlike väljaõppe osana.

Lõputöö raames läbiviidud uuringust selgus, et eestvedajatel on poolkutselise liikmeskonna osas positiivsed hoiakud, kuid tõdevad fakti, et ühingud pole selleks valmis. Töö autori jaoks oli üllatav, et ühingute eestvedajad on arvamusel kui pakutaks baasteenust, siis oleks vaja vabatahtlike taset oluliselt tõsta. Eeltoodust tulenevalt esitab autor alljärgnevalt 3 ettepanekut:

- Juhul kui üldse uus päästemudel osutub vajalikuks tuleks uurida, et millises osas saaks vabatahtlikuid kaasata uue päästemudeli puhul, sest kõigest 6% vastajatest märkis, et ollakse valmis osutama baasteenust. Samamoodi tuleks uurida sama küsimuse raames, et millistel põhjustel ei soovita osutada baasteenust täies mahus.
- Kas oleks mõistlik muuta rahastamine teenuste põhiseks, kus iga osutatav teenus on konkreetses vääringus. Nimelt tänasel päeval on VPK rahastus lepingu põhine, kus kehtib reageeriva ressursi rahastuse põhimõte. Tuleks uurida põhjalikumalt naaberriikide näiteid ning koostöös vabatahtlikega leida Eesti jaoks sobivaim lahendus. Samuti tuli erinevate küsimuste lõikes välja, et Eesti vabatahtlikel päästjate jaoks on rahaline pool oluline, mille alusel tuleks autori arvates uurida VKP-de rahastust lähemalt.
- Juhul kui soovitakse vabatahtlikest päästjatest poolkutselised kujundada, siis tuleb ümber kujundada õppeprogramm. Nimelt luua vabatahtlike päästjate ning meeskonnavanemate jaoks jätkukoolitus taseme tõstmiseks. Mõistlik oleks tõsta vabatahtlike taset järk järgult võttes aluseks moodulite põhise õppe (kas saaks ära kasutada ÜVT-d ühe õppeprogrammi osana). Samuti peaks tõhustama vabatahtliku meeskonnavanema taset sedasi, et oleks tagatud päästetöö juhtimise oskus ning riskide hindamise võimekus.

KOKKUVÕTE

Käesolev lõputöö otsis vastust **uurimisprobleemile**, millised eelhoiakud on vabatahtlike päästeühingute eestvedajatel poolkutselise liikmeskonna kujunemise suhtes ning millised faktorid võivad mõjutada hoiakute muutumist ajas. Lõputöö **eesmärk** oli välja selgitada vabatahtlike päästeühingute eestvedajate hoiakud ja arvamused poolkutselise päästeühingu liikmeskonna kujunemisel, kus liikmed vastaksid kompetentsilt ja nõuetelt kutselistega samadele või sarnastele nõuetele.

Töö teoreetilises osas leidis töö autor uurimisprobleemile vastused, kaardistades indiviidide altruistlikud väärtused ning motivaatorid osalemaks vabatahtlikus tegevuses. Samuti käsitles autor Euroopas laialdaselt levinud poolkutselise päästja olemust Soome ja Suurbritannia näidetes (käesolev töö lk 19-20). Analüüsides vabatahtlike motivaatoreid ning altruistlike väärtusi nähtub, et olenemata asukohamaast on neil üsna sarnased põhiväärtused, kuid erinevused tekivad detailides (nt töökorraldus ja tasustamine) (Lisa 1).

Lõputöö teises peatükis viidi läbi empiiriline uuring, millega kaardistati vabatahtlike eestvedajate hoiakud ja seisukohad poolkutselise liikmeskonna osas. Ankeetküsimustikus uuris autor VPK eestvedajatelt nende hoiakuid poolkutselise liikmeskonna osas, kus samuti käsitles autor vabatahtlike päästjate pädevust ja nõudeid. Saadud tulemused töödeldi MS Excel programmis, mille järel analüüsiti andmed ning tehti järeldused ja ettepanekud.

Teoreetiliste käsitluste ning empiirilise uuringuga kogutud andmete analüüsi tulemusel jõudis autor järeldusteni, kus selgus, et väärtused, mis motiveerivad vabatahtlikuid tegutsema on samasugused nagu mujal maailmas, kuid Eestis peetakse rahalist tasu või maksusoodustusi rohkem olulisemateks (käesolev töö lk 30-31). Lisaks on päästeühingute eestvedajate arvates vabatahtlike päästjaid piisaval määral kaasatud Päästeameti strateegiliste eesmärkide saavutamisse ning Siseturvalisuse arengukavast tuleneva suurema panuse kohustusega ollakse pigem nõus. Tulevikus ei soovita osutada baasteenust, kuid pigem soovitakse tulekustutusteenuse ja ennetustöö pakkumisega. Lisaks soovitakse edaspidi enam reageerida liiklusavariidele (käesolev töö lk 28-30). Juhul kui osutataks lähitulevikus baasteenust täies

mahus, siis peaks päästeühing omama nõuetele vastavat meeskonnavanemat. Samuti peaks olema vabatahtliku päästja tase vastama lihtsustatud nõuetele, kus oleks suitsusukeldumise kompetents tõendatud (käesolev töö lk 35-36). Lisaks selgus Soome ja Suurbritannia mudelite võrdluses, et eestvedajate arvates sobiks Eestisse Suurbritannia mudel, kus on selged rahastamise põhimõtted.

Teaduskirjanduse ja läbiviidud uuringu tulemuste põhjal tegi autor ettepanekud:

- Juhul kui üldse uus päästemudel osutub vajalikuks tuleks uurida, et millises osas saaks vabatahtlikuid kaasata uue päästemudeli puhul, sest kõigest 6% vastajatest märkis, et ollakse valmis osutama baasteenust.
- Kas oleks mõistlik muuta rahastamine teenuste põhiseks, kus iga osutatav teenus on konkreetses väeringus. Täna on VPK rahastus lepingu põhine, kus kehtib reageeriva ressursi rahastuse põhimõte. Tuleks uurida põhjalikumalt naaberriikide näiteid ning koostöös vabatahtlikega leida Eesti jaoks sobivaim lahendus.
- Juhul kui soovitakse vabatahtlikest päästjatest poolkutselised kujundada, siis tuleb ümber kujundada õppeprogramm. Tuleb luua vabatahtlike päästjate ning meeskonnavanemate jaoks jätkukoolitus taseme tõstmiseks, võttes aluseks moodulite põhise õppe.

Töö autor uuris vabatahtlike päästeühingute eestvedajate hoiakuid, et selgeks teha võtmeisikute arvamused poolkutseliste päästjate osas. Uuringu tulemustest ja järeldustest lähtuvalt ei ole autori arvates Eesti vabatahtlikud valmis üle minema poolkutselisele mudelile. Põhilisteks põhjusteks on vähene motiveeritus baasteenuse osutamise osas ning ka eestvedajate enda arvates pole praegune väljaõppe tase baasteenuse osutamiseks piisav. Edaspidi näeb autor vajadust uurida VPK lihtliikmete arvamust poolkutselise mudeli rakendamisel Eestis. Selleks soovitaks autor kasutada näiteks fookusgrupi intervjuud, mis tagaks põhjalikuma ja detailsema teadmise liikmete arvamustest. Selline uurimus oleks võimalik läbi viia eestvedajatel, milles saavad neid toetada vabatahtlike koordinaatorid. Sellest lähtuvalt leiab töö autor, et käesoleva töö põhjal saab teha ainult üldisemaid järeldusi, mitte põhjanevaid otsuseid.

SUMMARY

This thesis has been written in Estonian with a summary in Estonian and English. With appendices, this thesis is spread on 81 pages of which 52 pages form its main part. It is based on 48 Estonian, English, and Finnish sources, including 12 scientific articles. It includes 7 drawings, 2 tables, and 17 appendices. The aim of this graduation thesis is to establish attitudes among voluntary fire brigade leaders in shaping semi-professional membership. The first part of this thesis relies on scientific sources to give an overview of motivators of voluntary rescuers and examines the nature of semi-professional rescue work by examples from Finland and United Kingdom. The second part of the thesis forms an empirical study based on questionnaires. This thesis sets out to analyse previous literature and various theoretical studies on motivators of voluntary work and semi-professional rescue models while also conducting a mapping survey to establish existing attitudes among voluntary fire brigade leaders in shaping semi-professional membership. Its ultimate goal is to use this analytical overview of theoretical sources and the results of the empirical survey conducted to make proposals to the Estonian Rescue Board. One of the most important conclusions of this thesis is that values that motivate voluntary work are similar to other parts of the world, but financial remuneration and tax benefits are regarded as more important in Estonia. Leader's of voluntary rescue brigades have positive attitudes toward semi-professional membership but are not keen on providing basic services. The results of the conducted survey will be formed into propositions to the Rescue Board for further study. All suggestions are current and necessary to assure targets of the Rescue Board's sustainability study.

VIIDATUD ALLIKATE LOETELU

Beekman, T., 2011. Fill in the generation gap. *Strategic Finance*, 93(3), pp. 15-18. (www.nlib.ee)

Bidee, J. et al., 2013. Autonomous Motivation Stimulates Volunteers' Work Effort: A Self-Determination Theory Approach to Volunteerism. *International Journal of Voluntary and Nonprofit Organizations*, Kõide 24, p. 32–47. (www.nlib.ee)

Carpenter, J. & Myers, C. K., 2010. Why Volunteer? Evidence on the Role of Altruism, Reputation, and Incentives. *Journal of Public Economics*, 94(11-12), pp. 911-920. (scholar.google.com)

Clary, G. et al., 1998. Understanding and Assessing the Motivations of Volunteers: a functional approach. *Journal of Personality and Social Psychology*, 74(6), pp. 1516-1530. (scholar.google.com)

Eesti Keele Instituut, 2012. *Võõrsõnade leksikon*. [Võrgumaterjal]
Saadaval: <http://www.eki.ee/dict/vsl/index.cgi?Q=motivatsioon&F=M&C06=et>

Eesti Külaliikumine Kodukant, 2006. *Vabatahtliku tegevuse arengukava 2007-2010*. [Võrgumaterjal]
Saadaval:
http://www.vabatahtlikud.ee/UserFiles/arengukava/vta_2007_2010_31_jaan_2007.pdf
[Kasutatud 7 12 2016].

Eesti Külaliikumine Kodukant, 2016. *Vabatahtlikud - Vabatahtlik tegevus*. [Võrgumaterjal]
Saadaval:<http://vabatahtlikud.ee/vabatahtlik-tegevus/>
[Kasutatud 23 04 2017].

Eesti Mittetulundusühingute ja Sihtasutuste Liit, 2010. Kes on Eesti vabatahtlik tegelikult?. *Hea Kodanik*, 1(48), pp. 18-19.

Eesti Naabrivalve, 2007. *Uuringud naabrivalve mõjust Eestis*. [Võrgumaterjal]
Saadaval: http://www.naabrivalve.ee/documents/Yhingust/2006_aasta_uuringu_tulemused.pdf
[Kasutatud 07 01 2017].

Eesti Naabrivalve, 2016. *Majandusaasta aruanne 2015*. [Võrgumaterjal]
Saadaval:
http://www.naabrivalve.ee/upload/file/dokumendid/Aruanne_Eesti_Naabrivalve_2015.pdf
[Kasutatud 07 01 2017].

Finkelstein, M. A., 2008. Predictors of volunteer time: The changing contributions of motive fulfillment and role identity. *Social Behavior And Personality*, 36(10), pp. 1353-1364.
(www.nlib.ee)

Fire & Rescue NSW, 2016. *Fire & Rescue NSW*. [Võrgumaterjal]
Saadaval: <http://www.fire.nsw.gov.au/page.php?id=60>
[Kasutatud 03 04 2017].

Frey, B. & Goette, L., 1999. *Does Pay Motivate Volunteers?*. [Võrgumaterjal]
Available at: http://www.econ.uzh.ch/static/wp_iew/iewwp007.pdf

Goldberg-Glen, R. & Cnaan, R., 1991. Measuring motivation to volunteer in human services. *The journal of applied behavioral science*, pp. 269-284. (www.nlib.ee)

Haski-Leventhal, D. & McLeigh, J., 2009. Firefighters volunteering beyond their duty: an essential asset in rural communities. *Journal of Rural and Community Development*, pp. 80-92.
(scholar.google.com)

Hinsberg, H., Uus, M., Mänd, T. & Mänd, K., 2013. *Vabatahtlikus tegevuses osalemine Eestis 2013*. [Võrgumaterjal]
Available at: <http://www.praxis.ee/wp-content/uploads/2014/03/2014-Vabatahtlikus-tegevuses-osalemine.pdf>
[Kasutatud 12 2016].

Humberside Fire and Rescue Service, 2016. *Humberside Fire and Rescue Service*. [Võrgumaterjal]

Available at: <http://www.humbersidefire.gov.uk/careers/becoming-a-firefighter/becoming-a-on-call-firefighter>

[Kasutatud 03 04 2017].

Kaarna, R. & Noor, K., 2011. *Ülevaade vabatahtliku töö majandusliku ja sotsiaalse väärtuse hindamise võimalustest - lõppraport*, Tallinn-Tartu: PRAXIS.

Kaitseliit, 2017. *Kaitseliit*. [Võrgumaterjal]

Available at: <http://www.kaitseliit.ee/et/kl>

[Kasutatud 06 01 2017].

Kiili, S., 2015. *Motivatsioon läbi isiklike väärtuste: Eesti Kaitseliit, Eesti Kaitseväge ja Taani Kodukaitse*, Tallinn: Rahvusvaheline Kaitseuuringute Keskus.

Kodanikuühiskonna sihtkapital, 2015. *Kodanikuühiskonna arengukava 2015-2020*, s.l.: s.n.

Lindoja, L., 2015. Kes on vabatahtlik päästja?. *Halinga Valla Teataja*, 1 12, p. 6.

Metsaru, H., 2016. *Päästetöö taktikalise juhtimistasandi teenistujate hoiakud elektroonilise simuleeritud õpikeskkonna kasutamisel*, Tallinn: Sisekaitseakadeemia.

Monroe, K. R., 1996. *The Heart of Altruism: Perceptions of a Common Humanity*. rmt.: s.l.:s.n., pp. 198-216. (www.nlib.ee)

Oidersalu, E., 2016. *Vabatahtlikud päästjad, 2015. aasta*. [Võrgumaterjal]

Available at: <https://www.rescue.ee/dotAsset/e30b94e8-5cb9-4199-b9e7-dfab2d7c18a3.pdf>

[Kasutatud 13 12 2016].

Oidersalu, E., 2017. *Vabatahtlikud päästjad, 2016. aasta*. [Võrgumaterjal]

Available at: <https://www.rescue.ee/dotAsset/39d5b87e-e48f-42d3-9525-dd02d002b9e8.pdf>

[Kasutatud 23 04 2017].

Paas, K., 2006. Kes hakkab tuld kustutama?. *Õhtuleht*, 26 01.

Pelastuslaki (2011) Finlex.

Päästeamet, 2014. *Päästeameti strateegia 2015-2025*, s.l.: s.n.

Päästeamet, 2015. *Vabatahtliku päästemeeskonna vanema õppe kinnitamine*, s.l.: Kinnitatud peadirektori 21.01.2015 käskkirjaga nr 20.

Päästeamet, 2015. *Vabatahtlikud päästjad, 2015. aasta*. [Võrgumaterjal]
Available at: <https://www.rescue.ee/dotAsset/e30b94e8-5cb9-4199-b9e7-dfab2d7c18a3.pdf>

Päästeamet, 2016. *Päästeamet - Vabatahtlikud*. [Võrgumaterjal]
Available at: <https://www.rescue.ee/et/vabatahtlikud/>
[Kasutatud 7 12 2016].

Päästeamet, 2016. *Päästeameti vabatahtlike komandode tagasiside küsitlus*. [Võrgumaterjal]
Available at: <https://www.rescue.ee/dotAsset/6223ab91-0d41-44e4-95f0-09211dc15568.pdf>
[Kasutatud 12 2016].

Päästeliit, 2016. *Päästeliit - Estonian Volunteer Rescue Association*. [Võrgumaterjal]
Available at: www.paasteliit.ee
[Kasutatud 8 12 2016].

Päästeseadus (2010) Riigiteataja.

Ryan, R. & Deci, E., 2008. Self-Determination Theory: A Macrotheory of Human Motivation, Development and Health. *Canadian Psychology*, 49(3), pp. 182-185. (scholar.google.com)

SA Kutsekoda, 2013. *Kutsestandard - Päästemeeskonna juht, tase 5*, Tallinn: SA Kutsekoda.

Siseministerium, 2014. *Siseturvalisuse arengukava 2015-2020*, s.l.: s.n.

Siseministerium, 2016. *Siseministerium - Kodanikuühiskond*. [Võrgumaterjal]
Available at: <https://www.siseministerium.ee/et/tegevusvaldkonnad/kodanikuuhiskond>
[Kasutatud 23 04 2017].

Sisäministeriön pelastusosasto, 2016. *Pelastustoimi*. [Võrgumaterjal]
Available at: <http://www.pelastustoimi.fi/rescue-services/contract-fire-brigades>
[Kasutatud 12 02 2017].

Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö, 2016. *SPEK - Voluntary Firefighters*. [Võrgumaterjal]
Available at: <http://www.spek.fi/In-English/Voluntary-Fire-Fighters/Fire-Brigade-Training>
[Kasutatud 12 02 2017].

Suomen Sopimuspalokuntian Liitto, 2015. *SSPL*. [Võrgumaterjal]
Available at: http://www.sspl.fi/files/510-SSPL_KANSAINVALINEN_ESITE_VALMIS_small_aukeamittain.pdf

Tammearu, K., 2012. *Riigi tegevus vabatahtlike päästekomandode jätkusuutlikkuse tagamisel*,
Tallinn: Tallinna Tehnikaülikool.

The Chief Fire Officers Association, 2016. *CFOA - UK Fire and Rescue Services*.
[Võrgumaterjal]
Available at: <http://www.cfoa.org.uk/12072>
[Kasutatud 17 03 2017].

Thompson, A. & Bono, B., 1993. Work Without Wages: The Motivation for Volunteer
Firefighters. *American Journal of Economics & Sociology*, 52(3), pp. 323-343. (www.nlib.ee)

UK Fire Service Resources Group, 2017. *Fireservice - Retained Firefighters*. [Võrgumaterjal]
Available at: <http://www.fireservice.co.uk/recruitment/retained-firefighters/>
[Kasutatud 17 02 2017].

Wilson, J. & Musick, M., 1999. The Effects of Volunteering on the Volunteer. *Law and
Contemporary Problems*, 62(4), pp. 141-168. (scholar.google.com)

Virkus, S., 2010. *Infokäitumise, info hankimise ja otsingu ning infopädevuse uurimise meetodid*.
[Võrgumaterjal]
Available at:
<https://www.tlu.ee/~sirvir/Infootsingu%20teooria/Infokaitumise,%20info%20hankimise%20ja%20%20otsingu%20ning%20infopadevuse%20uurimise%20meetodid/ksitlused.html>

LISAD

Lisa 1. Võrdlustabel Soome ja Suurbritannia poolkutseliste ning Eesti vabatahtlike vahel

	Soome	Suurbritannia	Eesti
Päästeala kuuluvus	Siseministeerium	Inglismaa ja Wales – Home office Šotimaa – Secretary of State for Scotland Põhja-Iirimaa – Northern Ireland Government	Siseministeerium
Haldusala jagunemine	22 + 1 keskust	53 keskust	4 päästekeskust
Kutseid aastas	110 000-st 70 000	30.03.2017 Suurbritannia päästjate ametiühinguga peetud meilivahetuses ei saanud sellele küsimusele vastust.	18 900-st 4340
Komandode arv	491 lepingulist komandot 200 osalise tööajaga 18 tehaste komandot	Põhja-Iirimaa - 46 vabatahtlikku ja 14 kutseliste ja vabatahtlike ühisvalvega komandot Šotimaal – 282 vabatahtlikku. Inglismaa ja Wales – 30.03.2017 Suurbritannia päästjate ametiühinguga peetud meilivahetuses ei saanud sellele küsimusele vastust.	114 lepinguga ühingat
Kutseliste ja vabatahtlike suhe	4000 kutselist 13 400 vabatahtlikku (sh. osalise tööajaga)	36 000 kutselist 18 000 vabatahtlikku	1700 kutselist 1770 vabatahtlikku
Vabatahtlikuse vormid	Vabatahtlik Osalise tööajaga Tehase töötaja	Osalise tööajaga päästja (retained firefighter)	Vabatahtlik päästja
Päästevaldkonna rahastus aastas	400 miljonit eurot	3.4 miljardit eurot	60 miljonit eurot
Rahastus vabatahtlikele	Lepinguliste vabatahtlike rahastus sõltub lepingust päästekeskusega. Määravaks saavad kogukonna riskihinnang, meeskonna suurus ja treeningute tihedus.	Kohaliku omavalitsuse poolt rahastatav. Tasustatakse kutsetel käimine, varustuse hooldamine, kodukülastustel käimine jms.	Päästeameti otse rahastus ühingutele, mis sõltub VPK teenusest ning väljasõidu ajast.
Vabatahtliku päästekomando võimekus	Peamiselt baasteenus (sisaldab ka paakautot ja paati), kuid on ka ainult paakautodega komandod ning meeskonnad kes pakuvad ainult nt. logistilist tuge.	Peamiselt baasteenus, ehk ootused võimekusele on samasugused nagu kutseliste võimekusele. Lisaks pakutakse eraldi paakauto jms teenuseid.	Osaline baasteenus (va suitsusukeldumine), mida nim. ka tulekustutusteenuseks. Pakutakse samuti veetranspordi (paakauto) teenust.

Meeskonnavanema olemasolu vabatahtlikel	Kui pakutakse baasteenust ja suitsusukeldumist, siis on nõutud.	Meeskonnavanem olemas ja nõuded on samad, mis kutselisele.	Meeskonnavanem olemas, kuid mitte igal pool. Nõuded oluliselt väiksemad kui kutselisel.
Vabatahtlike suitsusukeldumine	Vastavalt lepingu sisule. Keskmine VPK suudab pakkuda suitsusukeldumise võimekust. Miinimum koosseis 1+2 (vähemalt 2 peavad omama pädevust)	Kõik päästeüksused omavad suitsusukeldumise võimekust. Miinimum koosseis 1+3	Ei teostata suitsusukeldumist, kuigi selleks on õiguslik alus olemas.
Vabatahtlike tase	Vastavalt lepingule. Keskmine VPK pakub kutselistega võrdset teenust.	Päästeüksustele on samad ootused nagu kutselistele	Eraldi kinnitatud vabatahtliku päästja tasemed, mis ei ole kutselistega võrdväärsed.
Vabatahtlike õppused/treeningud	Vastavalt lepingu sisule	Kord nädalas ja kolm tundi. Pikemad õppused kestavad 2 päeva	Eraldi kehtestatud pole kui tihti peab treeninguid läbi viima.
Vabatahtliku töötasu	Kui vabatahtlik päästja eraldi tunnipõhist palka ei saa, siis osalise tööajaga päästja saab palka.	KOV rahastus. Kodune valve on 10% kutselise tasust. Väljakutsel oldud aeg tasustatakse samuti tunni järgi. Tasustatud on ka välja sõidetud „tühikutse“	Persooni põhine tasu puudub. Tasustakse lepingust tuleneva kindla summaga ning lisaks väljakutsel veedetud aja eest.
Vabatahtliku reageerimisaeg	5 minutit	5 minutit	5 minutit 10 minutit 15 minutit

Lisa 2. Näidisleping Päästeameti ja vabatahtliku päästeühingu vahel

TSIVIILÕIGUSLIK LEPING

Päästetöö/ ja /ennetustöö osalevate vabatahtlike päästjate tegevuse korraldamiseks

Päästeamet, registrikoodiga 70000585, aadressiga Raua 2, 10124 Tallinn (edaspidi nimetatud Päästeamet), mida esindab käskkirja alusel

ja

....., registrikoodiga, aadressiga (edaspidi nimetatud Lepingupartner), mida esindab põhikirja/põhimääruse/volikirja alusel

keda nimetatakse edaspidi käesolevas lepingus Pool või koos Pooled, sõlmisid käesoleva tsiviilõigusliku lepingu (edaspidi nimetatud Leping) *ennetustöö/ ja /päästetöö* tegemiseks alljärgnevatel tingimustel:

1. Üldsätted

- 1.1. Lepingu eesmärk on kokku leppida koostöö ja rahastamise põhimõtted ning töökorraldus Lepingupartneri tegevuse korraldamiseks *ennetus/ ja/ päästetöö*.
- 1.2. Pooled kohustuvad eesmärgi saavutamiseks teostama tegevusi vastavuses Lepinguga ning *ennetustöö/ ja /päästetöö/* tegemist ning Lepingupartneri tegevust reguleerivate õigusaktidega.
- 1.3. Lepingupartner kohustub järgima Lepingu täitmisel valdkonda reguleerivaid kehtivaid õigusakte, sh töötervishoiu ja tööohutuse seadust ning Päästeameti peadirektori ja päästekeskuse juhi käskkirju.
- 1.4. Lepingupartner tagab oma liikmetele töötervishoiu ja tööohutuse nõuete tutvustamise ning kontrollib nende täitmist.
- 1.5. Päästeamet teostab Lepingupartneri suhtes kontrolli Lepingu täitmise üle.

2. Lepingu dokumendid

- 2.1. Lepingu dokumendid koosnevad käesolevast Lepingust ning lisadest ja muudatustest, milles lepitakse kokku peale Lepingule allakirjutamist.
- 2.2. Lepingu lisad ja Lepingu muudatused on Lepingu lahutamatuks osaks, moodustades Lepinguga ühtse terviku.
- 2.3. Lepinguga samaaegselt allkirjastatavateks lisadeks on:
 - 2.3.1. Lisa 1 – Poolte kohustused päästetöö osalemisel ja valmisoleku tagamisel;
 - 2.3.2. Lisa 2 – Poolte kohustused ennetustöö tegemisel;
 - 2.3.3. Lisa 3 – Tegevusaruande vorm (3A Päästetööd; 3B Ennetus);
 - 2.3.4. Lisa 4 – Lepingupartneri liikmete nimekirja vorm.

3. Kulude hüvitamine, aruandlus ja Lepingu täitmise kontroll

- 3.1. Päästeamet hüvitab Lepingupartnerile Lepinguga kokkulepitud *ennetustöö/ ja /päästetöö alaste* tegevuste täitmise kulud *ja päästetöö alaste tegevuste tagamiseks vajalikud kulud* vastavalt Päästeameti peadirektori käskkirjale „Päästetöödel ja ennetustööl osalevate vabatahtlikele päästjatele ja juriidilistele isikutele kulude hüvitamine“ Lepingupartneri poolt Päästeametile esitatud arvete alusel.
 - 3.1.1. vabatahtliku päästekomando päästetöö alaste tegevuste täitmise kulud hüvitatakse vastavalt Päästeameti peadirektori käskkirja „Päästetöödel ja ennetustööl osalevate vabatahtlikele päästjatele ja juriidilistele isikutele kulude hüvitamine“ Lisa 1 punktidele 2.12 ja 2.13 üks (1) kord kvartalis Lepingupartneri poolt Päästeametile esitatud arve alusel. Nimetatud arvele lisatakse täidetud tegevusaruanne.
 - 3.1.2. Arvel kajastatakse ennetustöö/ ja /päästetöö tegevuste täitmise kulud lõppenud aruandeperioodi kohta ning päästetöö alaste tegevuste täitmise tagamiseks vajalikud kulud jooksva aruandeperioodi eest ette.
 - 3.1.3. Päästetöö tegevuste ja ennetusalaste tegevuste kohta esitatakse koos arvega tegevusaruanne (Lisa 3)
 - 3.1.4. Lepingu Päästeameti poolne kontaktisik kontrollib esitatud tegevusaruande ja arve vastavust Lepingule ning esitatud tegevusaruande vastavust tegelikkusele ning annab ebatäpsuse korral Lepingupartnerile puuduste kõrvaldamiseks aega 10 (kümme) tööpäeva.
 - 3.1.5. Kui puuduste kõrvaldamisega kaasneb vajadus esitatud arvet muuta, siis esitatud arve tühistatakse ja Lepingupartner esitab uue arve uue maksetähtajaga.
- 3.2. Päästeamet hüvitab kulud Lepingupartneri poolt esitatud arve alusel hiljemalt 21 (kahekümne ühe) kalendripäeva jooksul tegevusaruande ja nõuetekohase arve kättesaamisest. Arvel peab maksjaks olema märgitud Päästeamet ja lisatud Lepingu kontaktisik. Arvel tuleb eraldi (reana) välja tuua ennetustegevuse(d) ja päästetööde kulud.
- 3.3. Arved tuleb esitada pdf formaadis e-posti aadressile paasteamet@e-arvetekeskus.eu.
- 3.4. Kui Lepingupartner ei täida Lepingus võetud kohustusi osaliselt või täies mahus, on Päästeametil õigus jätta väljamaksmata kokkulepitud tegevuste täitmise tagamiseks vajalikud kulud osaliselt või täies mahus.
- 3.5. Päästeameti peadirektori poolt kehtestatud kulude hüvitamise piirmäärade muutmisel, edastab Päästeameti poolne Lepingu kontaktisik Lepingupartneri poolse kontaktisiku e-posti aadressile nimetatud Päästeameti peadirektori käskkirja teadmiseks ning Lepingupartner kontaktisik kohustub e-posti teel edastama kinnituse nimetatud teate kättesaamise kohta. Nimetatud kinnitusega loetakse Poolte poolt Lepingupartnerile hüvitatavate kulude määrad muudetuks ja Pooltele siduvaks. Nimetatud teade ja kinnitus kättesaamise kohta lisatakse Lepingule ja need on Lepingu lahutamatud osad.
- 3.6. Vajadusel Lepingus ettenähtud tegevuste ja hüvitatavate kulude piirmäärade muutumisega kaasnev arvelduste muutumine lepitakse kokku viivitatamatult ning vormistatakse Lepingus Lisana.

4. Pooltevahelised teated ja kontaktisikud

- 4.1. Pooltevahelised Lepinguga seotud teated peavad olema kirjalikus vormis, välja arvatud juhtudel, kui sellised teated on informatsioonilise iseloomuga, mille edastamisel teisele Poolele ei ole õiguslikke tagajärgi või kui Lepingus ei ole sätestatud teisiti.
- 4.2. Ühe Lepingu Poole teade loetakse teise Poole poolt kättesaaduks:
 - 4.2.1. kui teade on saadetud elektroonilisel teel (Lepingu kontaktisiku e-posti aadressidele) samal päeval, kui elektrooniline kiri on saadetud enne kella 17.00, pärast kella 17.00 saadetud elektrooniline kiri loetakse kättesaaduks järgmisel tööpäeval;
 - 4.2.2. kui teade on saadetud tähitud kirjaga Lepingus näidatud aadressil ning kui tähitud kirja postitamisest on möödunud 5 (viis) kalendripäeva.
- 4.3. Poolte kontaktisikud Lepingus täitmisel on:
 - 4.3.1. Päästeamet: ... päästkeskuse peaspetsialist, tel, e-post:@rescue.ee;
 - 4.3.2. Lepingupartner:, tel, e-post:
- 4.4. Kontaktisikute muutmisel tuleb sellest viivitamatult teist Poolt kirjalikku taasesitamist võimaldavas vormis teavitada. Nimetatud teade lisatakse Lepingu dokumentide juurde.

5. Isikkoosseisu andmed

- 5.1. Lepingupartner kohustub jooksvalt isikkoosseisu muutumisel või kontaktandmete muutumisel teavitama vastavatest muudatustest Päästeameti Lepingu kontaktisikut edastades e-posti teel andmeid Lepingu Lisas 4 toodud vormil.
- 5.2. Päästeamet kontrollib perioodiliselt kord aastas I kvartalis koostöös Lepingupartneriga nende isikkoosseisu kontaktandmete õigsust.

6. Lepingu kehtivus

- 6.1. Leping jõustub pärast allkirjastamist Poolte poolt ja kehtib tähtajatult.
- 6.2. Pooltel on õigus igal ajahetkel peatada või lõpetada Leping olenemata põhjusest Poolte kirjaliku kokkuleppega nimetatud kokkuleppes sätestatud ajast.
- 6.3. Ühel Poolel on õigus peatada või lõpetada Leping ennetähtaegselt ühepoolselt, teatades sellest teisele Poolele ette kirjalikult vähemalt 1 (üks) kuu järgmistel juhtudel:
 - 6.3.1. Poole likvideerimisel;
 - 6.3.2. Pool keeldub põhjendamatult Lepinguga ettenähtud kohustuste täitmisest;
 - 6.3.3. Pool viivitab teistkordselt 1 (ühe) aasta jooksul Lepinguga ettenähtud kulutuste eest tasumisega.
- 6.4. Lepingupartneril on õigus Leping ühepoolselt 1 (kuu) etteteatamisega lõpetada, kui Päästeameti peadirektori poolt kehtestatud kulude hüvitamise piirmäärasid muudetakse sellisel, et Lepingupartneri hinnangul ei ole võimalik neil Lepinguga ettenähtud kohustusi täita.

7. Muud tingimused

- 7.1. Pooled on kohustatud hoidma saladuses neile Lepingu täitmisel teatavaks saanud konfidentsiaalset informatsiooni, sh isikuandmeid ning mitte avaldama seda

kolmandatele isikutele nii Lepingu kehtivuse ajal kui ka pärast Lepinguliste kohustuste täitmist, välja arvatud seadusega sätestatud juhtudel.

- 7.2. Kõik Lepingust tulenevad erimeelsused püütakse lahendada läbirääkimiste teel. Juhul, kui läbirääkimised ei anna tulemusi, lahendatakse erimeelsused Eesti Vabariigi õigusaktidega ettenähtud korras.
- 7.3. Leping tühistab kõik Pooltevahelised selles Lepingus ettenähtud tegevuste teostamist puudutavad varasemad suulised ja kirjalikud kokkulepped.
- 7.4. Kumbki Pool ei tohi Lepingust tulenevaid õigusi ja kohustusi üle anda kolmandale isikule ilma teise Poole kirjaliku nõusolekuta.
- 7.5. Kõik Lepingu muudatused jõustuvad pärast nende allakirjutamist mõlema Poole poolt allakirjutamise momendist või Poolte poolt määratud tähtajal.
- 7.6. Pooled kohustuvad teineteist teavitama oma andmete ja/või õigusliku seisundi muutumisest (sealhulgas ärinime muutus, äriühingu jagunemine, ühinemine, ümberkujundamine) hiljemalt viie (5) kalendripäeva jooksul vastava muudatuse registreerimisest.
- 7.7. Leping allkirjastatakse digitaalselt, mis loetakse vastavalt tsiviilseadustiku üldosa seaduse § 80 alusel võrdseks allkirjastamise kirjaliku vormiga.

8. Poolte andmed

Päästeamet
Raua 2, 10124, Tallinn
Registrikood: 70000585
Tel: +372 628 2000

MTÜ.../... Vallavalitus
.....
Registrikood:
Tel: +372

9. Poolte allkirjad

Päästeamet:

Lepingupartner:

(allkirjastatud digitaalselt)
xxx
... päästekeskuse juht

(allkirjastatud digitaalselt)
xxx
vallavanem/juhatusse liige

Lisa 3. Küsitluse ankeet

Hea ankeetküsimuse täitja!

Päästeameti strateegia 2015 - 2025 näeb ette, et järgnevatel aastatel üks olulisi suundasid on vabatahtlike päästekomandode suurem kaasamine päästeöödel ja ennetamisel. See tähendab vabatahtlike poolt osutatavate päästeteenuste laiendamist ning iseseisva tegevusvõime suurendamist. Lisaks ütleb Siseturvalisuse arengukava 2015-2020, et edaspidi on vajadus kaasajastada päästevõrgustiku mudelit ning peab arvestama ühiskonna muutustega, sealhulgas uute riskide tekkimise ja elanike ümberpaiknemisega. Päästevõrgustiku mudelit kaasajastatakse päästevõimekuse riskipõhise planeerimise käigus. Samuti peab tulevikus arvestama ennetustöö tähtsuse ja osakaalu suurenemisega ning vabatahtlike senisest suurema esiletõusuga päästetöövaldkonnas.

Olen Lilleküla päästekomando päästja ning Sisekaitseakadeemia päästekolledži kolmanda kursuse tudeng. Oma lõputöö raames soovin läbi viia ankeetküsitluse vabatahtliku päästeühingu eestvedajate seas, mille eesmärk on teada saada millised eelhoiakud on vabatahtlikel päästeühingutel poolkutseliseks organisatsiooniks kujunemise suhtes ning millised faktorid võivad mõjutada hoiakute muutumist ajas.

Ankeedile vastamine võtab aega ca 15 minutit. Küsimustik on anonüümne ja andmeid ei seostata ühegi konkreetse vastajaga, vaid võetakse kokku suuremate rühmade kaupa. Teie poolt kinnitatud ankeet suunatakse elektroonselt uurijale.

Kui küsimustikule vastamisega tekib probleeme või soovid küsimustiku osas arvamust avaldada, siis kirjuta meiliaadressile madis.klaassen@kad.sisekaitse.ee

Täna Sind küsimustiku täitmise ja vastamisele kulunud aja eest!

Uurija Madis Klaassen

Sisestage oma andmed:

- Sugu
- Vanus
- Haridustase
- Rahvus

1. Millises regioonis Teie vabatahtlik päästeühing asub?

- Põhja
- Lõuna
- Lääne
- Ida

2. Kas Päästeamet on piisaval määral kaasanud vabatahtlike päästeühinguid oma strateegiliste eesmärkide elluviimiseks?

- Jah
- Pigem jah
- Pigem ei
- Ei

3. Kuidas suhtute plaani, milles kandub lähitulevikus vabatahtlikele päästjatele suurem ja vastutusrikkam roll (ennetustöö, liiklusvariidele reageerimine, suitsusukeldumine jne)?

- Olen täiesti nõus
- Pigem nõustun
- Pigem ei nõustu
- Olen vastu

4. Kas näete enda ühingut pikas perspektiivis jätkusuutlikuna läbi liikmete arvu suurenemise, mis võimaldaks osutada liisanduvaid teenuseid (nt liiklusvariidele reageerimine, suitsusukeldumine jne)?

- Jah
- Pigem jah
- Pigem ei
- Ei

5. Milliseid teenuseid olete nõus tulevikus oma vabatahtlikus päästekomandos teostama (Võib valida ka mitu erinevat teenust)? (mitmed võimalikud vastused)

- Soovin jätkata ainult praeguse tulekustutusteenuse teostamisega
- Baastenus täies mahus (sh suitsusukeldumine, liiklusvariidele reageerimine, esmaabi, veepääste jms)
- Liiklusvariidele reageerimine
- Veepääste
- Suitsusukeldumine

- Ennetustöö
- Muu

6. Järjestage väärtused, mis enim motiveeriks Teie edasist osalust/tegevust vabatahtliku päästjana (1 - kõige olulisem, 9 - kõige vähem olulisem):

- Kogukonna aitamine
- Anda reaalne panus
- Vabatahtlike sõprussidemed
- Olla juhtival kohal
- Teravate elamuste otsimine
- Enesehinnangu tõstmine
- Staatus ja prestiiž ühiskonnas
- Rahaline tasu / maksusoodustus
- Karjäärivõimalused

7. Millised on Teie hinnangul kõige enam vabatahtliku pääste tegevust pärssivad tegurid (Järjesta tähtsuse järjekorras, kus 1 - kõige olulisem, 5 - vähem oluline)?

- Ajapuudus
- Isiklik majanduslik olukord
- Elukoha kaugus komandost
- Puuduv kogukonna tunne
- Kogukonnas on vähe aktiivseid ja/või nõuetele (tervis ja füüsis) vastavaid inimesi
- Vähene rahastus riigi poolt ning hüvede puudumine

8. Kas Teie arvates on vabatahtlikud päästeühingud motiveeritud ja valmis teostama baasvõimekuse teenust (sh. suitsusukeldumine, liiklusvariid, veepääste)?

- Jah
- Pigem jah
- Pigem ei
- Ei

9. Kui vabatahtlik päästekomando soovib teostada baasteenust (sh suitsusukeldumine, liiklusvariid), kas sellisel juhul oleks õigustatud nõue omada vabatahtlikus päästeühingus eraldi nõuetele vastavat autovanemat/meeskonnavanemat?

- Olen täiesti nõus
- Pigem nõustun
- Pigem ei nõustu
- Ei nõustu

10. Millistele nõuetele peaks vastama vabatahtliku päästeühingu autovanem, kui ühing osutaks baasteenust (suitsusukeldumine, liiklusavariid jne)?

- Kutselise meeskonnavanema nõuetele
- Lihtsustatud nõuetele, kus päästetöö juhtimise ja riskide hindamise kompetentsid on nõuetele vastavalt tõendatud
- Praegusest vabatahtlike päästjate väljaõppest piisab (vabatahtliku meeskonnavanema õpe)
- Üldse pole vajadus määratleda eraldi meeskonnavanemat ega nõuda sellekohast täiendõpet

11. Millistele nõuetele peaks vastama vabatahtliku päästeühingu päästjad, kui ühing osutaks baasteenusena suitsusukeldumist?

- Kutselise päästja nõuetele
- Lihtsustatud nõuetele, kus suitsusukeldumise baasõppe käigus omandatakse nõuetele vastav kompetents
- Praegusest vabatahtlike päästjate väljaõppest piisab, et teostada suitsusukeldumist
- Üldse pole vajadus nõudeid kehtestada

12. Soome ja Ühendkuningriikide vabatahtlike päästjaid saab käsitleda poolkutselistena (omavad suitsusukeldumise ja liiklusavariide võimekust), aga kummagi süsteemi rahastusmudelid on erinevad. Soomes sõltub VPK rahastuse suurus komando ja päästkeskuse vahelisest lepingust, kus märgitakse ära võimalik väljakutsete arv, võimekus ning liikmete kompetents ja treeningute maht. Väljakutsete eest eraldi tasu ei maksta (erandina ainult, siis kui see ületab lepingus nimetatud numbrit) ning samuti ei maksta liikmete nõ palka (erandina ainult pikalt kestvate päästesündmuste puhul).

Ühendkuningriigis on poolkutselised päästjad palgalised. Makstakse koduses valves oldud aja eest 10% kutselise palgast ning eraldi makstakse ka väljakutsel viibitud aeg. Tühistatud väljakutse eest makstakse samuti väljakutse tasu.

Kumb mudel oleks Teie arvates Eesti vabatahtlike päästjate puhul paremini rakendatav?

- UK
- Pigem UK
- Pigem Soome
- Soome
- Kumbki ei sobi

13. Milline motivaator on Teie päästeühingu arvates kõige tähtsam, et oleksite nõus osalema ühisvalveteenistuse (ÜVT) formaadis kutselise komando koosseisus?

- Töökogemus / praktiline kogemus
- Soov panustada turvalisusesse laiemalt, kui oma kogukonnas
- Töötasu ja kompensatsioon
- Tunnustus
- Meie ühing ei soovi osaleda ÜVT-s

Lisa 4. Ankeetküsitluse üldvastused

2. Kas Päästeamet on piisaval määral kaasanud vabatahtlike päästeühinguid oma strateegiliste eesmärkide elluviimiseks?

Jah	15		17.9%
Pigem jah	46		54.6%
Pigem ei	20		23.8%
Ei	3		3.6%
Kokku vastuseid	84		

3. Kuidas suhtute plaani, milles kandub lähitulevikus vabatahtlikele päästjatele suurem vastutusrikkam roll (ennetustöö, liiklusavariidele reageerimine, suitsusukeldumine jne)?

Olen täiesti nõus	12		14.3%
Pigem nõustun	37		44%
Pigem ei nõustu	29		34.5%
Olen vastu	6		7.1%
Kokku vastuseid	84		

4. Kas näete enda ühingut pikas perspektiivis jätkusuutlikuna läbi liikmete arvu suurenemise, mis võimaldaks osutada lisanduvaid teenuseid (nt liiklusavariidele reageerimine, suitsusukeldumine jne)?

Jah	8		9.5%
Pigem jah	34		40.5%
Pigem ei	33		39.3%
Ei	9		10.7%
Kokku vastuseid	84		

5. Milliseid teenuseid olete nõus tulevikus oma vabatahtlikus päästekomandos teostama (võib valida ka mitu erinevat teenust)? (mitmed võimalikud vastused)

Soovin jätkata ainult praeguse tulekustutusteenuse teostamisega	47		22.1%
Baasteenus täies mahus (sh suitsusukeldumine, liiklusavariidele reageerimine, esmaabi, veepääste jms)	16		7.5%
Liiklusavariidele reageerimine	44		20.7%
Veepääste	27		12.7%
Suitsusukeldumine	13		6.1%
Ennetustöö	60		28.2%
Muu	6		2.8%
Kokku vastuseid	213		

Muud vastused:

- Otsingud, suurõnnetused
- komando osutab PPA-le merepääste teenust
- Loomapääste
- Eri- ja rasketehnika teenuse pakkumine Pääle
- veevarustus paakautoga , vee avariide likvideerimine,puksiirteenused
- veepääste, aga ainult 1 km raadiuses

6. Järjestage väärtused, mis enim motiveeriks Teie edasist osalust/tegevust vabatahtliku päästjana (1 – kõige olulisem, 9 – kõige vähem olulisem):

	Koht	Punktid
Kogukonna aitamine	1	189
Anda reaalne panus	2	251
Vabatahtlike sõprussidemed	3	367
Rahaline tasu / maksusoodustus	4	438
Staatus ja prestiiž ühiskonnas	5	447
Enesehinnangu tõstmine	6	449
Teravate elamuste otsimine	7	506
Karjäärivõimalused	8	551
Olla juhtival kohal	9	582

7. Millised on Teie hinnangul kõige enam vabatahtliku pääste tegevust pärssivad tegurid (Järjesta tähtsuse järjekorras, kus 1 – kõige olulisem, 5 – vähem oluline)?

	Koht	Punktid
Ajapuudus	1	202
Vähene rahastus riigi poolt ning hüvede puudumine	2	260
Kogukonnas on vähe aktiivseid ja/või nõuetele (tervis ja füüsis) vastavaid inimesi	3	273
Isiklik majanduslik olukord	4	317
Elukoha kaugus komandost	5	344
Puuduv kogukonna tunne	6	368

8. Kas Teie arvates on vabatahtlikud päästeühingud motiveeritud ja valmis teostama baasvõimekuse teenust (sh. suitsusukeldumine, liiklusavariid, veepääste)?

Jah	6	7.1%
Pigem jah	29	34.5%
Pigem ei	38	45.2%
Ei	11	13.1%
Kokku vastuseid	84	

9. Kui vabatahtlik päästekomando soovib teostada baasteenust (sh suitsusukeldumine, liiklusavariid), kas sellisel juhul oleks õigustatud nõue omada vabatahtlikus päästeühingus eraldi nõuetele vastavat autovanemat/meeskonnavanemat?

Olen täiesti nõus	36	42.9%
Pigem nõustun	34	40.5%
Pigem ei nõustu	11	13.1%
Ei nõustu	3	3.6%
Kokku vastuseid	84	

10. Millistele nõuetele peaks vastama vabatahtliku päästeühingu autovanem, kui ühing osutaks baasteenust (suitsusukeldumine, liiklusavariid jne)?

Kutselise meeskonnavanema nõuetele	18	21.4%
Lihtsustatud nõuetele, kus päästetöö juhtimise ja riskide hindamise kompetentsid on nõuetele vastavalt tõendatud	51	60.7%
Praegusest vabatahtlike päästjate väljaõppest piisab (vabatahtliku meeskonnavanema õpe)	13	15.5%
Üldse pole vajadus määratleda eraldi meeskonnavanemat ega nõuda sellekohast täiendõpet	2	2.4%
Kokku vastuseid	84	

11. Millistele nõuetele peaks vastama vabatahtliku päästeühingu päästjad, kui ühing osutaks baasteenusena suitsusukeldumist?

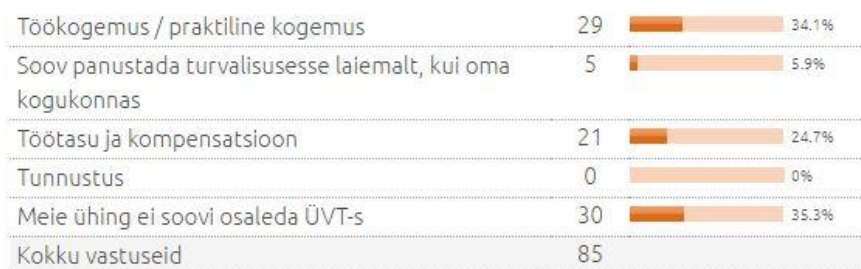
12. Soome ja Ühendkuningriikide vabatahtlike päästjaid saab käsitleda poolkutselistena (omavad suitsusukeldumise ja liiklusvariide võimekust), aga kummagi süsteemi rahastusmudelid on erinevad. Soomes sõltub VPK rahastuse suurus komando ja päästekeskuse vahelisest lepingust, kus märgitakse ära võimalik väljakutsete arv, võimekus ning liikmete kompetents ja treeningute maht. Väljakutsete eest eraldi tasu ei maksta (erandina ainult, siis kui see ületab lepingus nimetatud numbrit) ning samuti ei maksta liikmete nõ palka (erandina ainult pikalt kestvate päästesündmuste puhul).

Ühendkuningriigis on poolkutselised päästjad palgalised. Makstakse koduses valves oldud aja eest 10% kutselise palgast ning eraldi makstakse ka väljakutsel viibitud aeg. Tühistatud väljakutse eest makstakse samuti väljakutse tasu.

Kumb mudel oleks Teie arvates Eesti vabatahtlike päästjate puhul paremini rakendatav?

13. Milline motivaator on Teie päästeühingu arvates kõige tähtsam, et oleksite nõus osalema ühisvalveteenistuse (ÜVT) formaadis kutselise komando koosseisus?

Lisa 5. Arvutuslikud keskmised, mediaanid ja standard hälbed

Küsimused (nummerdatud vastavalt ankeetküsimustiku numeratsioonile)

2 - Kas Päästeamet on piisaval määral kaasanud vabatahtlike päästeühinguid oma strateegiliste eesmärkide elluviimiseks?

3 - Kuidas suhtute plaani, milles kandub lähitulevikus vabatahtlikele päästjatele suurem ja vastutusrikkam roll (ennetustöö, liiklusvariidele reageerimine, suitsusukeldumine jne)?

4 - Kas näete enda ühingut pikas perspektiivis jätkusuutlikuna läbi liikmete arvu suurenemise, mis võimaldaks osutada lisanduvaid teenuseid (nt liiklusvariidele reageerimine, suitsusukeldumine jne)?

8 - Kas Teie arvates on vabatahtlikud päästeühingud motiveeritud ja valmis teostama baasvõimekuse teenust (sh. suitsusukeldumine, liiklusvariid, veepääste)?

9 - Kui vabatahtlik päästekomando soovib teostada baasteenust (sh suitsusukeldumine, liiklusvariid), kas sellisel juhul oleks õigustatud nõue omada vabatahtlikus

10 - Millistele nõuetele peaks vastama vabatahtliku päästeühingu autovanem, kui ühing osutaks baasteenust (suitsusukeldumine, liiklusvariid jne)?

11 - Millistele nõuetele peaks vastama vabatahtliku päästeühingu päästjad, kui ühing osutaks baasteenusena suitsusukeldumist?

12 - Kas UK või Soome poolkutseliste süsteem?

Keskuste, mediaanide ja standard hälvete mõõtühikud küsimuste lõikes

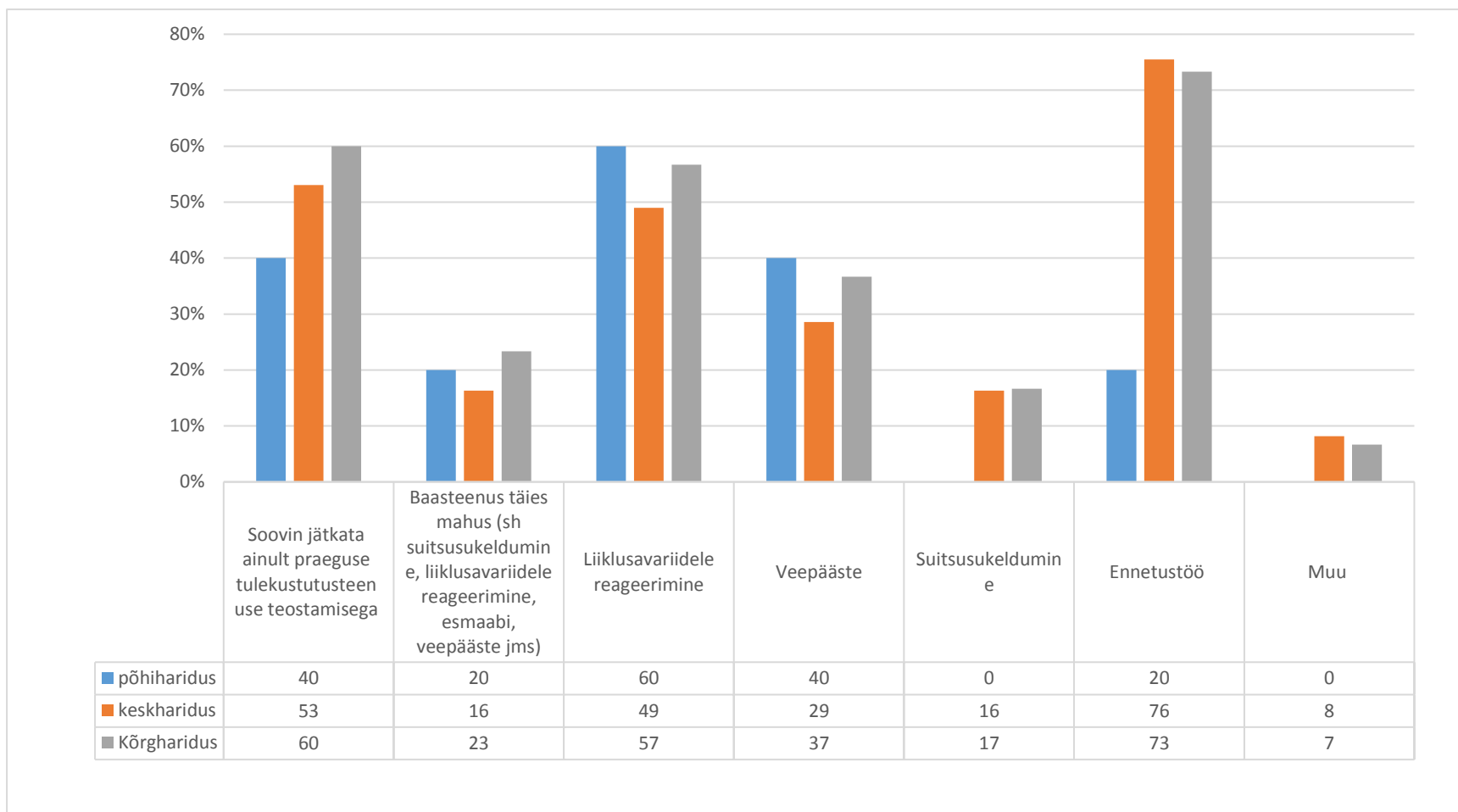
2; 3; 4; 8; 9	1 – Jah ; 2 – Pigem jah; 3 – Pigem ei; 4 – Ei
10; 11	1 – Kutselise nõue; 2 – Lihtsustatud nõue; 3 – Praegune nõue; 4 – Pole vaja
12	1 – Suurbritannia; 2 – Soome; 3 – Kumbki ei sobi

Arvutuslik keskmine	2	3	4	8	9	10	11	12
Põhiharidus	2,6	2,2	2,4	2,6	2,2	2,4	1,6	2
Keskharidus	2,1	2,4	2,6	2,8	1,7	1,9	1,7	1,7
Kõrgharidus	2,1	2,2	2,3	2,5	1,9	2,1	1,9	1,5
Arvutuslik keskmine								
Kuni 34	2,1	2,4	2,6	2,8	1,7	1,9	1,7	1,7
35-51	2,5	2,3	2,3	2,6	1,8	1,9	1,7	1,7
52+	1,9	2,4	2,8	2,7	1,7	2,2	1,8	1,4
Arvutuslik keskmine								
Ida	1,9	2,2	2,6	2,4	1,5	1,8	1,5	1,5
Lõuna	1,9	2,4	2,7	2,6	1,9	2,1	2,0	1,3
Lääne	2,2	2,5	2,5	2,8	1,8	1,9	1,6	1,9
Põhi	2,5	2,1	2,2	2,7	1,7	2,1	1,9	1,6

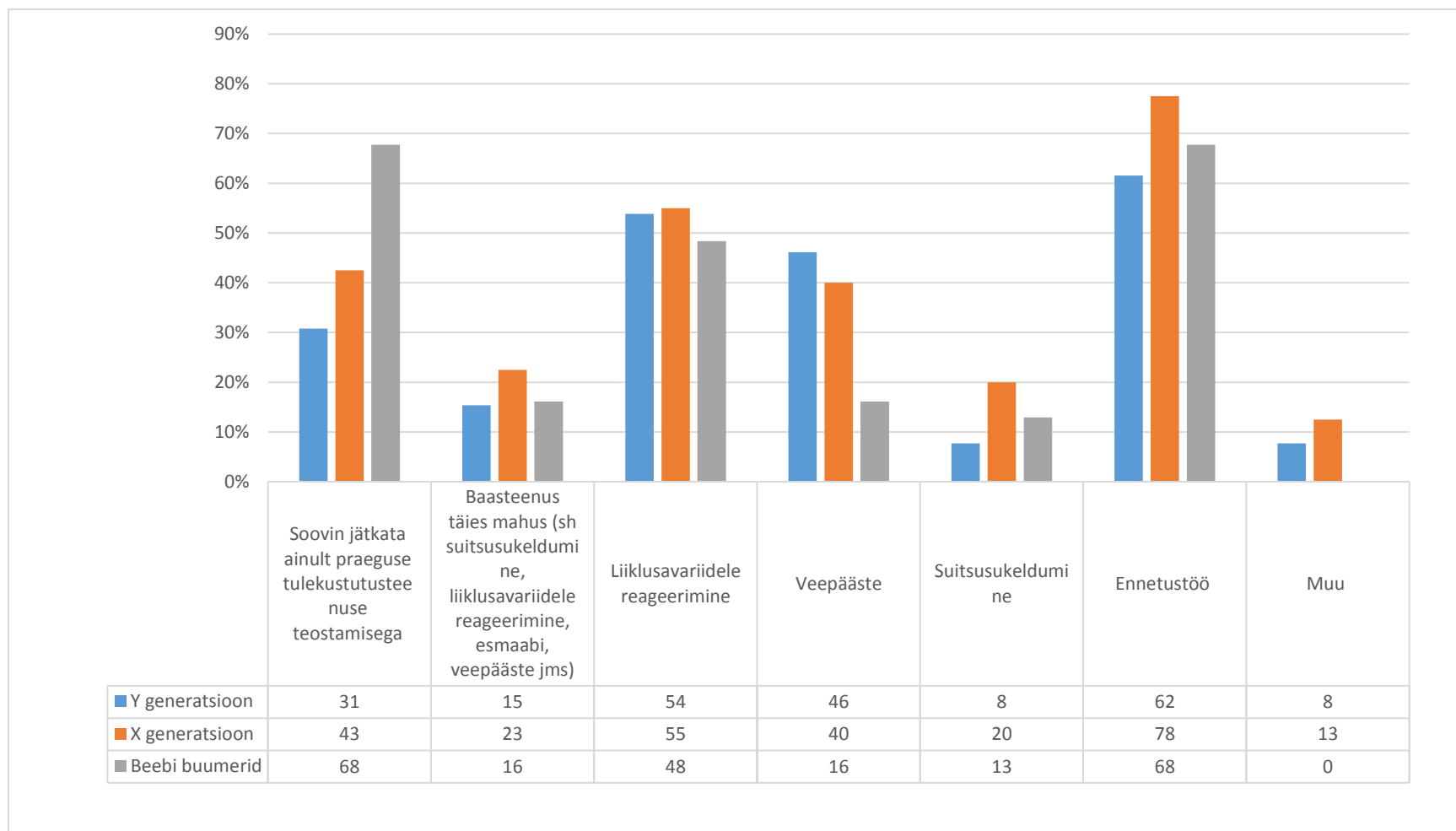
Mediaan	2	3	4	8	9	10	11	12
Põhiharidus	3	2	2	3	2	2	2	2
Keskharidus	2	2	3	3	2	2	2	1
Kõrgharidus	2	2	2	2,5	2	2	2	1
Mediaan	2	3	4	8	9	10	11	12
Kuni 34	2	2	3	3	2	2	2	2
35-51	2	2	2	3	2	2	2	1,5
52+	2	2	3	3	2	2	2	1
Mediaan	2	3	4	8	9	10	11	12
Ida	2	2	3	2	1	2	2	1
Lõuna	2	2	3	3	2	2	2	1
Lääne	2	2,5	2,5	3	2	2	2	2
Põhi	3	2	2	3	2	2	2	1

Standard hälve	2	3	4	8	9	10	11	12
Põhiharidus	0,510	0,490	0,510	0,245	0,490	0,400	0,245	0,447
Keskharidus	0,102	0,109	0,112	0,119	0,107	0,104	0,077	0,124
Kõrgharidus	0,130	0,157	0,146	0,142	0,154	0,100	0,079	0,115
Standard hälve	2	3	4	8	9	10	11	12
Kuni 34	0,122	0,243	0,144	0,237	0,265	0,154	0,166	0,239
35-51	0,118	0,138	0,125	0,128	0,130	0,100	0,071	0,129
52+	0,120	0,128	0,159	0,142	0,134	0,140	0,097	0,128
Standard hälve	2	3	4	8	9	10	11	12
Ida	0,165	0,200	0,190	0,163	0,165	0,200	0,133	0,165
Lõuna	0,143	0,192	0,172	0,192	0,209	0,105	0,076	0,154
Lääne	0,130	0,148	0,165	0,158	0,149	0,140	0,093	0,142
Põhi	0,204	0,170	0,136	0,151	0,176	0,125	0,111	0,223

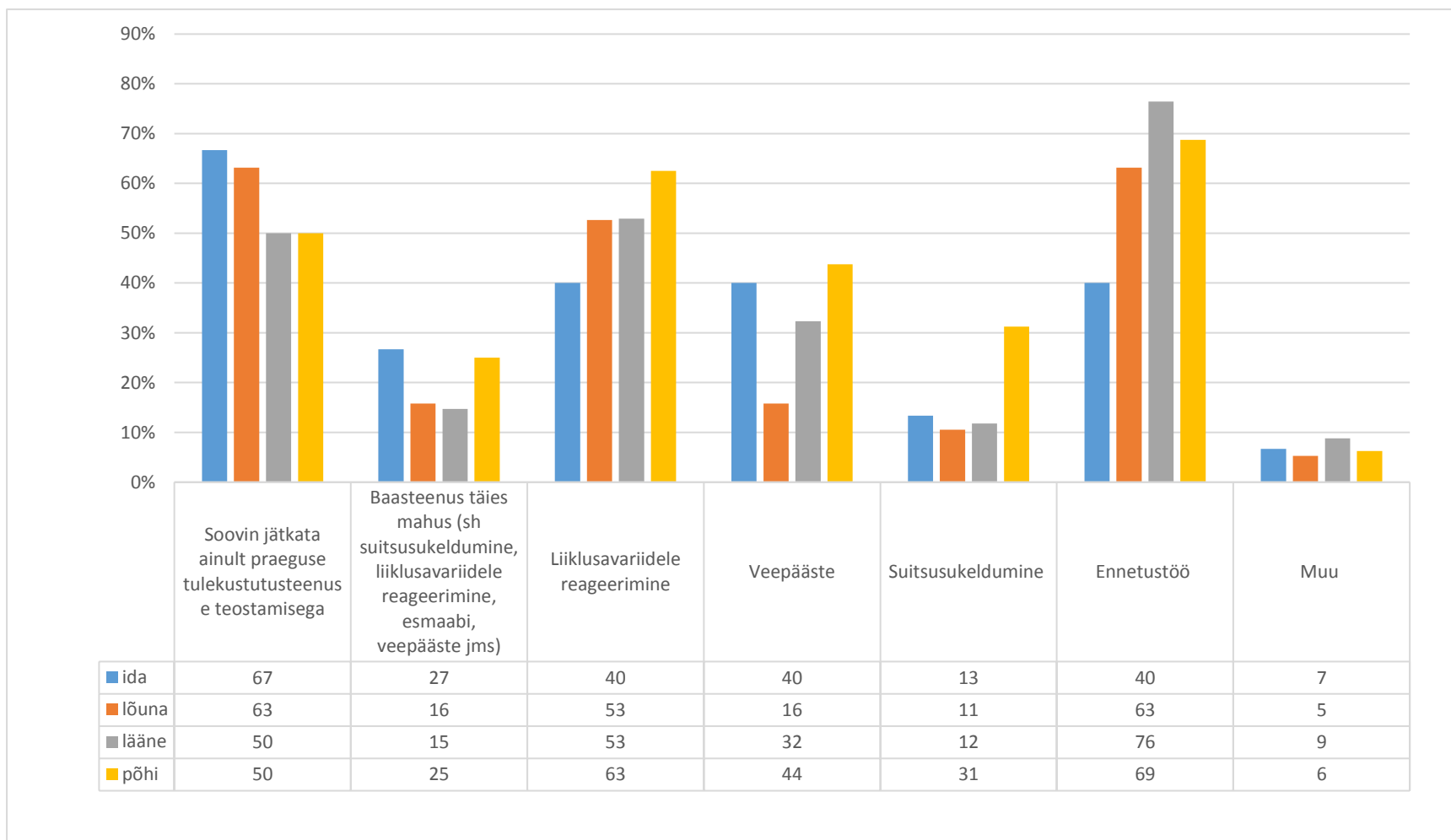
Lisa 6. VPK teenused tulevikus – haridustasemete lõikes

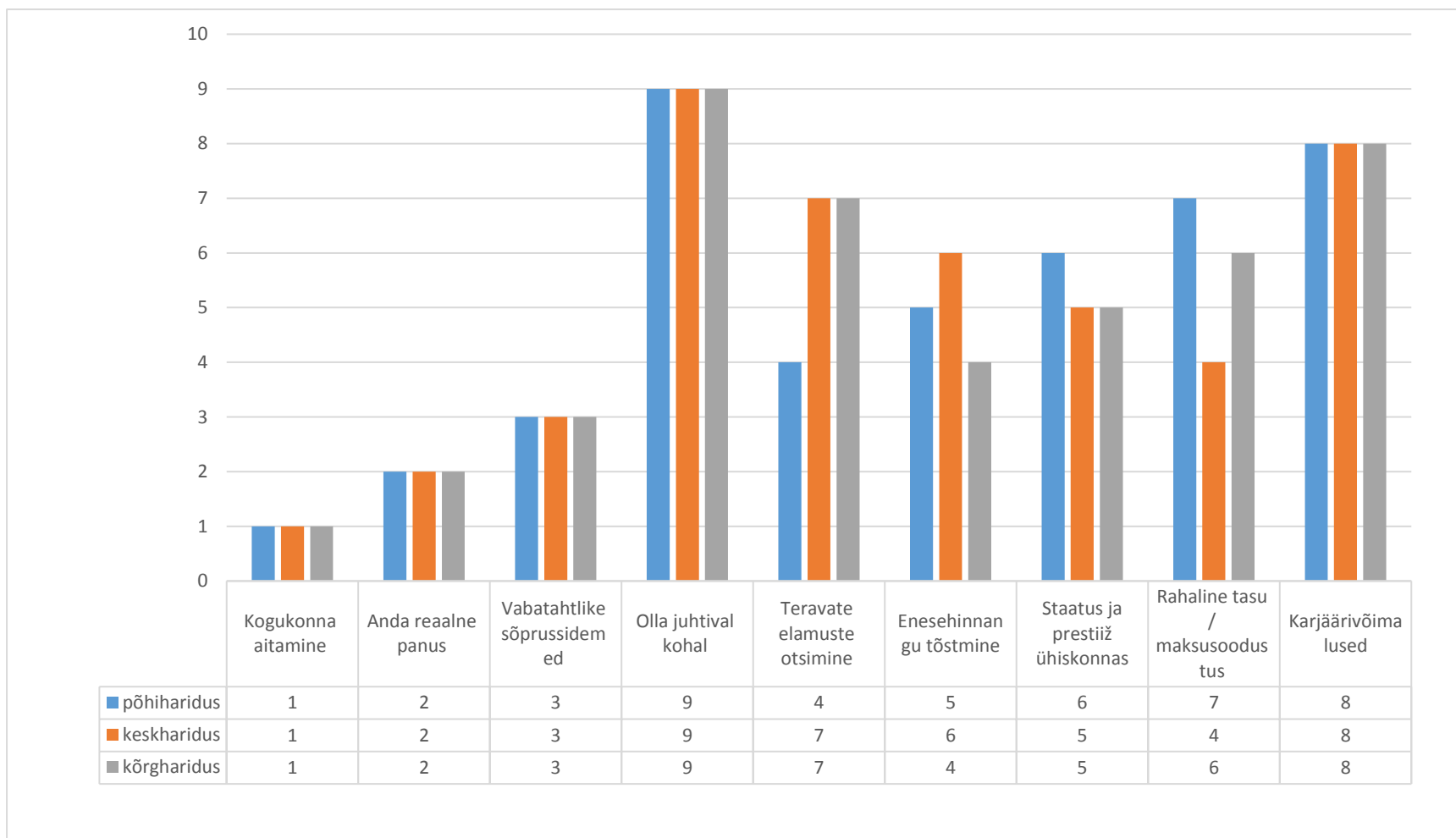
Lisa 7. VPK teenused tulevikus – vanuste lõikes

Lisa 8. VPK teenused tulevikus – regioonide lõikes

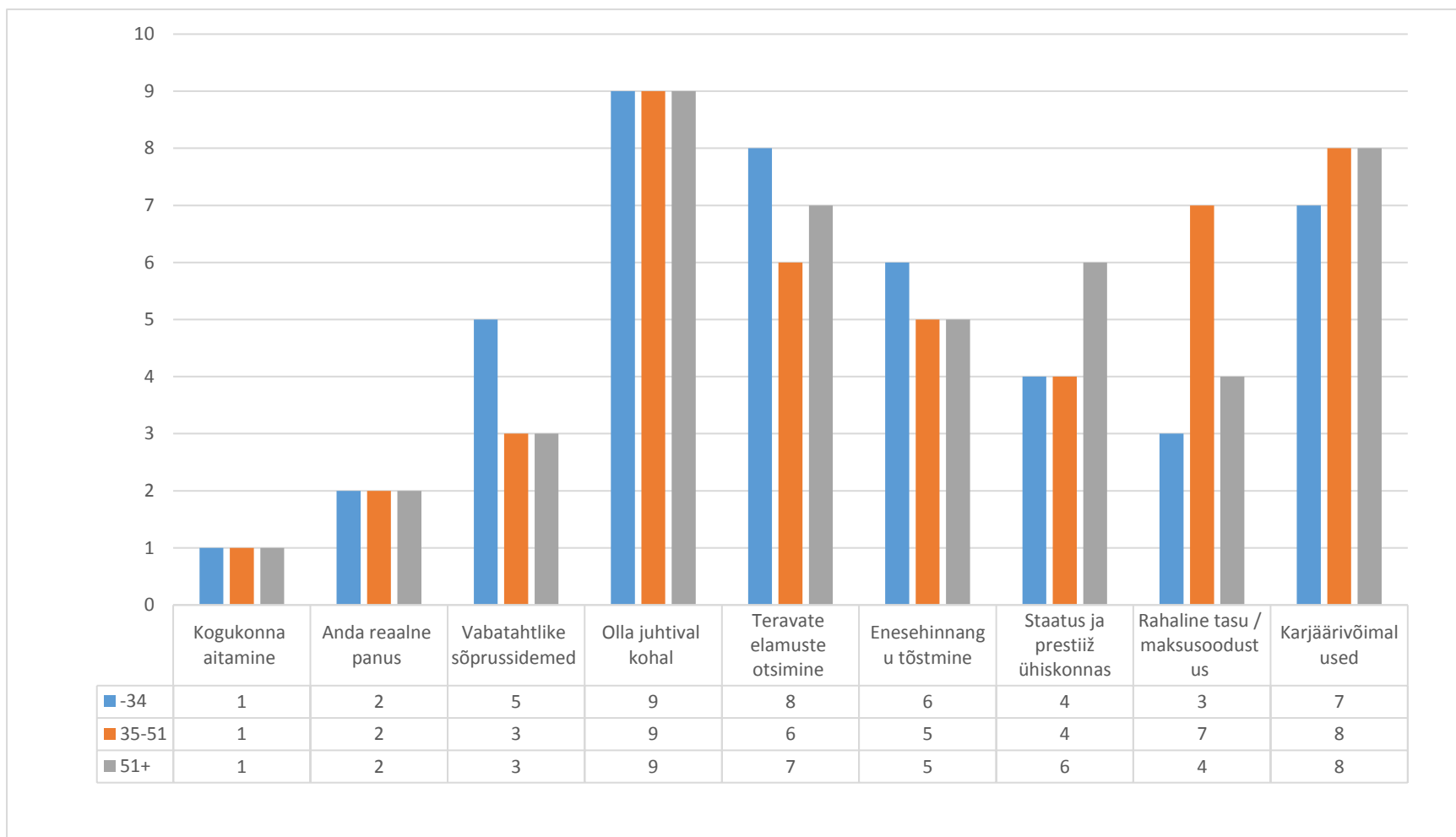

Lisa 9. Enim motiveerivad väärtused – haridustasemete lõikes

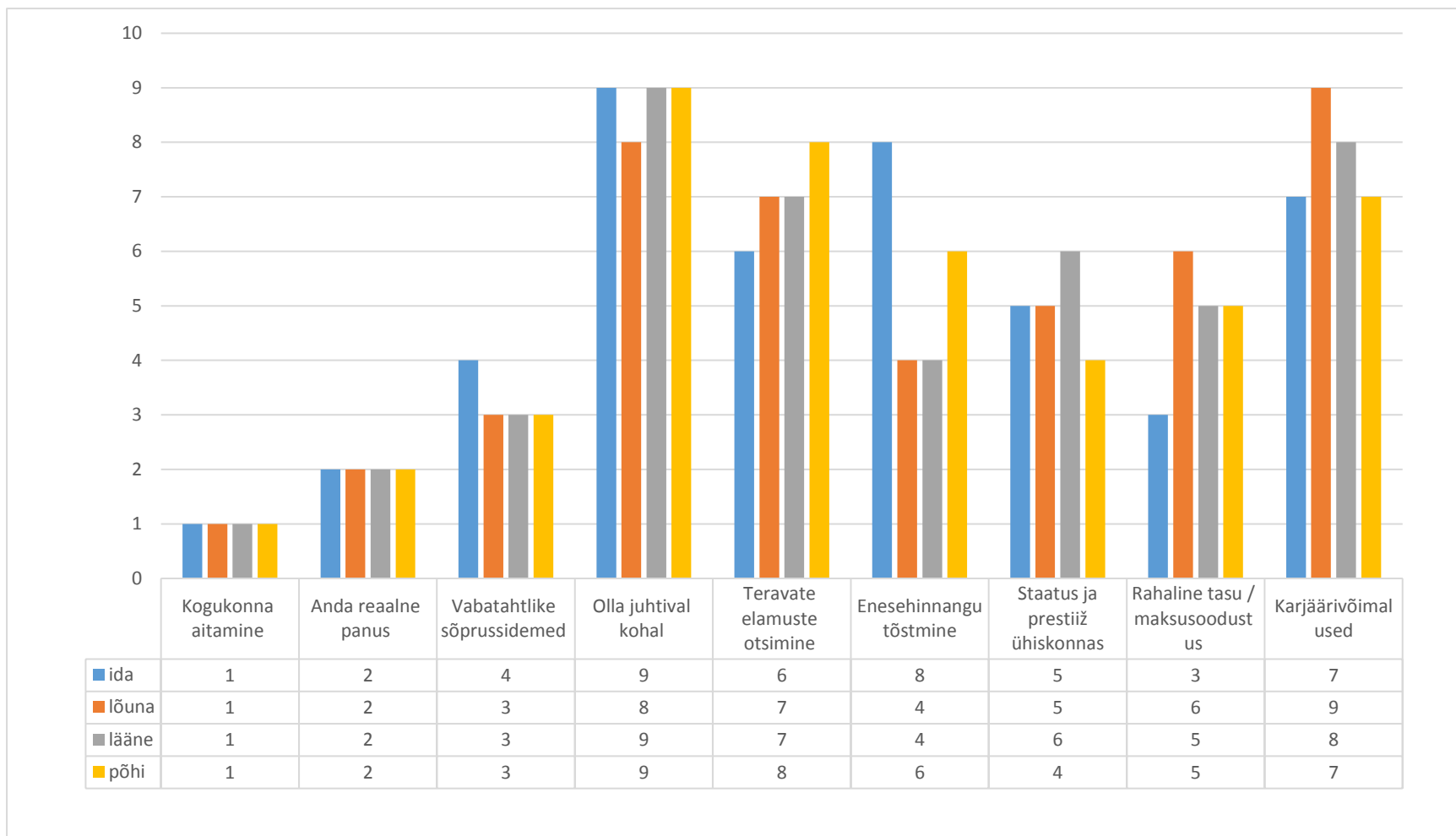
(1 – kõige olulisem, 9 – kõige vähem olulisem)

Lisa 10. Enim motiveerivad väärtused – vanuste lõikes

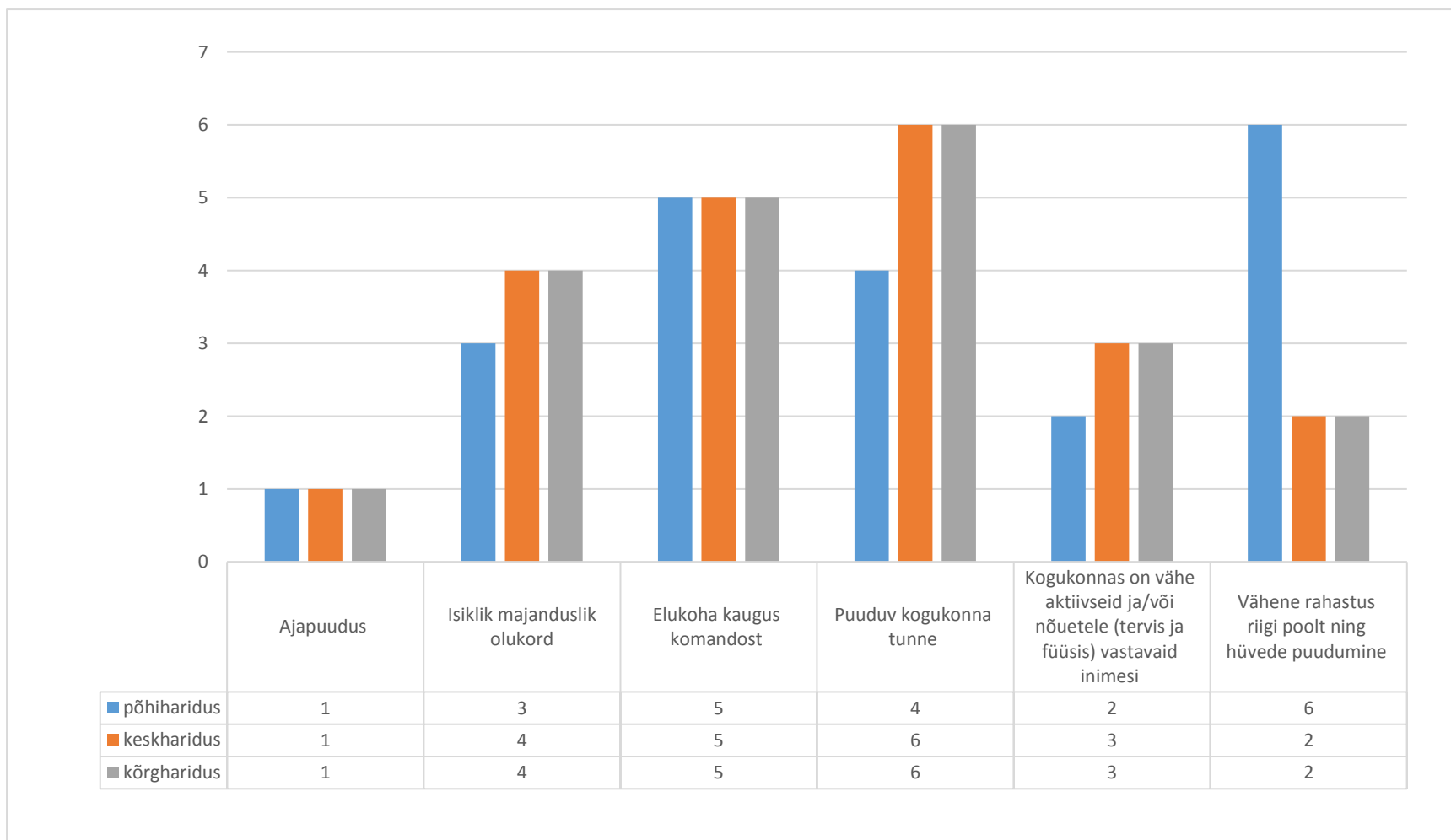
(1 – kõige olulisem, 9 – kõige vähem olulisem)

Lisa 11. Enim motiveerivad väärtused – regioonide lõikes

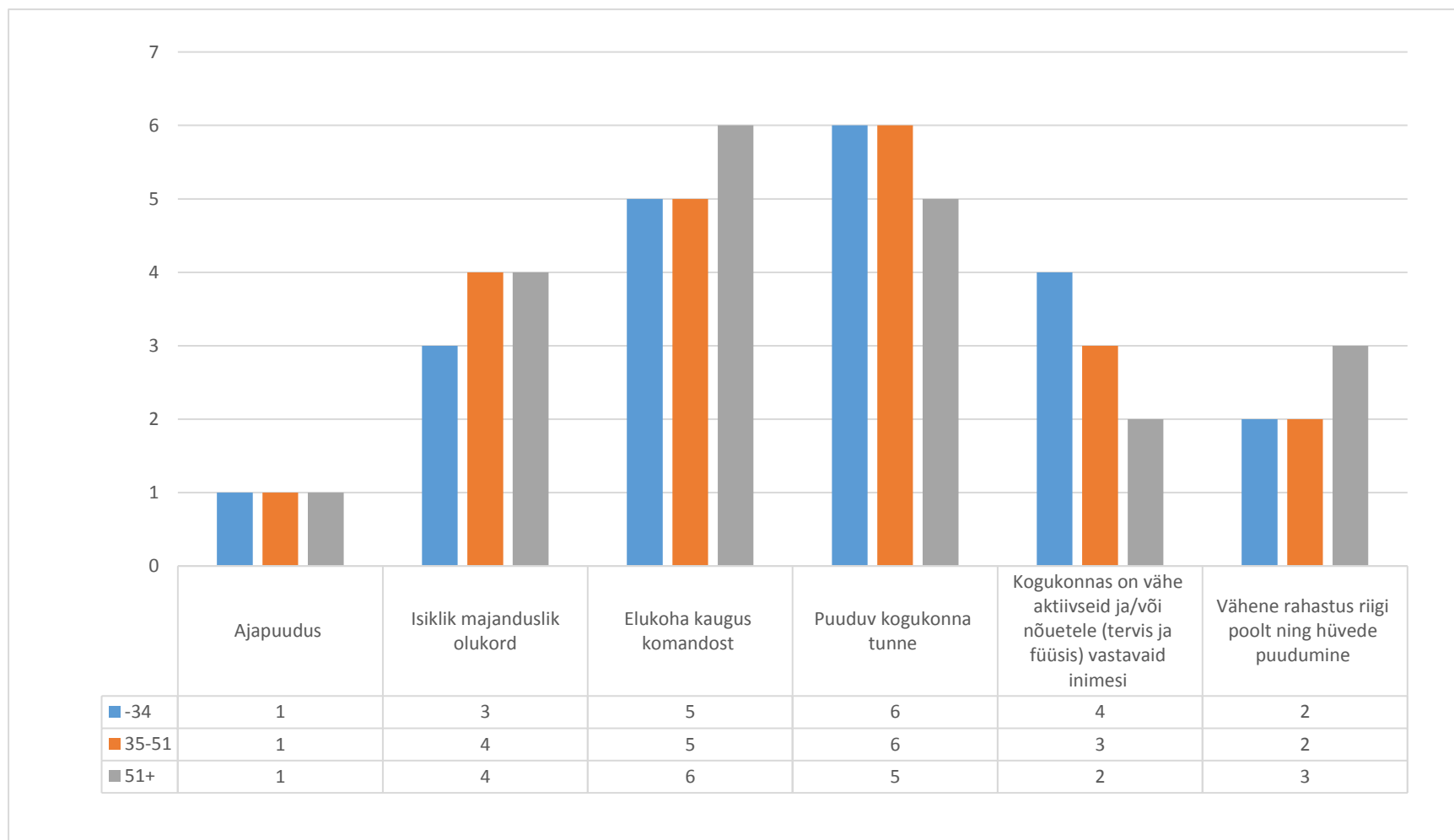
(1 – kõige olulisem, 9 – kõige vähem olulisem)

Lisa 12. Enim pärssivad tegurid – haridustasemete lõikes

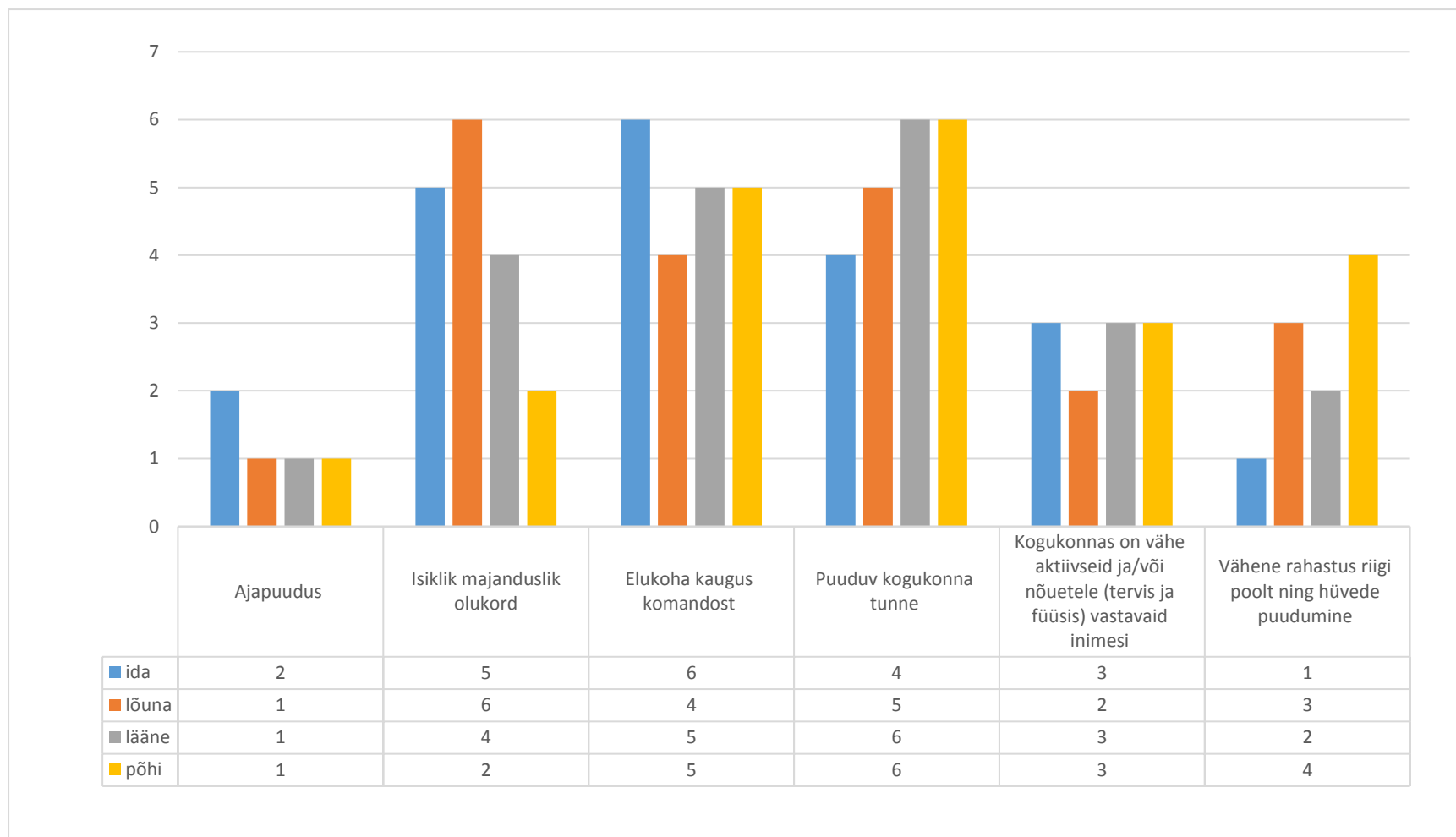
(1 – kõige olulisem ja 5 – vähem oluline)

Lisa 13. Enim pärssivad tegurid – vanuste lõikes

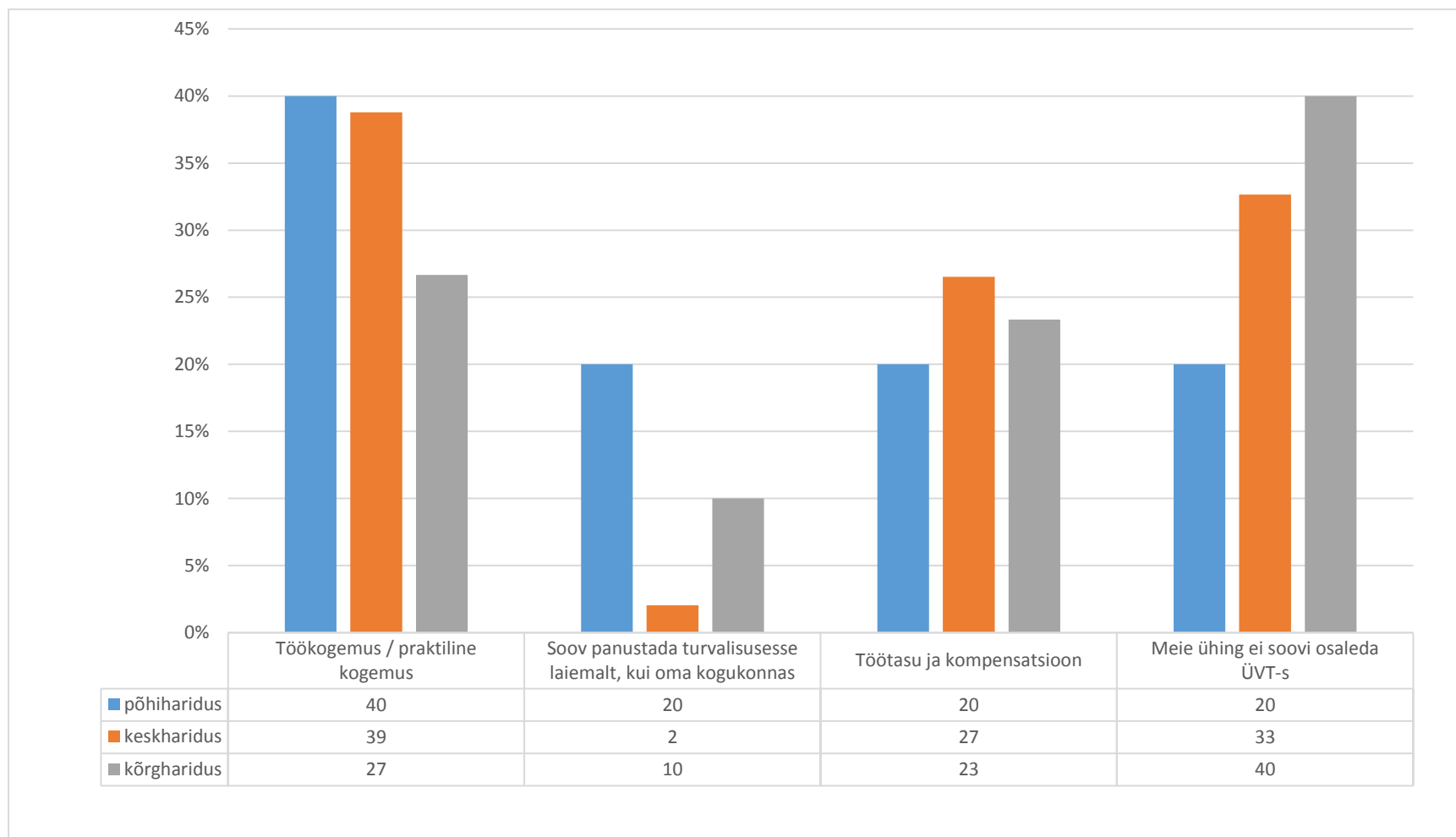
(1 – kõige olulisem ja 5 – vähem oluline)

Lisa 14. Enim pärssivad tegurid – regioonide lõikes

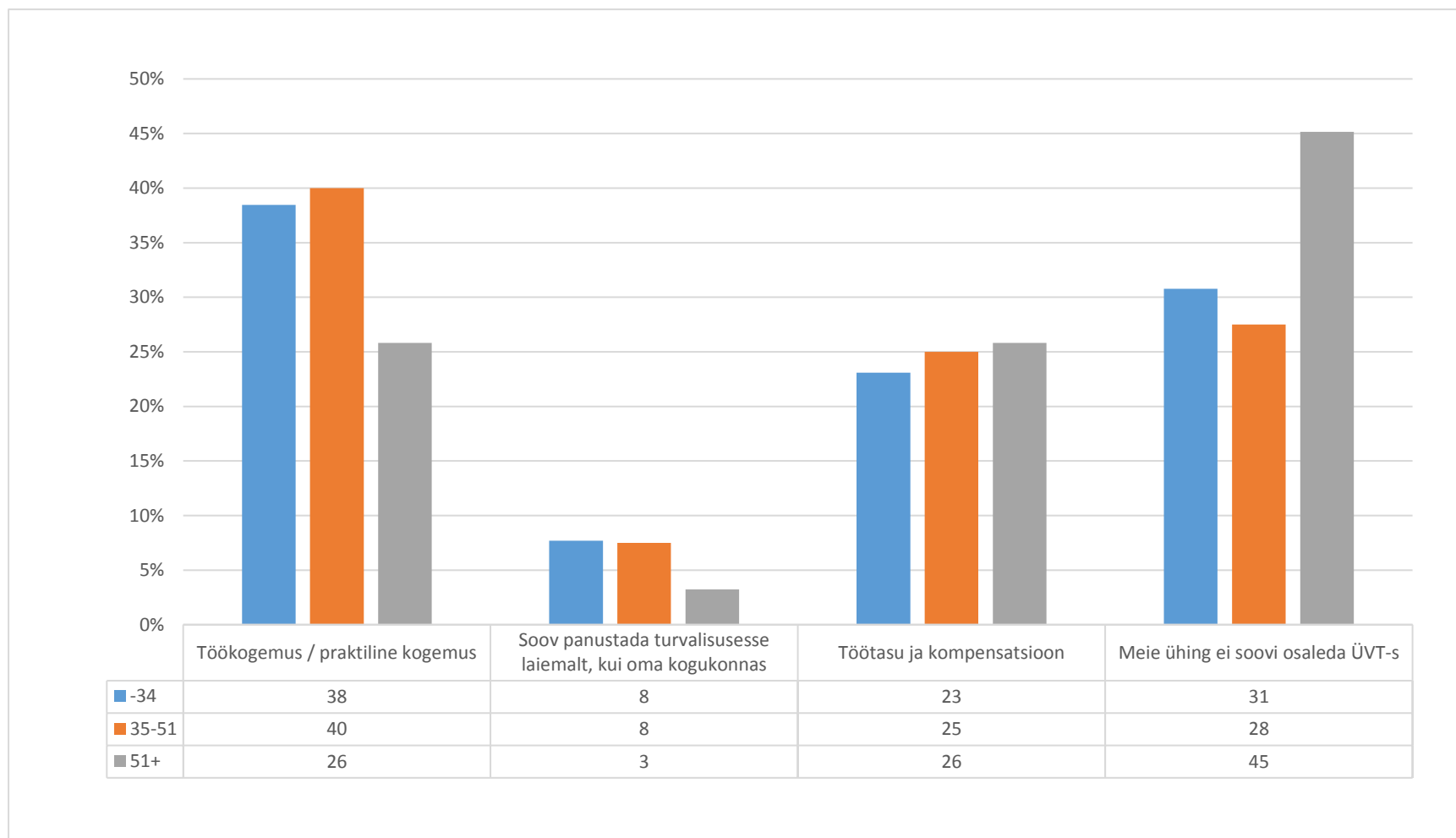

(1 – kõige olulisem ja 5 – vähem oluline)

Lisa 15. Mis motiveeriks osalema ÜVT-s – haridustasemete lõikes

Lisa 16. Mis motiveeriks osalema ÜVT-s – vanuste lõikes

Lisa 17. Mis motiveeriks osalema ÜVT-s – regioonide lõikes

